

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANABİLİM DALI

21. YÜZYILDA GÜNEY-GÜNEY GÖÇÜNE LATİN AMERİKA'DAN BİR
ÖRNEK: VENEZUELA'DAN KOLOMBİYA'YA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

UFKUM KEMAL EDİSAN

Ankara, 2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANABİLİM DALI

21. YÜZYILDA GÜNEY-GÜNEY GÖÇÜNE LATİN AMERİKA'DAN BİR
ÖRNEK: VENEZUELA'DAN KOLOMBİYA'YA

YÜKSEK LİSANS TEZİ
UFKUM KEMAL EDİSAN

TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ ELİF TUĞBA DOĞAN

Ankara, 2022

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
ANABİLİM DALI

21. YÜZYILDA GÜNEY-GÜNEY GÖÇÜNE LATİN AMERİKA'DAN BİR
ÖRNEK: VENEZUELA'DAN KOLOMBİYA'YA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

DR. ÖĞR. ÜYESİ ELİF TUĞBA DOĞAN

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ

Adı ve Soyadı

İmza

1- Prof. Dr. Şenay GÖKBAYRAK

2- Dr. Öğr. Üyesi Esra AKGEMCİ

3- Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN

T. C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba DOĞAN danışmanlığında hazırladığım “21. Yüzyılda Güney-Güney Göçüne Latin Amerika’dan Bir Örnek: Venezuela’dan Kolombiya’ya (Ankara 2022)” adlı yüksek lisans tezimideki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallarına uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Tarih: 12.09.2022

Ufkum Kemal EDİSAN

ÖNSÖZ

Çalışmada, Venezuela göç krizi güney perspektifi açısından değerlendirilmiş ve Kolombiya'nın göçe ilişkin geliştirdiği politikalar ile göçün Kolombiya üzerindeki etkisi ele alınmıştır. Sözü edilen göç krizinin ABD'nin uyguladığı ekonomik yaptırımlar ve iç politikalar ile tetiklendiği savunulmuş, bu bağlamda göçten en fazla etkilenen ülke olan Kolombiya'nın geliştirdiği politikalar incelenmiştir. Böylelikle farklı coğrafyalarda gerçekleşen göçün incelenmesi ile Türkiye'deki göç literatürüne katkı sağlanacağı düşünülmüştür.

Bu kapsamda her ne kadar benim için zor bir araştırma alanı olan çalışma konumun araştırma sürecinde bana destek veren iş arkadaşım Enes Yıldız'a, ablam Nurşah Kayhan'a ve ailemin bir parçası olan Şeyma Aydoğduoğlu'na özellikle de danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Elif Tuğba Doğan'a süreç boyunca sağlamış olduğu imkânlardan, Latin Amerika ve göç konusunda şahsıma yol gösterici olmasından ötürü sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Tarih: 12.09.2022

Ufkum Kemal EDİSAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
KISALTMALAR LİSTESİ	iv
TABLolar LİSTESİ	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜNEY PERSPEKTİFİNDEN GÖÇ VE KALKINMA İLİŞKİSİ

1.1. Göç ve Kalkınmaya İlişkin Kavramsal Çerçeve	5
1.1.1. Göç	5
1.1.2. İşgücü Göçü.....	8
1.1.3. Zorunlu Göç	9
1.1.4. Karma Göç	11
1.2. Göç ve Kalkınmaya İlişkin Kuramsal Tartışmalar	13
1.2.1. Bağımlılık Okulu.....	14
1.2.2. Dünya Sistemleri Kuramı.....	17
1.2.3. Güney Perspektifi Kuramı.....	20
1.3. Uluslararası Göç Yönetimi ve Hukuki Çerçeve	22
1.3.1. 1951 Mülteci Sözleşmesi	22
1.3.2. Cartagena Bildirgesi.....	26
1.3.3. Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmeleri	28
1.3.3.1. İstihdam Amacıyla Göç Hakkında 97 Sayılı Sözleşme	29
1.3.3.2. Göçmen İşçiler Hakkında 143 Sayılı Sözleşme	30

İKİNCİ BÖLÜM

21.YÜZYIL VENEZUELASINDA GÖÇÜ HAZIRLAYAN EKONOMİK, POLİTİK VE SOSYAL KOŞULLAR

2.1. Venezuela'nın Siyasal Tarihine Genel Bakış.....	34
2.1.1. Latin Amerika Sömürgecilik Tarihi ve Bağımsızlık Savaşı.....	34
2.1.2. Bağımsızlık Sonrası Venezuela.....	38
2.1.3. Punto Fijo Dönemi (1958-1992)	39
2.1.4. Chávez Dönemi: Sosyalizmin Yükselişi	41
2.1.5. Maduro Dönemi: Ekonomik ve Politik Krizden Göç Krizine.....	47
2.2. 21. Yüzyılda Venezuela'nın Sosyo-Ekonomik Durumu	50
2.2.1. Venezuela-ABD İlişkileri.....	50
2.2.2. Venezuela Ekonomisi.....	53
2.3. Venezuela'dan Göç: Krizin Nedenleri ve Ülkeye Etkileri	56

2.3.1. Göçün Temel Nedenleri	57
2.3.2. Göçmen Profili	60
2.3.3. Göç Yolları	62
2.3.4. Göç Sürecinde Yaşanan Zorluklar	64
2.3.5. Göçün Venezuela İşgücü Piyasasına Etkisi	67

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VENEZUELA'DAN KOLOMBİYA'YA GÖÇ: KOLOMBİYA'NIN GÖÇ POLİTİKALARI VE GÖÇMENLERİN DURUMU

3.1. Kolombiya'ya Genel Bakış	70
3.1.1. Kolombiya'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı	70
3.1.2. Kolombiya Tarihi	73
3.1.3. Kolombiya'nın Venezuela ile Tarihsel İlişkileri	76
3.2. Kolombiya'da Yaşanan Göç Krizi ve Mevcut Durum	79
3.2.1. Venezuelalı Göçmenlerin Sosyodemografik Profilleri	80
3.2.2. Göçün Etkileri	83
3.2.2.1. Ekonomik Etkiler	83
3.2.2.2. Sosyal Etkiler	86
3.2.3. Kolombiya'nın Göç Politikaları ve Göçmenlerin Durumları	87
3.2.3.1. Eğitim Politikaları ve Göçmenlerin Eğitimi	90
3.2.3.2. İşgücü Piyasası Politikaları ve İşgücü Piyasasında Göçmenler ...	93
SONUÇ	96
KAYNAKÇA	101
ÖZET	122
ABSTRACT	123

KISALTMALAR LİSTESİ

ALBA: Latin Amerika İçin Bolivarcı İttifak

DANE: Ulusal İdari İstatistik Departmanı

DTM: Yer Değiştirme İzleme Matrisi

ELN: Ulusal Kurtuluş Ordusu

ELPV: Venezuela Halk Kurtuluş Ordusu

FARC: Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü (*International Labor Organization*)

IMF: Uluslararası Para Fonu (*International Monetary Fund*)

IOM: Uluslararası Göç Örgütü

OAS: Amerika Devletleri Örgütü

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

OPEC: Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü

PSUV: Venezuela Birleşik Sosyalist Partisi

R4V: Venezuela'dan Gelen Mülteciler ve Göçmenler için Kurumlar Arası Koordinasyon Platformu

SENA: Ulusal Eğitim Servisi

SISE: Kamu İstihdam Hizmetleri

UNHCR: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği

UNICEF: Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (*United Nations International Children's Emergency Fund*)

WFP: Dünya Gıda Programı

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Venezuela’da Yıllara Göre Petrol Fiyatları ve GSYİH Verileri

Grafik 2: Venezuela Yıllara Göre Enflasyon Oranları (2014-2022)

Grafik 3: Venezuela Yıllara Göre Asgari Ücret (\$) (2012-2022)

Grafik 4: Venezuela’da Cinayetler (Her 100 Bin Kişide)

Grafik 5: Venezuela Çocuk Ölümleri (Her 1000 Sağlıklı Doğumda)

Grafik 6: Venezuela İşsizlik Oranları (1998-2021)

Grafik 7: Venezuela Toplam İşgücü (Milyon Kişi) (1998-2021)

Grafik 8: Kolombiya Reel GDP ve Enflasyon Verileri (1980-2022)

Grafik 9: Venezuelalı Göçmenlerin Yaş Dağılımı

Grafik 10: Venezuelalı Göçmenlerin Eğitim Düzeyleri

Grafik 11: Yıllara Göre Kolombiya’da Asgari Ücret (2002-2022)

Grafik 12: Kolombiya Kayıt Dışı İstihdam Oranları (2013-2022)

Grafik 13: Yıllara Göre Kolombiya’da Bulunan Venezuelalı Göçmenler

Grafik 14: Venezuelalı Öğrencilerin Sayıları (2018-2020)

Grafik 15: Kolombiya İşsizlik Oranları

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Venezuela Gıda Güvenliği Sorunu

Tablo 2: Göç İçin Yapılan Maliyetler ve Tercih Edilen Taşıtlar

Tablo 3: Venezuelalı Göçmenlerin Cinsiyet Dağılımı

GİRİŞ

Dünya genelinde yaşanan çatışmalar, ekonomik sorunlar, siyasi istikrarsızlıklar, insanların göç etmesiyle sonuçlanmıştır. Özellikle Suriye, Venezuela ve son zamanlarda yaşanan Ukrayna krizlerinde milyonlarca insan göç etmiş bu durum çevre ülkeler üzerinde bir sorumluluk doğurmuştur. Nitekim Türkiye 4 milyona yakın Suriyeli göçmeni misafir ederken, Kolombiya 2.5 milyona yakın Venezuelalı göçmene ev sahipliği yapmaktadır (UNHCR, 2022b)¹. Bu büyük ölçekli göçler devletlerin göçü yönetmek istemeleri ve kontrol altına almak üzere politika geliştirmek istemelerine neden olmuş, birçok araştırmacı göç olgusunu anlamak üzere çeşitli teoriler geliştirmiştir. Bu teorilerden çalışmamızda ana akım olarak tabir edilenlerin göçü anlatırken Batı bakış açısıyla göçe yaklaşımları ve sürecin sorumluluğunu göç veren ülkeye yöneltmeleri, sürecin eksik anlaşılmasına yol açtığı düşünüldüğünden, Venezuela göçü Güney Perspektifinden çalışmamızda analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu bakış açısı göç veren ülkelerin (çevre ülkelerin), göç alan ülkelere kıyasla eşit bir şekilde gelişme imkânı bulamadığını, bunda en önemli unsurlardan birinin sömürgecilik geçmişi olduğunu ve çevre ülkelerde, siyasi istikrarsızlıkların ve ekonomik sorunların meydana gelerek, insanların daha iyi bir yaşam için merkez ülkelere göç ettiğini kabul etmektedir.

Çalışmanın konusu olarak Venezuela'dan Kolombiya'ya göçün seçilmesinin birinci nedeni Türkiye ile Suriye arasında yaşanan göç olgusuna paralellik göstermesi olmuştur. Bir diğer önemli neden ise Türkiye'de Suriye göçü ile alakalı birçok çalışma bulunmasına karşın Latin Amerika görece daha az çalışmış bu nedenle çalışmanın göç alanında farklı bir bakış sunacağı düşünülmüştür. Bu sebeplerle göçün zaten 21.yüzyılın

¹ Çalışmada özellikle Kolombiya'daki göçün seçilmesi hem sayısal olarak en fazla göçmene ev sahipliği yapması hem de güney-güney göçüne en iyi örnek olacağı düşünülmesi etkili olmuştur. Bunun yanında Venezuelalı göçmenler sadece Güney Amerika içinde göç etmemişlerdir. 500 bine yakın göçmen ABD'yi tercih ederken bir diğer 500 bin kişi ise İspanya'ya gitmiştir. Fakat en yoğun göç güney-güney içerisinde gerçekleşmiştir.

en büyük sorunlarından biri olması sebebiyle çalışılmaya değer bir alan olmasının yanında Kolombiya'nın göçe karşı geliştirmiş olduğu politikaları tartışmanın Türkiye'nin göç literatüründe çalışmayı özgün kılacağı düşünülmüştür.

Çalışmanın temel sorunsalı Venezuela göçünün Kolombiya üzerindeki etkisini anlamaktır. Bu sorunsal çerçevesinde çalışmanın temel amacı, Venezuela'dan gerçekleşen göçün temel nedenlerini anlamak ve Kolombiya'daki etkilerini analiz etmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın temel varsayımı Venezuela göçünün ABD eksenli suni bir kriz ile tetiklendiğidir. Bir diğer varsayım göçün Kolombiya işgücü piyasalarına pozitif veya negatif bir etkisinin olmadığıdır. Benzer şekilde çalışma kapsamında yer alan varsayımlardan bir diğeri ise göçün Kolombiya'da eğitim ve sağlık alanında kamuya bir yük getirdiğidir.

Çalışma da kuramsal bölümde ve sonrasında yanıt aranan sorular ise ABD'nin Venezuela göçünü nasıl etkilediği; Venezuela'daki göç hareketliliğinin yönü ve boyutunun ne olduğu; göçlerin hangi kanallarla gerçekleştiği; göçmenlere yönelik Kolombiya hükümetinin politikalarının neler olduğu; göçmenlerin Kolombiya işgücü piyasasına etkileri; göçmenlerin Kolombiya'daki siyasi statüleri ve bu statülerin göçmenlere sağladığı avantaj ve dezavantajların ne olduğu olmuştur.

Çalışmamızın birinci bölümünde Venezuela'dan göçü analiz etmede yardımcı olacak kavramlar ve teoriler tartışılmış, bölümün son kısmında ise uluslararası sözleşmelere ve Cartagena anlaşmasına değinilmiştir.

İkinci bölümde ise Latin Amerika ve sömürgecilik tarihinden, Venezuela'nın bağımsızlık sonrası döneminden ve Chávez ile Maduro dönemlerinden bahsedilerek Venezuela'nın kronolojik bir şekilde tarihsel geçmişi aktarılmıştır. Daha sonra ikinci bölümün ikinci kısmında mevcut göç sürecini açıklayabilmek için ABD-Venezuela ilişkileri incelenmiş ve 20. yüzyılın sonundan günümüze Venezuela'daki ekonomik ve siyasal durum değerlendirilmiştir. Bir petrostate olan ülke 1950'lerde petrolün yoğun

olarak kullanılmaya başlanması ile kanıtlanmış rezervler bakımından dünyanın en zengin ülkesi olma konumuna gelmiş fakat bu rezervleri doğru bir şekilde kullanmayı becerememiştir. Darbeler, iç karışıklıklar ve yolsuzluklar ile ülke diğer petrol ihraç eden ülkelerin seviyesine erişememiştir. Bunun üzerine giderek bozulan yapıyı kurtarmak için Hugo Chávez 1990'lı yıllarda politika sahnesine çıkmıştır. Yönetimi devraldıktan sonra ülkeyi hızlı bir sosyalist dönüşüm içine sokmuş, devletleştirme politikaları ve Küba ile geliştirdiği dostluk ilişkileri nedeniyle ABD'nin dikkatini çekmiştir. Hayatını kanser nedeniyle kaybetmesi nedeniyle yerine gelen Maduro, Chávez kadar başarılı olamamış ve ülke ekonomik ambargolar ile hızlı bir kriz içerisine sürüklenmiştir. Bu süreçte yaşanan sokak olayları ile siyasi iklim de giderek bozulmuş ve ülkede istikrar 2014 yılından sonra tamamıyla kaybolmuştur. Bunun sonucu olarak ise 6 milyona yaklaşan Venezuelalı göç etmiştir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde ise yaşanan bu göç krizinin en çok etkilediği Kolombiya üzerinde durulmuştur. Venezuela göçünün Kolombiya üzerindeki etkisi tartışılmış ve göç krizine karşı geliştirilen politikalar değerlendirilmiştir. Özellikle göç süreci boyunca tıpkı Türkiye gibi uyguladığı açık kapı politikası ile kısa sürede ülkedeki göçmen nüfus 2 milyon düzeylerine yükselmiştir (UNHCR, 2021). Ülkede bulunan göçmenleri hızlı bir şekilde kayıt altına almak üzere ise yine Türkiye'de Suriyelilere verilen geçici koruma statüsüne benzer bir statü olan *Permiso Especial de Permanencia (PEP)* ve *Permiso de Protección Temporal (PPT)* statülerini vermiştir. Bunlarla birlikte, uluslararası kuruluşlar ile birlikte geliştirdiği politikalar ile göçmenleri kontrol etmeyi ve göçün sürdürülebilirliğini sağlamayı amaçlamışlardır. Bununla birlikte göçün Kolombiya işgücü piyasalarına ve kamu politikalarına etkisinin ne olduğu bu bölümde tartışılmıştır. Uluslararası ve ulusal kuruluşların yayınlamış olduğu verilerin incelendiği bu bölümde göçün sanıldığı gibi Kolombiya işgücü piyasalarına büyük ölçüde negatif veya pozitif bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Özellikle göçmenlerin kayıt dışı istihdamı artırdığı ve

asgari ücretin düşmesine neden olduğu şeklinde olan önyargının, yayınlanan verilere göre gerçek olmadığı 2014 yılında 24 bin göçmenin Kolombiya'ya gelmesine karşın asgari ücretin 300\$ seviyelerinden 250\$ seviyelerine düştüğü ve sonraki yıllarda göçmen sayısının artmasına karşın 250\$ seviyesini koruduğu tespit edilmiştir. Fakat bunun yanında ise göçmenlerin kamu maliyesine eğitim, altyapı, sağlık gibi alanlarda bir yük getirdiği görülmüştür.

Özetle çalışmamızda Venezuela'daki göçün seçilmesinin en önemli nedenlerinden biri hem Türkçe literatürde bu alanda kaynağın az olması hem de Türkiye'nin yaşadığı göç deneyimi ile Kolombiya'nın Venezuela kaynaklı göç deneyiminin bir takım benzer özellikler taşımasıdır. Bir diğer neden ise iki bölge arasındaki tarihsel benzerliklerdir. Her ne kadar Türkiye coğrafyası sömürgeciliğe maruz kalmasa da her iki bölge emperyalist güçlere karşı bir bağımsızlık savaşı vermiştir. Bu benzerlikle çeşitli çalışmalarda Bolivar ve Atatürk'ün yaşamları, mücadeleleri karşılaştırma konusu olmuştur (Nweihead, 2016; Hernandez, 2019). Göç krizini Kolombiya ile aynı zaman aralığında tecrübe etmiş olmamız nedeniyle, Latin Amerika'daki bu göç krizini anlamamızın Türkiye'deki göç sürecini anlamamıza yardım edeceği düşünülmüştür.

BİRİNCİ BÖLÜM

GÜNEY PERSPEKTİFİNDEN GÖÇ VE KALKINMA İLİŞKİSİ

1.1. Göç ve Kalkınmaya İlişkin Kavramsal Çerçeve

1.1.1. Göç

Göç geçmişten günümüze süreklilik gösteren bir olgudur. Çağlar boyunca insanlar aynı temel sebeple, daha iyi bir yaşam için göç etmişlerdir. Dünya tarihine bakıldığında göçün birçok siyasi, ekonomik ve sosyolojik etkilerinin olduğu görülmektedir. Örneğin M.S. 350-800 arasında gerçekleştirilen “Kavimler Göçü” dâhil olmak üzere 59 milyona yakın insanın 1846 ve 1939 yılları arasında Avrupa’dan Kuzey ve Güney Amerika’ya doğru gerçekleştirdiği göç hareketi diğer adıyla “Büyük Göç Çağı” göç edilen yerlerde büyük bir değişim yaşanmasına sebep olmuşlardır (Castles, Haas ve Miller, 2014: 5).

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) (2009:35) göçü, “bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesi, süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri olarak” tanımlamıştır. Buradaki tanımı daha da genellemek gerekirse, göçü, kişilerin şu anda yaşadıkları yerin dışında bir yere yeniden yerleşmesi olarak tanımlayabiliriz. IOM tarafından yapılmış olan tanımda göçün sadece başka ülkelere değil ülke içinde de yapıldığı belirtilmiş olmasına karşın çalışmamızda göç kavramı genel olarak uluslararası göç açısından kullanılmıştır. Zira göçün ortaya çıkardığı sosyo-ekonomik etkiler daha çok uluslararası göçte görülmektedir. Bunun yanında her ne kadar uluslararası göç, göçmenin hedef ülkede yabancı kalmasına ve çeşitli zorluklarla karşılaşmasına neden olsa da bir ABD vatandaşının Kanada’ya göç etmesi ile Çin’e göç etmesi arasında farklar oluşmaktadır.

Zira kişinin mensubu olduğu ulus ile ortak kültürel geçmişe sahip olan diğer ülkelere göçünde uyum süreci daha kolay olabilmektedir. Bu açıdan incelendiğinde göç ve göçmen kavramı ulus devletlerin egemenliğinin sürdüğü toplumlarda sorun ve kriz olarak görülebilecek ve göçmenler yerel toplumlar için yabancı olarak kalmaya devam edeceklerdir (Bartram, Poros, ve Monforte, 2019: 13-14).

Dünya'daki yaygın göç hareketleri güney-güney ve güney-kuzey yönündedir denebilir. Uluslararası Göç Örgütünün verilerine göre toplam göçmen sayısı 280 milyon 598 bin 105'tir ve bu sayı toplam dünya nüfusunun yüzde 3,6'lık kısmına denk gelmektedir. Bu göçmenlerin yüzde 30,9'u ise hedef olarak Avrupa ülkelerini tercih etmektedir. Böylece Avrupa en çok tercih edilen göç bölgesi haline gelmektedir. Kuzey Amerika ise 59 milyon göçmeni ağırlamakta ve bu sayı yüzde 20,9'a denk gelmektedir (IOM, 2022: 23-24). Bu doğrultuda yüzde 51,8'lik bir oranla göçlerin gelişmiş kuzey ülkelere doğru yapıldığı görülmektedir. Çalışmada Venezuela-Kolombiya arasındaki göç ilişkisi güney-güney bağlamında incelendiği için "Güney" tanımının da yapılmasında yarar görülmektedir. Öncelikle Güney genellikle coğrafi konumlarıyla birlikte gelişmekte olan ülkeler grubu için kullanılmaktadır. Dolayısıyla güney-güney göçü basitçe gelişmekte olan ülkeler arasındaki göçtür (Bakewell, de Haas, Castles vd., 2009: 1). Buna karşın güney-güney göçü güney-kuzey göçü kadar önemli bir yere sahipken literatürde 21.yüzyılın başlarında araştırılmaya ve tartışılmaya başlanmıştır (Campillo Carrete, 2013: 7). Yapılan son çalışmalarda gelişmekte olan ülkelere gelen göçmenlerin 74 milyonunun veya yaklaşık yarısının diğer gelişmekte olan ülkelere yaşadığı ve çalıştığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak, güney-güney göçünün bu düşük ve orta gelirli hedef ülkelerin ekonomileri üzerinde önemli bir etkiye sahip olması muhtemeldir. Ancak verilerin net bir şekilde ortaya konamaması nedeniyle bu göç türünün etkisine ilişkin literatürde net bir çalışma bulunmamaktadır (Biavaschi, Facchini, Mayda ve Mendola, 2018: 823-824).

Dünyadaki değişen koşullar ile birlikte özellikle ana akım bakış açısının karşısında duran bağımlılık teorisi merkez ülkelerin çevre ülkeleri, kendi gelişimlerini sağlamak için işgücü piyasaları dahil olmak üzere ekonomik olarak sömürdüğünü belirtmiştir (Hryniewicz, 2014: 246). Merkez ülkelerin bu politikaları sebebiyle son yıllarda göç hareketleri güneyden kuzeye doğru yönelmiştir. Bahsedilen güney-kuzey göçünün artmasının altında yatan temel nedenler ise genel olarak ekonomik eşitsizlik, çatışmalar ve siyasi istikrarsızlıklardır. Buna karşın artan yoğun göç baskısının karşısında hedef ülkeler çeşitli göç politikaları oluşturarak, göçün düzenlenmesine yönelik mekanizmalar geliştirmişlerdir. Göçmenlere yönelik dışlayıcı politikalar geliştirilmesi, onları açıkça istemediklerini belirtme, alt tabaka işlerde çalıştırma gibi tepkiler ev sahibi toplum tarafından oluşturulmaktadır. Kıta Avrupa'sında ve Amerika'da bu tepkilerin oluşmasında en büyük etken ise 11 Eylül saldırıdır. 2001 yılında ABD'de farklı bölgelerde gerçekleşen 11 Eylül saldırıları ile birlikte göçmenlere bakış açısı değişmiş, yükselen islamofobi ile birlikte yabancılara karşı var olan ön yargıda artış olmuştur (Castles, Haas, ve Miller, 2014: 6). Saldırıların sonrasında göç, devletler açısından önemli bir güvenlik sorunu olarak da ele alınmaya başlamıştır.

Küreselleşme ile gelişen teknoloji ve ulaşım sistemleri sayesinde günümüzde göçün kolay bir hal alması beklenirken ulus devletlerin yukarıda belirtilen nedenlerle göçmenleri tehdit unsuru olarak görmeleri, göç politikalarının katılaşmasıyla sonuçlanmıştır. Göç politikalarının katılaşması ve yeni sınır güvenlik uygulamaları ise istenmeyen göçü tümüyle durdurmamış; göçmenler alternatif ve tehlikeli göç yolları arayışına girmişlerdir. Bu da göçün kimi bölgelerde düzensizleşmesine neden olmuştur.

1.1.2. İşgücü Göçü

İşgücü göçü kısa tanımıyla başka bir ülkede istihdam edilme amacıyla yapılan göçtür (Bartram vd., 2019: 197). IOM ise kişilerin istihdam amacıyla kendi ülkesinden ayrılarak başka bir ülkeye gitmesi olarak işgücü göçünü tanımlamıştır (IOM, 2009: 49). Bu bakımdan işgücü göçünün ekonomi temelli olduğu görülmektedir. Fakat bu göç hareketinin zorunlu göç kapsamına girip girmediği kimi sosyal bilimcilerce tartışma konusudur. Ulusal ve uluslararası hukuk normları mültecileri tanımlarken kendi ülkelerinde yaşamlarının veya özgürlüklerinin tehdit altında olup olmadığına bakmaktadır. Bu nedenle iş bulma maksadıyla yapılan göç hareketi, devletler ve uluslararası kuruluşlarca ilgili göçmene hedef ülkede uluslararası koruma sağlayan özel bir statü kazandıracak bir durum olarak görülmemektedir. Yine de göçmen işçiler bazı uluslararası sözleşmelerin konusu olmuş ve düzenlemelere gidilmiştir. Örneğin, Birleşmiş Milletlerin Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşmesinin 2'nci maddesinde “Göçmen İşçi” kavramından bahsedilmiştir. Buna göre göçmen işçi, “vatandaşlık bağı ile bağlı olmadığı bir Devlette ücret ödenen bir faaliyette çalıştırılacak, çalıştırılmakta olan veya çalıştırılmış olan bir kişi...” olarak tanımlanmıştır (Birleşmiş Milletler, 1990: 2). Bir diğer uluslararası sözleşme ise Uluslararası Çalışma Örgütünün (ILO) 97 sayılı sözleşmesidir. 1949 yılında imzalanan bu sözleşme ile göçmen işçilerin hakları üzerinde durulmuştur. Sözleşmede istihdam için göç kavramı kullanılmış ve bu kavram kendi hesabına veya başka bir şekilde istihdam edilmek üzere bir ülkeden diğerine göç eden kişi olarak tanımlanmıştır (Uluslararası Çalışma Örgütü [ILO], 1949a).

İşgücü göçünün nedenlerine bakıldığında ise genel olarak iki devlet arasındaki gelişmişlik düzeyindeki farklılık ilk göze çarpan etken olmaktadır. Özellikle işgücü göçünün gelişmemiş ülkelerden daha gelişmiş ülkelere doğru yapıldığı görülmektedir. Göçmen kendi ülkesinde işgücü piyasasına erişiminin kısıtlı olması nedeniyle farklı arayışlara girmekte ve çoğu kişi daha iyi bir hayat, kendisinin ve ailesinin geçimini sağlamak veya birikim yapmak için yurtdışına gitmeyi tercih etmektedir. Burada hedef ülkelerde göçmenler için kendiliğinden oluşan işgücü piyasaları yer almaktadır. Belirli bir refah seviyesini aşan ülkelerin vatandaşlarının statüleri ve yaşam kaliteleri yükseldiği için alt seviye işlerde çalışmak istememekte bunu da göçmen işçiler ile ikame etmektedirler. Başka bir deyişle geleneksel anlamda işgücü göçü zengin ülkelerdeki yerli işgücünün istemedikleri düşük nitelikli ve düşük ücretli işleri yapmak için yoksul ülkelere doğru yapılan bir harekettir (Bartram vd., 2019: 198).

Ekonomik koşulların kişilerin geçimi için yeterli olmadığı durumlarda daha iyi olanaklarla iş bulma arzusu geçmişten günümüze çoğu göç hareketinin temel tetikleyici nedeni olmuştur. Geçmişte erkekler işgücü göçü kapsamında çoğunluğu sağlarken, günümüzde kadınların sayısının da işgücü göçünde başta bakım ve ev hizmetleri alanında olmak üzere artış gösterdiği görülmektedir. Hem kaynak hem de hedef ülkeler açısından yararları ve zararları bulunmasına karşın Uluslararası Göç Örgütü'nün yayınlamış olduğu "2022 Dünya Göç Raporu" verilerine göre 2017 yılından 2019 yılına kadar işgücü göçü 5 milyon kişi artmıştır. Veriler incelendiğinde işgücü göçünün ilerleyen dönemlerde artarak devam edeceği öngörülmektedir.

1.1.3. Zorunlu Göç

Uluslararası göç sözleşmelerine bakıldığında, zorunlu göç kavramı tartışmaya açık bir kavram olmakla birlikte kişilerin sığınmacı veya mülteci olarak kabul edilmesi için

şiddet mağduru olması ve bu nedenle bulunduğu yeri zorla terk etmesi ya da buna mecbur bırakılması gerekmektedir (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR], 2010: 14). Bartram (2019: 151)'a göre ise zorunlu göç, “şiddet içeren anlaşmazlıklardan büyük ekonomik zorluklara kadar uzanan farklı koşullardan doğan, kişinin hayatta kalması veya mutluluğuna yönelik olan baskı veya tehdit olgularının sonucu olan göç” şeklinde tanımlanmaktadır. Öner (2012: 17)'e göre ise zorunlu göç, insanların hayatta kalabilme amacıyla çatışma, doğal afetler, salgın hastalıklar, iktisadi ve siyasi nedenlerle toplu bir şekilde yer değiştirmesi olarak tanımlanmaktadır.

Tarihsel arka planı incelendiğinde ise günümüze kadar yapılan ve tarih kitaplarına konu olan çoğu göç hareketinin zorunlu göç kapsamında değerlendirilebileceği aşikârdır. Sığınmacı olgusu antik çağlara kadar giderken çoğu kutsal kitapta göç hareketinden bahsedilmektedir. Fakat geçmişteki kuraklık, savaş, şiddet gibi eylemler nedeniyle yapılan göç hareketleri günümüz küreselleşme çağında değişime uğramıştır (Castles, 2003: 18). Geçmiş çağlarda gelişmemiş araçlar ve güvenliğin sağlanamadığı tehlikeli yollara karşın göç, günümüz göz önünde bulundurulduğunda devletlerin daha az engellemesiyle yapılabilirken günümüzde mesafelerin kısılması, araçların gelişmesi ve güvenli rotaların oluşmasına karşın katı göç politikaları nedeniyle tehlikeli yollardan yaya olarak ya da bot kullanılarak gerçekleştirilmektedir. Örneğin dünyanın en tehlikeli göç rotası olan bilinen Kuzey Afrika – Orta Akdeniz göç yolu birçok göçmenin hayatını kaybetmesine neden olmaktadır. Uluslararası Göç Örgütü'nün yayınlamış olduğu raporda 2021 yılında 896 göçmenin burada hayatını kaybettiği belirtilmiştir (IOM, 2021). Bu açıdan bakıldığında hayatlarını riske atarak göç etmeye çalışanların önemli bir bölümünün göçü son çare olarak göze aldığı düşünülmektedir.

Yukarıdaki açıklamalar ile birlikte hayatta kalmak için yapılan göç ile daha iyi bir hayat için yapılan göçlerin karıştığı bu bakımdan toplu bir göç hareketini incelerken genelleme yapılmasının da zorlaştığı görülmektedir. Örneğin tezimizin konusu olan

Venezuela’da 2014 yılında başlayan göç hareketleri içerisinde, siyasi, sosyal, ekonomik korku ya da daha açık bir şekilde açlık gibi nedenlerle yapılan zorunlu göçün içinde daha farklı nedenlerle, zorlanmadan kendi isteği ile yapılan göç türleri bulunmaktadır. Bu sebeple Tüm bir göç hareketini zorunlu göç olarak değerlendirmek doğru olmamaktadır. 1990’lardan sonra zorunlu ve gönüllü göç arasındaki ayrımın giderek bulanıklaşmasıyla birlikte karma göç kavramı tartışılmaya başlanmıştır. Karma göç, göçün başta gönüllü bir yer değiştirme olarak başlayabileceğini fakat zaman içerisinde bunun zorunlu göçe dönüşebileceğini söylemektedir (Van Hear, Brubaker ve Bessa, 2009: 4)

Özetle zorunlu göç kavramı çeşitli uluslararası sözleşmelerde tanımlanmış olmasına karşın günümüzde kapsamına ilişkin açık bir şekilde tanımlanma yapılması zordur. Zorunlu göçten bahsederken mevcut siyasi, sosyal ve ekonomik yapıya bakmak gerekirken bunun yanında göçmenin hangi mevcut psikoloji ile göç ettiğini de anlamak ve buna göre yorum yapmak gerekmektedir. Tezimizde Venezuela’da gerçekleşen göç hem sayısı hem de ülkedeki mevcut ekonomik ve siyasi koşullar değerlendirilerek incelendiği için bu göçü sadece zorunlu göç olarak değerlendirmek mümkün olmamaktadır. Göçün artık karma bir nitelik aldığı düşünüldüğünden bir sonraki bölümde karma göç tartışılmıştır. (Amerika Devletleri Örgütü [OAS], 2021: 1; IOM, 2022: 108).

1.1.4. Karma Göç

Karma göç kavramı yukarıda belirtildiği üzere göç edenlerin statülerindeki heterojenlik ve farklılaşan göç nedeniyle daha çok gündeme gelir olmuştur. Kavramın kökenleri, Uluslararası Mülteci Hukuku kapsamında korunan mülteci ve sığınmacılar ile koruma kapsamına alınmayan göçmenler arasında net bir çizgi çekmek amacıyla yapılan 1990’lardaki tartışmalara dayanmaktadır (Linde, 2011: 89). Van Hear (2011: 4) ise karma göç kavramını iki faktörün sonucu olarak görmüştür. İlki, 1990’lardan sonra SSCB’nin

dağılmasıyla birlikte ekonomik amaçla göç hareketinin artması ve bunun şiddet ile insan hakları ihlalleriyle yakından bağlantılı olabileceğinin değerlendirilmesi, ikinci olarak batı ülkelerinin kendilerine doğru yönelen göç dalgasında sığınma ve göçmenleri koruma sistemlerinin suiistimal edildiğini öne sürmesidir. Van Hear (2011) bu gelişmelerin karma göç kavramının oluşmasına zemin hazırladığını öne sürmektedir.

Kavramın ortaya çıkış sürecinin temel dinamikleri doğrultusunda kısa bir tanım yapılacak olursa karma göç, tek bir göçmen kategorisinin oluşturduğu göç hareketinin aksine, içinde mülteci, sığınmacı, ekonomik göçmen ve diğer göçmenlerin bulunduğu nüfus hareketleri olarak tanımlanmaktadır (IOM, 2009: 55). Bingham (2010: 42) ise karma göçü, farklı insanların, farklı sebepler ve koşullar nedeniyle ülkelerinin sınırları içinde veya dışında birlikte hareket ettiği bir göç türü olarak tanımlamıştır. Bu bağlamda 21. yüzyıl göç hareketlerine bakıldığında yukarıda tartışılan zorunlu göç ve gönüllü göç ayrımının iç içe geçtiği görülmekte ve göçmenlere sağlanacak haklarda sınırlamalara neden olabilmektedir.

Bu kapsamda Venezuela'daki göç krizi karma göçe örnek olmakla birlikte göçün ilk yıllarında bu durum göçmenlerin mülteci statüsü kazanmasında sorun teşkil etmiştir. Venezuelalıların ülkelerini kitlesel olarak terk etme süreçlerinin başında uluslararası kuruluşların bu göçü karma göç olarak değerlendirmesi, göç krizine sağlanacak finansman miktarının ve yardımların yetersiz kalmasına neden olmuştur. Fakat tanımlamanın meydana getirdiği çaresizlik ve yardımlara ulaşamama gibi nedenlerle daha sonra UNHCR ve IOM birtakım ortak girişimlerde bulunmuş ve Venezuela göç krizinin mültecilik kapsamında ele alınmasını sağlamışlardır (Çelen, 2021: 1666). Yukarıdaki açıklama doğrultusunda karma göç kavramının Venezuela'daki krizi derinleştirdiği görülmekle birlikte çalışmamızda Venezuela göçü yapısı itibarıyla zorunlu ve ekonomik göçü bünyesinde barındırdığı için karma göç olarak değerlendirilmiştir.

1.2. Göç ve Kalkınmaya İlişkin Kuramsal Tartışmalar

Göç tek bir teoriyle açıklanamayacak kadar çeşitli ve çok yönlüdür. Tarih boyunca birçok topluluk daha iyi bir yaşam veya hayatta kalmak için göç etmiştir. Bu durum, devletlerde insanların göç etme arzularının altına yatan nedenleri açıklama ve göçü yönetme isteğini doğurmuştur. Bu kapsamda göçü açıklamak için geliştirilen ilk teoriler çalışmamızda ana akım perspektif olarak ele alınmış ve göçü, göçmenlerden bağımsız olarak değerlendirmeleri nedeniyle eleştirilmiştir. Fakat aşağıda tartışılacak olan ve çalışmamızın bakış açısını sunan teorilerden önce bu ana akım teorilerden kısaca bahsedilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Bu teorilerden ilki Neo-klasik göç teorisidir. Teori, göçü işgücü arz ve talebi arasındaki coğrafi farklılıkların sonucu olarak görmekte ve Emek piyasaları ile ekonomilerinin uzun vadede ticaret ve göç yoluyla dengeye doğru ilerlediğini varsaymaktadırlar (Özdil, 2019: 266). Teoride göçmenler tamamen rasyonel aktörler olarak görülür ve göçmenlerin, işgücü bol ve düşük ücretli yerlerden işgücünün az olduğu ve yüksek ücretli yerlere gittiği savunulur. Ücretlerin yüksek olduğu bölgeye doğru yapılan göçün zamanla ücretleri düşüreceği ve iki yer arasında bir süre sonra denge oluşacağı, bu nedenle de göç hareketini kendiliğinden sonlanacağını belirtirler (Özcan, 2017: 196). Bir diğer teori Lee tarafından 1966 yılında “Bir Göç Teorisi (A Theory of Migration)” adıyla yayınladığı makalesinde Ravenstein’in çalışmasına atıfta bulunarak yaptığı İtme-çekme teorisidir ve göçün nedenlerini inceleyen göç araştırmalarında en iyi bilinen ve yaygın olarak kullanılan teorik kavramlardan biridir. Kurama göre alıcı ülkelerdeki “çekici” faktörler (yüksek ücretler, istihdam olanakları, sosyal sistemlerin gelişmişliği vb.) göçmenleri bu bölgelere yönlendirirken “itici” faktörler (düşük ücretler, işsizlik, yoksulluk, ekonomik durgunluk vb.) ise göçü tetiklemektedir (Çağlayan, 2006: 72-73).

Yukarıda kısaca açıklanan ana akım kuramların örneklerinden anlaşılacağı üzere göç olgusu göçmen veya devletler üzerinden tartışılrsa dahi teorilerin temel tezi sermayenin yoğun olarak bulunduğu yerlere göçün olduğu yönündedir. Fakat göçü tek taraflı ele alan bu yaklaşımlar nedeniyle günümüzde göçler tarihsel sömürgecilik dönemlerine bakılmadan ve az gelişmişliğin nedenleri tartışılmadan menşe ülkenin sorunu olarak görülmektedirler. Bu doğrultuda çalışmamız ana akımın aksine göçü eleştirel bir perspektiften ele almayı amaçlamaktadır. Konu, bağımlılık okulu, dünya sistemleri kuramı ve güney perspektifi temelinde tartışılacak olup, Venezuela'daki ekonomik kriz ve bunun tetiklediği göç hareketi, tarihsel, ekonomik ve politik arka planı gözetilerek ele alınacaktır. Sömürgecilik mirasının ve ABD ile ilişkilerin ülkenin sosyoekonomik yapısını etkileme düzeyleri de yine çalışmada yer bulacaktır.

1.2.1. Bağımlılık Okulu

Bağımlılık Teorisi, “az gelişmiş” veya “üçüncü dünya” olarak bilinen devletlerin tarihsel gelişimini anlamaya yönelik olarak 1940’ların sonlarına doğru ortaya çıkmıştır (Ökten, 2020: 24). Yapısalcı yaklaşımın temel varsayımı olan merkez-çevre ilişkisi üzerinden az gelişmişliğin nedenlerini anlamaya çalışan teorinin önde gelenleri Celso Furtado, Osvaldo Sunkel, Paul Baran, Andre Gunder Frank, Arghiri Emmanuel, Fernando Henrique Cardoso, Samir Amin, Jose Gabriel Palma ve Immanuel Wallerstein’dir (Karaş, 2017: 249).

1950’lerde Baran gelişmiş ülkeler ile az gelişmiş ülkeler arasındaki ilişkiler açısından bağımlılık teorisini geliştirmiştir. Baran’a göre, az gelişmiş ülkelerin kalkınmaları gelişmiş ülkelerin çıkarlarına ters düşmektedir. Bu doğrultuda Baran, ABD gibi gelişmiş ülkelerdeki sermaye sahiplerinin, az gelişmiş ülkelere gelen hammadde akışının kesilmesine neden olabilecek her türlü kalkınma girişimini engellemeye

çalıştıklarını da ileri sürmektedir (Baran, 1957: 120-122). Baran'ın görüşlerinden etkilenen Frank ise geliştirmiş olduğu "az gelişmişliğin gelişmesi" kavramı ile bağımlılık okulunun 1970'lerde popüler olmasını sağlamıştır (Karaş, 2017: 250). Frank'a göre az gelişmişlik, uydu ve metropol ülkeler arasındaki geçmiş ile süregelen ekonomik ve diğer ilişkilerin bir sonucudur. Uluslararası kapitalizmin gelişmesiyle birlikte, askeri ve ekonomik üstünlüğe sahip olan ülkeler diğer az gelişmiş ülkeleri sömürmekte bunun sonucunda da gelişmektedirler. Uydu ülke olarak bahsettiğimiz çevre ülkeler ise bu döngüden kurtulamamakta ve merkez ülkelere bağımlı hale gelmektedirler (Frank, 1981: 4-5). Chilcote ise bağımlılık teorisini açıklarken emperyalizmi bağımlı Latin Amerika ülkelerinin baş düşmanı olarak kabul eder. Ona göre Latin Amerika'nın geri kalmasına neden olan kapitalist emperyalizm, bu ülkelerdeki egemen sınıf tarafından desteklenmektedir. Buna ek olarak bağımlılık ilişkisinde kültürel koşulların da ekonomik koşullar kadar belirleyici olduğunu düşünmektedir (Chilcote, 1999: 146-149). Son olarak Amin (1993) ise bağımlılık teorisinden bahsederken, kapitalizmi merkez ile uydu olmak üzere iki kategoride incelemekte ve merkez ile uydu bağlamında ilişkileri tanımlarken toplulukların egemenlik alanlarına bakılması gerektiğini ifade etmektedir. Burada Amin'in tanımlamış olduğu merkez, gelişimini tamamlamış, egemen kapitalist topluluklarken, uydu, gecikmiş, gelişimini tamamlayamamış, egemenlik altında yaşayan toplulukları belirtmektedir. Bu doğrultuda bağımlılığı, kapitalizmin dünya ölçeğine yayılmasının bir sonucu olarak görmekte ve kapitalist birikim mantığının uydu ülkelerde hâkim kılınması nedeniyle, bu ülkelerdeki ekonomik yapıyı bozarak gelişmeyi engellediğini ve bunun sonucunda da büyümenin dışa bağımlı hale geldiğini savunmaktadır (Amin, 1993:39; Karaş, 2017: 250).

Amin ve diğer bahsedilen kuramcılarının teorilerine bakıldığında bağımlılık okulunun merkez-çevre üzerine şekillendiği görülmektedir. Merkez ve çevre ülkeler arasında oluşturulan ilişkiler ile zamanla bir bağımlılığın oluştuğu açıklanmıştır. Bu

açından ülkeler arası gerçekleşen göç hareketlerini de bu kuram bağlamında açıklamak, modellemek mümkündür. Kapitalist bir yapı ile kurulan merkez-çevre ilişkisi ile sömürgeci devletlerde özellikle Sanayi Devrimi ile birlikte hızla oluşan işgücü açığı çevre ülkelerden karşılanmıştır. Ucuz işgücü ihtiyacı nedeniyle her ne kadar sınırlı da olsa göçmen kabul politikaları geliştirilmiştir. Çevre ülkelerden gelen işgücü göçü ile birlikte bu göçmenler düşük ücretlerle çalıştırılmış ve üretim maliyetleri düşürülmüştür (Çağlayan, 2006: 80-81). Bu sebeple göçü merkez ve çevre ülkeler arasında bir istismar ilişkisi olarak tanımlamak mümkündür. Bunun nedeni ise göçmen işçilerin menşe ülkelerinde çalışıp emeklerini ülkelerinin gelişmesi için kullanmak yerine merkez ülkelere göç ederek bu ülkelerin kalkınmasına fayda sağlamalarıdır. Göç veren ülkeler bu bağımlılık ilişkisi nedeniyle vasıflı işgücünü kaybetmekte bu da sosyo-ekonomik gelişmelerini olumsuz bir şekilde etkilemektedir (Çakır, 2011: 136). Venezuela özelinde ise göçün merkez-çevre ilişkisi bakımından çoğunlukla ABD ve Avrupa gibi merkez ülkelere yapılmadığı görülse dahi Venezuela'nın merkez ülkelere kolonyal dönemden itibaren oluşturulan bağımlılığı nedeniyle krizin yaşandığı ve göçün olduğu söylenebilir. Bir başka deyişle Venezuela göçünde bağımlılık ilişkisi dolaylı bir etkiye sahiptir.

Özetle bağımlılık teorisi, az gelişmişliğin kapitalizmin gelişim sürecinde ortaya çıkan bir olgu olduğunu savunmaktadır. Merkez ve çevre ülkeler bağlamında açıklanan teoride ana akımın aksine çevre ülkelerin kapitalist uygulamalar ile merkeze bağımlı hale geldiği açıklanmakta ve sermaye sahiplerinin bu ülkelerde gelişimi engelleyici hamleler yaptıklarını belirtmektedir. Bu kapsamda çalışmamızda bağımlılık teorisinin krizin en temel nedeni olan ülkedeki ekonomik çöküşün arkasında bulunan sebepleri açıklamak ve Venezuela'nın küresel güç olan ABD ve İspanya gibi Avrupa devletleri ile geliştirdiği ekonomik ilişkileri değerlendirmek üzere ikinci bölümde tartışılacak olan Venezuela ekonomisi ve göç krizi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.2.2. Dünya Sistemleri Kuramı

Yukarıda tartışılan bağımlılık okulunun devamı olarak nitelendirilen Dünya-sistemleri kuramı 1970'li yılların başında dünyayı daha iyi tanıyabilmek amacıyla geliştirilmiştir. Teorinin gelişmesinde Bağımlılık Teorisi, Marks'ın sermaye kavramı ve Annales Okulu etkili olmuştur (Elmas, 2012: 134). Immanuel Wallerstein (1974) bu yeni görüşü ortaya koyarken daha önce ortaya konulan perspektifler ile bu perspektiflerin kullanmış olduğu kavram setine eleştirel bir yaklaşım sergilemiştir. Bu doğrultuda Wallerstein eski perspektiflerin gerçeği anlamada bir araçtan çok bir engel olduğunu ileri sürmüştür (1974).

Wallerstein teorisini açıklarken Frank ve Gills'in (1990) dünya sisteminden bahsederek, kendi teorisinin farklı olduğunu savunmuştur. Bu doğrultuda teorisini dünya-sistemleri olarak belirtmiş, tire ve çoğul eki kullanımına ise dikkat çekmiştir. Ona göre Frank ve Gills'in aksine birden fazla dünya-sistemi var olmuş, bu bağlamda modern dünya-sistemini veya diğer adıyla kapitalist dünya-ekonomisini bu birçok sistemden sadece birisi olarak değerlendirmiştir. Bununla birlikte Wallerstein, dünya-sistemlerinden bahsederken tarih boyunca üç farklı dönemin yaşandığını öne sürmüştür. Bunlardan ilki M.Ö. 8000 ila 10.000 yıllarının öncesidir, bu dönemde dünyaya yayılmış mini sistemlerin olabileceğinden bahsetmiştir. Diğer dönem ise M.Ö. 8000 ila 10.000 yıllarından yaklaşık M.S. 1500 yıllarına kadar olan dönemdir. Bu dönemde birlikte yaşayan birçok sistemin olduğunu fakat hiçbirinin kesintisiz sermaye birikimini benimsemediği için kapitalist olmadığını belirtmiştir. Üçüncü dönem ise M.S. 1500 yıllarından günümüze kadar olan dönemdir. Bu dönemde modern dünya-sistemi ya da kapitalist dünya-ekonomisi tüm dünyaya egemen olmuş, kesintisiz sermaye birikimi kavramı kabul edilmiştir (Wallerstein, 2003: 531-533).

Modern dünya-sisteminin başlangıcını 16. yüzyıla kadar götüren Wallerstein'a göre modern dünya-sistemi şu an geçerli olan perspektiftir. Dünya-sistemi kapitalist dünya ekonomisine dayanır ve Dünya ekonomisi tekildir, bu nedenle homojen değildir. Bu sistemi birleştiren tek şeyin ise iş bölümü olduğunu belirtir (Wallerstein, 2011: 28-52). Burada bahsedilen dünya ekonomisi, merkez, çevre ve yarı-çevre ülkelerden oluşmaktadır. Buna göre servet çevreden merkeze doğru akarken zengin daha da zenginleşmekte, yoksul ise daha da yoksullaşmaktadır. Bağımlılık kuramında da bahsedildiği üzere çevre ülkeler merkez ülkeler için ucuz işgücü ve hammadde kaynağıdır. Yarı-çevre ülkelerin ise merkez ülke olabilmek için sürekli bir şekilde mücadele ettiklerinden bahsedilmekte, bunun da dünya-sisteminin istikrarı için önemli olduğu vurgulanmaktadır (Cizreli, 2015: 34).

Dünya-sistemleri analizinde önemli bir diğer nokta güçlü devlet-güçsüz devlet karşılaştırmasıdır. Wallerstein, güçlü devlet tanımı yaparken sıklıkla zikredilen merkezi otoritenin keyfiliğinin aslında gücün değil, zayıflığın göstergesi olduğunu söyler. Devletlerin gücü, fiilen uygulanabilecek yasal kararlar alma yeteneği olarak tanımlanır. Burada güçlü devlet ve güçsüz devlet arasındaki farkı vergi toplamadaki başarı ile karşılaştırmak mümkündür zira vergiyi yüksek oranda toplayabilen devletin bürokrasisi güçlü iken vergi toplamada herkese ulaşamayan veya toplayamayan devlet güçsüz devlettir. Bu acizlik devleti bürokrasiyi güçlendirmek için kullanacağı kaynaktan yoksun bırakır. Devletin gücünü kaybetmesiyle birlikte ekonomik faaliyetler yoluyla elde edilen servet azalır ve içeride yolsuzluk ve rüşvet giderek yaygınlaşır. Servet biriktirme aracı olarak yasadışı yollara doğru kayan güçsüz devlet asli görevini yapmaktan yoksun kalır. İçerideki bozulma ile makamların ve görevlerin yerine gelecek kişiler düzgün bir biçimde seçilemez. Seçimler şaibeli olarak gerçekleşir ve devlet içerisinde liyakatten giderek uzaklaşılır. Devletin güçsüzleşmesi kontrolü altındaki polis ve askerleri de etkiler. Meşru şiddetin tek ve yegâne kullanıcısı olan devlet bu araçlar üzerindeki egemenliğini yitirir

ve ordunun yönetimi ele alması er ya da geç bir gereklilik olarak ortaya çıkar. Burada Wallerstein'in dikkat çektiği bir husus bu olayların yanlış politika sonucu değil, devlet yapılarının özgül zayıflığı sonucu olduğudur (Wallerstein, 2011:99-101).

Dünya-sistemleri kuramında bağımlılık okulunda olduğu gibi göç olgusu da açıklanmaya çalışılmıştır. Zolberg, geçmişteki ve günümüzdeki göçleri, özellikle çağımızda meydana gelen işgücü göçlerinin, çevreden merkez ülkelere doğru olduğunu belirtmiştir (aktaran Çağlayan, 2006: 79-80). Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan ve SSCB'nin dağılmasından sonra merkez ülkelere doğru geniş çaplı bir göç hareketi görülmüştür. Sanayinin hızlı bir şekilde geliştiği ABD ve Avrupa ülkelerine göç akınlарının artması kapitalizmin doğal bir sonucu olduğu düşünülmüştür (Çağlayan, 2006:80). Aslında dünya-sistemleri kuramına göre göç bu sistemin doğal bir sonucu olmuştur. Çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru olan zorunlu göç, oluşturulan eşitsiz iktisadi sistemin bir sonucu olarak görülmüştür. Fakat erken dönemde merkez ülkelerde kurulan fabrikalara vasıfsız işgücü göçü sağlanıp katma değer yaratılırken küreselleşme ile birlikte merkez ülkelerdeki firmaların göçü sağlayan çevre ülkelere fabrika kurması ile vasıfsız işgücü sömürüsü menşе ülkelerde gerçekleşmeye başlamıştır. Bu durum ise çevre ülkelerde kurulan fabrikaların geleneksel üretim ilişkilerini bozmasına neden olmuş ve işsizlik ile çevreden göçü artırmıştır (Cizreli, 2015:34).

Sonuç olarak, modern dünya-sistemi teorisi, küresel ekonomiyi merkez, çevre kavramları ve bağımlılık ilişkileri içerisinde açıklamaya çalışmış ve ülkeler arasındaki eşitsizliğin nedenlerine, göçün küresel, sistemsel, proleter niteliğine dikkat çekmiştir (Cizreli, 2015: 35). Bu sebeple çalışmamız içinde Venezuela'nın petrol zengini olmasına rağmen neden çevresindeki ülkelerden geri kaldığını açıklamada ve çevre ile merkez ülkeler arasındaki bu eşitsizliğin göçe ne ölçüde etki ettiği tartışılırken kullanabileceğimiz bir teori olarak düşünülmüştür (Çağlayan, 2006: 80).

1.2.3. Güney Perspektifi Kuramı

İkinci Dünya Savaşı ardından günümüze göçün kalkınma üzerinde olumlu bir etki yarattığı yeni politikaların temelinde yer almakta ve göçmenler, kalkınma tartışmalarında birinci unsur olarak gösterilmektedir. Bunun altında yatan neden ise göçmen havaleleridir. Göçmen havalelerinin yanında oluşan göçmen diasporalarının da ulusal kalkınmadaki rolleri artı bir değer olarak vurgulanmaktadır (Wise, 2018: 164).

Uluslararası kuruluşlardan Dünya Bankası, göç ve kalkınmaya yönelik yaygın olarak kabul edilen bakış açısını desteklemektedir. Bu görüş ana akım perspektif olarak bilinmekte ve göçmenlerin menşe ülkelerine gönderdikleri havalelerin, ülkenin kalkınması üzerinde olumlu bir etki yarattığını savunmaktadır (Terry ve Wilson, 2005). Ana akım olarak belirttiğimiz görüşün temelleri ise neoklasik ve parasalcı ekonomi teorilerine dayanmaktadır. Bu görüş göçü bağımsız bir değişken olarak ele almakta ve kalkınmanın kaynağı olan para akışını tek yönlü bir sistem olarak kabul etmektedir. (Wise, 2018: 164-165).

Göç ve kalkınma arasındaki bağlantıya yönelik yukarıda değinilen ana akım söylem, temel olarak belirtilen şu önermelerden oluşmaktadır:

- Göçmen havaleleri bir kalkınma aracıdır.
- Finansal araçlar demokratikleştirilmelidir.
- Yoksul kesim, menşe ülkelerinde bakmakla yükümlü oldukları kişilere gönderdikleri havaleler ile birlikte kalkınmanın bir aracı olmaktadır.

Dikkatle bakıldığında, ana akım söylemin sınırlı olduğu açıkça görülmektedir. Wise (2018: 165)'a göre ana akım görüş göçün temel nedenlerini görmezden gelirken, göç insanî nedenleri göz önünde bulundurarak yaklaşmamış ve göçmenlerin alıcı toplumlara

katkılarını küçümsemiştir. Göç sürecinde yaşanan birçok zorluk, risk ve sıkıntı ana akım söylemde yer edinmemiştir.

Ana akım söylem göçün hedef ülke ve göçmen arasında karşılıklı bir çıkar ilişkisi olduğu üzerinde durmamakta, bunun aksine hedef ülkelerdeki göç fırsatlarının göçmen için hayati önemi olduğunu vurgulamaktadır. Örneğin Neo-Klasik yaklaşım göçün nedenlerini açıklarken ülkeler arasındaki ücret farklılıklarına değinmektedir. Bu yaklaşıma göre göçmenler hedef ülkelerdeki yüksek ücretler için göç etmektedirler (İnce, 2019: 2589). Fakat göçmenin tercihlerini yüksek ücretin yanında kendi ülkesindeki çaresiz durumu da etkilemektedir. Bakmak zorunda olduğu aile bireyleri için göç eden kişi çoğu zaman kaçak yolları tercih etmekte ve kendisini insan tacirlerine karşı savunmasız bırakmaktadır. Savunmasız olan göçmen ise emeğinin sömürülmesine katlanmakta ve hedef ülkede oluşan işgücü arzı boşluğunu ucuz emek gücüyle doldurmaktadır (Sayın, 2018: 87). Dünya-Sistemleri kuramına göre ise kapitalist ülkeler ucuz emek sağlayan bu göç akışını korumak için çevre ülkelere nüfuz ederek onların gelir kaynaklarını zayıflatmakta ve böylece ucuz işgücü arzının devamlılığını güvence altına almaktadır (Güllüoğınar, 2012: 69). Görüldüğü üzere ana akım söylem, kapitalist toplumların ucuz işgücü gereksinimine çözüm olarak sunulmaktadır. Özetle ana akım söylemin yaratmaya çalıştığı göçmen işçi olgusu ile birlikte hem burjuvazi hem de hükümetler daha çok kâr ve kazanç elde edebileceklerdir.

Yukarıda tartışılan ana akım söylem, tek taraflı bakışı ve göçü insani boyutuyla ele almamasındaki eksikliklerden dolayı, Castles ve Wise (2008), karşı bir görüş olarak güney perspektifini tartışmaya açmıştır. Burada dikkat edilmesi gereken ise bu yaklaşımın amacının ana akımın bir olumsuzlaması değil daha çok göç ve kalkınma arasındaki bağa kapsamlı, kapsayıcı, özgürleştirici ve özgürlükçü bir yaklaşım inşa etmek olduğudur (Castles ve Wise, 2008). Bu görüşte göç ve kalkınma arasındaki bağlantı tek yönlü olmaktan çıkarılarak diğer yönleri de ortaya koyarken, ekonomik, politik, sosyal,

çevresel, kültürel, ırksal, etnik, cinsiyet, coğrafi ve demografik faktörleri içeren çok boyutlu bir bakış açısı kullanılmaktadır (Wise, 2018: 166).

Özetleyecek olursak çalışmamızın temelini oluşturacak olan güney perspektifi göç ve kalkınma arasındaki ilişkiye farklı bir bakış açısı geliştirerek var olan kuramların aksine daha eleştirel ve bütüncü bir tutum sergilemektedir. Bu doğrultuda yukarıda değinilen ana akım söylemin eksiklikleri temelinde tartışılmış olan bağımlılık okulu, dünya sistemleri ve güney perspektifi yaklaşımı sermayeye hâkim olan ülkeler ile diğer ülkeler arasındaki ilişkinin gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkeler açısından olumsuz etkiler yarattığı üzerinde durmuştur. Çalışmamızın konusu olan Venezuela'daki göç krizinin çıkış sebebinin, sadece Maduro yönetiminin iktidar olması ve çıkan sokak çatışmaları değil, Venezuela'nın sömürge dönemi dâhil olmak üzere 1811 tarihinde bağımsızlığını kazanmasından bu zamana kadar geçen süreçte ABD'nin ve diğer devletlerin bölge üzerindeki çıkar savaşları ve müdahalelerinin de olduğu düşünülmektedir. Özetle oluşturulmuş olan bu yapay krize güney perspektifi temelinde bakıldığında göçmen dalgasından tüm bölgenin ortak bir şekilde sorumlu tutulması gerektiği, ABD'nin Maduro hükümetini devirmek için uygulamış olduğu ekonomik ambargonun yerel halka zarar verdiği ve krizin derinleşmesine neden olduğu açıkça görülmektedir. Bu noktadan sonra uluslararası alandaki mülteci sözleşmelerine değinmek, Venezuela'daki göçü anlamak ve göçmenlerin menşe ülkelerdeki statüleri hakkında ayrıntılı analiz yapabilmek açısından önemlidir.

1.3. Uluslararası Göç Yönetimi ve Hukuki Çerçeve

1.3.1. 1951 Mülteci Sözleşmesi

Günümüzde bölgesel çatışmalara bakıldığında en son yaşanan Ukrayna – Rusya savaşı dâhil olmak üzere milyonlarca insanın savaşımlardan ve onun getirdiği çeşitli sorunlardan etkilenerek göç ettiği görülmektedir. Birleşmiş Millet Genel Kurulunca 10 Aralık 1948 yılında imzalanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 3'üncü maddesi “Herkesin yaşama hakkı ile kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı vardır” hükmünü içermektedir (United Nations, 1948). Bu hüküm sayesinde, tüm insanların en temel hakkı olan yaşama hakkı için göç etmesinin de yolunu açtığı düşünülmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden yaklaşık üç yıl sonra ilan edilen bu bildirme, insan hakları bağlamında büyük bir dönüm noktası olmuştur. Bağlayıcı olmamasına rağmen uluslararası ilişkilerde önemli bir yer edinmiş ve küresel ahlâk normları haline gelmiştir (Birinci, 2017: 50). 1945 yılında Birleşmiş Milletlerin kurulması ve 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin yayınlanması da aslında 1951 Cenevre Mülteci Sözleşmesi'ne giden yolu açmıştır.

Uluslararası örgütlerin kuruluşuna bakıldığında I. ve II. Dünya Savaşlarından sonra olduğu görülmektedir. Bu iki büyük yıkım insanları küresel ölçekte koruyacak düzenlemeleri getirecek örgütlere ihtiyaç olduğunu açıkça göstermiştir. Ne var ki başka topraklara sığınmak üzere kendi ülkelerinden insanların kaçması yeni bir durum değildir. Daha önce bir kişi ülkesini terk edip başka bir ülkeye sığınma talebinde bulunduğunda, kişinin iltica talebinin kabul edilip edilmeyeceğine iltica ülkesi tarafından bireysel olarak karar verilmekteydi. Bir kontrol ve denetim mekanizmasının olmadığı bu yıllarda insanların açıkça hak ihlaline uğramaları kaçınılmazdı. Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından uluslararası alanda ilk etkili örgüt olan Milletler Cemiyeti bu doğrultuda 1919 yılında kuruldu. Bu örgüt yalnızca savaşı önlemek için değil aynı zamanda sosyal ve ekonomik konularda da iş birliği yapılacak bir forum işlevi görmek amacıyla kurulmuş; daha sonra yukarıda bahsedildiği üzere 1945 yılında Birleşmiş Milletler adını alarak yeni bir yapıya bürünmüştür. İkinci Dünya Savaşının ardından örgüt

savaşın neden olduğu yıkıma ve oluşan insani sorunlara çözüm getirmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından Aralık 1950 yılında Birleşmiş Millet Mülteciler Yüksek Komiserliği kurulmuştur. Kurulan yeni örgüt Ocak 1951 yılında faaliyetlerine başlamıştır (Lewis, 2012: 2-12).

İkinci Dünya Savaşı sürecinde ve savaş sonrasında meydana gelen mülteci krizini çözmek ve oluşan sorunlarla ilgilenmek üzere BMMYK'nın kuruluş döneminde 1951 yılında Birleşmiş Milletler Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Cenevre Sözleşmesi imza altına alınmıştır. 28 Temmuz 1951 tarihinde imzalanan sözleşme 22 Nisan 1954 tarihinde yürürlüğe girmiş, Türkiye 24 Ağustos 1951 tarihinde sözleşmeyi imzalamış, ardından 1961 yılında çekince ileri sürerek onaylamıştır. Sözleşmenin yapım sürecinde de birçok tartışma yaşanmıştır. Tartışmaların temelinde ise mülteci kavramının nasıl tanımlanacağı yer almıştır. Buradaki tartışmanın nedeni mülteci tanımının, ülkenin sorumluluk alanını doğrudan etkilemesidir. Göç eden herkesin mülteci olarak tanımlanmasını istemeyen ülkeler *zulüm korkusu* olması halinde kişinin mülteci olacağı yönünde ortak karara varmışlardır (Özcan, 2005: 14). Ek olarak kimin mülteci olarak kabul edileceği coğrafi ve tarihi sınırlamalarla belirlenmiş, bu da mülteci olarak tanımlanacak kişi sayısını azaltmıştır. Sözleşmede mülteci tanımı ve tarihi sınırlama, 1'inci maddenin A bendinde şu şekilde düzenlenmiştir:

*“Ocak 1951 tarihinden önce meydana gelmiş olaylar sonucunda ve ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle **zulme uğramaktan haklı nedenlerle korkan**, tabiiyetini taşıdığı ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan veya bu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; veya vatansızsa yukarıda sözü edilen olaylar sonucunda önceki daimi ikamet ülkesine dönemeyen veya dönmek istemeyen kimselere uygulanır”* (Birleşmiş Milletler, 2013: 11).

Madde incelendiğinde mülteci olarak tanımlanmak için ilk olarak zulme uğramaktan haklı nedenlerle bir korku duyuluyor olması gerekmektedir. Var olan bu korku nedeniyle de kişi kendi ülkesinin dışında bulunmalı ve ülkesinin korumasından

yararlanamamalı veya yararlanmak istememelidir. Diğer bir deyişle kişi baskıdan ve şiddetten kaçmakta ve bu kaçışının nedeni de özgürlük ya da güvenlik ihtiyacı olmaktadır (Ergüven ve Özturanlı, 2013: 1020).

1951 Mülteci Sözleşmesi hazırlanırken, birçok devlet, geniş kapsamlı sınırları belli olmayan bir yükümlülüğün altına girmek istememiş ve yukarıda söylendiği gibi tarihi sınırlamayı sözleşmeye ekletmişlerdir. Bunun yanında yine devletlere seçimlik bir hak sunulmuş ve coğrafi sınırlamaya da gidilmiştir. Sözleşmenin 1'inci maddesinin B bendinde coğrafi sınırlama düzenlenmiştir:

“(a) “1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da meydana gelen olaylar”; veya

(b) “1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da veya başka bir yerde meydana gelen olaylar”; anlamında anlaşılacak ve her Taraf Devlet bu Sözleşmeyi imzaladığı, onayladığı ya da ona katıldığı sırada bu Sözleşme uyarınca taahhüt ettiği yükümlülükler bakımından bu ibarenin kapsamını belirten bir beyanda bulunacaktır” (Birleşmiş Milletler, 2013: 23).

Bu seçimlik haklardan (a) hükmünü seçen Taraf Devletlerin daha sonra Birleşmiş Genel Sekreterine göndereceği bir tebligatla (b) hükmünü seçerek yükümlülüklerini genişletebileceği de sözleşmede yer bulmuştur. Bu kapsamda sözleşmenin seçimlik hükümleri sayesinde daha fazla ülkenin taraf olması sağlanırken tek bir mülteci tanımının da olmamasına neden olmaktadır. Devletler kendi göç politikalarına göre çekince koyabilmektedirler. Keza Türkiye'de sözleşmeyi imzalamış fakat coğrafi sınırlamayı kabul etmiştir.

Sonuç olarak, 1951 Sözleşmesi gibi uluslararası mülteci sözleşmeleriyle göç etmek zorunda kalan insanların belirli bir statüye sahip olarak çeşitli haklar elde etmesinin amaçlandığı görülmektedir. Bu haklar da temel olarak sınır dışı edilmeme (geri göndermeme), hareket özgürlüğü, çalışma ve iş sahibi olma haklarını içerir. Ancak, mültecilerin bu hakları ne ölçüde kullanabileceklerini belirleyen uluslararası sözleşmelerden ziyade ev sahibi ülke politikalarıdır. Çoğu ev sahibi hükümet mültecileri 'misafir' olarak görürken, kalıcı yerleşimi önleyen veya engelleyen düzenlemeler

oluşturur (Jacobsen, 2014: 4). Bu doğrultuda 1951 Sözleşmesi uluslararası mülteci hukuku için temel dayanak belge olması nedeniyle önemli bir yere sahipken, denetleme mekanizmalarının yetersizliği farklı uygulamaların oluşmasına olanak sağlayabilmektedir.

1.3.2. Cartagena Bildirgesi

1951 Mülteci Sözleşmesi ile 1951 sözleşmesinde yer alan zaman ve coğrafi sınırlamayı kaldırıp 1951 Mülteci Sözleşmesine evrensel bir nitelik kazandıran 1967 Protokolü, sığınma ülkesine bakılmaksızın mültecilere benzer şekilde davranılmasının temellerini sağlamıştır. Ancak 1984'te imzalanan Cartagena Bildirgesi mülteci statüsünü bölgesel anlamda ileriye taşımıştır. Bu bildirme, 1951 Sözleşmesinin ve 1967 Protokolünün mülteci tanımını kabul etmekle birlikte alınan kararların 3'üncü maddesinde "... yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakları ihlalleri, ya da kamu düzeninin ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı hayatları, güvenlikleri, ya da özgürlükleri tehdit altında olduğu için ülkelerinden kaçan kişileri de kapsayacaktır." şeklinde düzenlenmiş olup genişletilmiş bir mülteci tanımı benimsemiştir (UNHCR, 1984).

Bir önceki bölümde 1951 Mülteci Sözleşmesi'nin İkinci Dünya Savaşı sonucunda bir ihtiyaç olarak hazırlandığından bahsedilmişti. Aynı doğrultuda Latin Amerika'da 1970 ve 1980'lerde meydana gelen iç savaş ve yoksulluğun sebep olduğu göç hareketlerinin Cartagena Bildirgesi'ne zemin hazırladığı söylenebilir. Buradaki iç savaşların Orta Amerika'da özellikle Guatemala, El Salvador ve Honduras'tan 2 milyondan fazla kişinin göç etmesine neden olduğu düşünülmektedir (Doğan, 2020: 350-351). Yaşanan bu mülteci krizi sonucunda ise 19-22 Kasım 1984 tarihinde Kolombiya'nın Cartagena şehrinde "Orta Amerika, Meksika ve Panama'daki Mültecilerin Yasal ve

İnsancıl Problemlerden Korunması Hakkında Uluslararası Konferanslar Dizisi” düzenlenmiş ve katılımcılar konferans sonunda “Mülteciler ile İlgili Cartagena Bildirgesi”ni imzalamışlardır (Özcan, 2005: 20).

Bildiride Latin Amerika devletleri, 1951 Mülteci Sözleşmesi’ndeki mülteci tanımından daha geniş bir mülteci kategorisi tanımlamıştır. Bu bildirmede yalnızca zulümden kaçan kişiler değil aynı zamanda iç çatışmalardan, savaştan veya kamu düzenini bozan diğer olaylardan kaçan kişiler de mülteci olarak tanımlanmıştır. BMMYK de bu kişileri mülteci olarak tanımış fakat evrensel bir statüye ilişkin hiçbir uluslararası sözleşme daha geniş bir mülteci tanımı içermemiştir (Çakran ve Eren, 2017: 5).

Bildirgenin genel özellikleri şu şekildedir:

- Mülteci kavramı, genel şiddet, yabancı saldırısı, iç çatışmalar, kitlesel olarak gerçekleştirilen insan hakları ihlalleri ile kamu düzenini ciddi şekilde bozan diğer olaylar vb. nedenlerle mağdur olan kişileri ve kayıtdışı işçileri kapsayacak şekilde tanımı yapılmıştır.
- Yapılan anlaşma evrensel değil bölgesel bir statüye sahip olmakla birlikte, insan hakları ve mülteci haklarını birbirine bağlayarak güvence altına almıştır.
- Bildirmede dayanışma üzerinde durulmuş, bu kapsamda “dayanışma içinde yeniden yerleşim” yoluyla bölgesel yük paylaşımına vurgu yapılmıştır.
- Mültecilerin ve sığınmacıların ülkeye girişinden yeniden yerleşimine kadar her süreçte asgari standartlar oluşturulmuştur (Çelen, 2021: 1670-1671).

Özetle Cartagena Bildirgesi mülteci kavramına yönelik getirmiş olduğu geniş kapsamlı bakış açısıyla önem arz etmekle birlikte ülkeler bakımından herhangi bir bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Ancak Latin Amerika ülkelerinin birçoğu tarafından mülteci tanımının kapsamı bu bildiri uyarınca daha geniş bir şekilde iç hukuka uyarlanmıştır (Özcan, 2005: 21). Bu bağlamda Venezuelalı göçmenlerin mülteci olarak tanınmasında ve komşu ülkelere kabul edilmesinde bildiri önemli bir yere sahiptir.

1.3.3. Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmeleri

Yukarıda zorunlu göç süreci için oluşturulan uluslararası belgelere yer verilmiştir. Bu kısımda ise ekonomik göçmenlerin koşullarına ilişkin uluslararası belgelere yer verilecektir.

Çalışma hayatına yönelik uluslararası düzeyde normlar geliştirmek üzere 1919 yılında Birleşmiş Milletlerin insan haklarıyla ilgili uzmanlık kuruluşlarından birisi olan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) kurulmuştur (Nurdoğan, 2018: 80). ILO, Anayasasında da yer aldığı üzere, yabancı ülkelerde istihdam edilen işçilerin menfaatlerini korumayı amaçlamış ve bu doğrultuda göçmen işçiler ile ilgili ilk düzenleme olan 1 Temmuz 1949 yılında hazırlanan ve 1952 yılında yürürlüğe giren “İstihdam Amacıyla Göç Hakkında 97 Sayılı Sözleşme” ile 24 Haziran 1975 tarihinde “Göçmen İşçiler Hakkında 143 Sayılı Sözleşme”yi kabul etmiştir (Babayiğit, 2014: 14). Belirtilen bu sözleşmeler ile göçmen işçilere yardım, koruma ve eşit muamele ile fırsat eşitliğinin tanınması amaçlanmıştır.

Bu kapsamda göçmen işçiler kavramını tanımlamak ve göçmen işçilere temel hakları vermek üzere oluşturulan bu sözleşmeler sonraki bölümlerde yer alacak Venezuelalı göçmen işçilerin Kolombiya’daki durumlarını anlamak açısından önemlidir. Venezuela 1983 yılında iki sözleşmeyi de kabul etmiştir ve 1980’lerde Kolombiya’dan Venezuela’ya doğru olan göç akını için bu sözleşmelerin göçmen işçinin tanımlanmasında referans oluşturduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda aşağıdaki bölümlerde iki sözleşme de ayrıntılı olarak açıklanmıştır (ILO, 1949b; ILO, 1975).

1.3.3.1. İstihdam Amacıyla Göç Hakkında 97 Sayılı Sözleşme

97 Sayılı Sözleşme, göçmen işçilerin karşılaştığı özel sorunlara değinmekle birlikte bu konuda kabul edilmiş ilk belge olma özelliğini de taşımaktadır. İkinci Dünya Savaşı'nın bitiminden hemen sonra kabul edilmiş olan 97 Sayılı Sözleşme hiç şüphesiz savaşın getirdiği yıkımın ardından göçe dâhil olan milyonlarca kişinin düzene konulması ve göçmenlere temel hakların sağlanması konusunda çok önemli bir yere sahip olmuştur.

1949 yılında kabul edilmiş olan sözleşmede toplam 23 madde ve 3 ek bulunmaktadır. Maddelerde “göçmenlerin ülkelerinden ayrılmaları, seyahatleri, ülkeye kabul edilmeleri, iş arama süreçlerinde yardım edilmesi ve muamele eşitliğinin sağlanması” hükümleri yer almıştır (ILO, 1993: 39). Sözleşmenin önemli maddeleri özetlenecek olursa:

Sözleşmenin birinci maddesinde, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün üyeleri, talep üzerine Uluslararası Çalışma Bürosuna ve diğer üye ülkelere; a) göçmen gönderilmesi ve kabulü ile ilgili ulusal politika ve mevzuat konusundaki bilgileri, b) istihdam amaçlı göç, çalışma koşulları ve çalışmak için gelen göçmenlerin geçim imkânları hakkındaki bilgileri, c) bu konularda üye ülkenin yapmış olduğu genel anlaşmalar ve özel düzenlemeler ile ilgili bilgileri vermeyi taahhüt etmişlerdir. İkinci madde, sözleşmeye taraf her üye ülkenin, göçmenlerin istihdamına yardımcı olmak ve göçmenlere doğru bilgi vermek için ücretsiz hizmet sağlamak amacıyla çalışma yapacağını düzenlemiştir. Dördüncü maddede göçmenlerin istihdam edilmek üzere ülkelerinden ayrılmasını, seyahatini ve ülkeye kabulünü kolaylaştıracak adımların atılması gerektiği belirtilmiştir. Beşinci maddede göçmenlere ve yanındaki aile bireylerine yönelik gerekli sağlık hizmetlerinin sağlanması kabul edilmiştir. Altıncı maddede üye ülkeler, milliyet, ırk, din veya cinsiyet bakımından herhangi bir ayırım gözetmeksizin, ülkesinde yasal olarak

bulunan göçmenlere, kendi vatandaşlarına uyguladığı muameleden daha az olmamak üzere eşit bir şekilde muamele de bulunacağını taahhüt etmişlerdir. Dokuzuncu maddede göçmenlerin kazanç ve birikimlerinin ülke dışına ulusal kanun ve yönetmeliklerin izin verdiği ölçüde çıkarılmasına izin verilmesinin teminat altına alınacağı kabul edilmiştir (ILO, 1949a).

Sözleşmenin on birinci maddesi ise, “göçmen işçi” tanımını yapmaktadır. Buna göre; göçmen işçi, “gayri bir şekilde istihdam edilmek amacıyla bir ülkeden diğerine göç eden kişidir”. Burada dikkat edilmesi gereken ise hükmün, sınır işçilerini, serbest meslek ve sanat erbabının kısa süreli girişlerini ve denizcileri göçmen işçi kapsamına almamış olmasıdır (Alpar, 2000: 4). Sonuç olarak, 97 Sayılı Sözleşmenin göçmen işçiler açısından uluslararası normlar düzeyinde ilk düzenleme olması onu önemli yapmaktadır.

1.3.3.2. Göçmen İşçiler Hakkında 143 Sayılı Sözleşme

Bir önceki bölümde bahsedilen 97 Sayılı Sözleşmeden 26 yıl sonra 24 Haziran 1975 tarihinde 143 Sayılı Sözleşme ILO tarafından kabul edilmiştir (ILO, 1975). 143 Sayılı Sözleşme, 1945 yılından 1960’a kadar süren eski sömürgelerden Avrupa topraklarına kitlesel göçlerin artması ve 1960’lar itibarıyla başlayıp 1973 Petrol Krizi’ne kadar devam eden “misafir işçi” programları nedeniyle 97 Sayılı Sözleşmenin yetersiz kaldığı alanları tamamlamak için hazırlanmıştır (Özerim, 2014: 21-22). Sözleşme ile birlikte göçlerin kötü koşullarını ortadan kaldırmak ve göçmen işçilere fırsat ve muamele eşitliği sağlamak amaçlanmış buna ek olarak hükümetlerin düzensiz göçü önlemek üzere önlem almaları da istenmiştir. Özellikle sosyal güvenlik, sendikal ve kültürel haklar konularının güvence altına alınması yönünde hükümetlerin politika geliştirmeleri yönünde karar alınmıştır (Alpar, 2000: 4-5). Sözleşmenin önemli maddeleri ise aşağıda özetlenmiştir.

Sözleşmenin birinci maddesinde her üye ülkenin tüm göçmen işçilerin temel insan haklarına saygı göstermeyi taahhüt edeceği kabul edilmiştir. İkinci maddede ise üye devletlerin kendi topraklarında yasadışı olarak çalıştırılan göçmen işçilerin tespit edileceği belirtilmiştir. Üçüncü maddede yasadışı göçmen işçiliğe karşı önlem alınacağı ve yasadışı olarak göçmenleri ülkeye getiren, göçmen kaçakçılığını organize eden kişilere yönelik gerekli önlemlerin alınacağı kabul edilmiştir. Onuncu maddede ise göçmen işçilerin temel haklarının ve sendikal haklarının güvence altına alınacağı kararı alınmıştır. Son olarak ise 97 Sayılı Sözleşmede olduğu gibi on birinci maddede de göçmen işçi tanımı yapılmıştır. Hükme göre göçmen işçi, kendi adına çalışmamalıdır. Tanıma göre başkası tarafından çalıştırılmak üzere bir ülkeyi terk ederek diğerine göç eden ya da hâlihazırda göç etmiş bulunan kişi olarak tanımlanmıştır (ILO, 1975).

Bu bağlamda 143 sayılı sözleşme değerlendirildiğinde 97 Sayılı Sözleşmenin devamı niteliğinde olduğu açıkça görülmektedir. Sözleşmede özellikle düzensiz göç akını üzerinde durulmuş ve üye devletlerin bu göçü engellemek üzere önlem almaları istenmiştir. Ayrıca sözleşmenin sendikal haklardan bahsetmesi de önemli bir gelişmedir. Göçmen işçilerin hedef ülke vatandaşları ile eşit muameleye tabi tutulmaları ve tüm haklardan yararlandırılmaları gerektiği belirtilmiştir. Özetle her iki sözleşmede göçmen işçi tanımının yapılması ve uluslararası düzeyde genel normlar getirmeleri önemlidir. Ancak göçmen işçilik kavramına ve bu statünün kazanılmasına dair yüzeysel yaklaşımı nedeniyle bu sözleşmeler eleştirilebilir. Özellikle bir kişinin göçmen işçi olarak tanınmasının temel şartının yasal olarak göç etmiş olması milyonlarca düzensiz göçmeni bu doğrultuda olumsuz olarak etkileyecektir. Bu kapsamda Venezuelalı göçmenlerin işgücü piyasasındaki durumu ve temel haklara ulaşmalarının değerlendirilmesi açısından önem arz etmektedir.

Yukarıda tartışılan dört uluslararası sözleşme göçmenleri korumak ve haklarının üye devletler veya sözleşmeye taraf devletler tarafından tanınmasını sağlamak açısından

önemlidir. Fakat her ne kadar bu sözleşmeler tanımlamalarda bulunsalar dahi ülkeler, örneğin Türkiye ya çekince koyarak imzalamakta ya da tamamıyla taraf olmaktan kaçınmaktadır. Bunun yanında taraf olan bir ülkenin de birebir sözleşme hükümlerini uyguladığı şüphelidir. Dünya genelinde yaşanan göç hareketlerine bakıldığında göçmenlerin en tehlikeli yollardan hedef ülkelere doğru hareket ettikleri, bu yolda da öldükleri görülmektedir. Üye ülkelerin imzaladığı bu anlaşmalar ülkelerin sınır ve güvenlik politikalarının izin verdiği derecede işleyebilmektedir. Sonuç olarak göçmen haklarını koruyan sözleşmelerin denetim mekanizmalarının olmaması, imzacı olmayan ülkelerde bir yükümlülük doğurmaması gibi nedenlerle eksikleri bulunmaktadır. Uluslararası anlaşmaların bu eksikliklerinin yanında olumlu yanları da bulunmaktadır. Göç alanında artık daha spesifik çalışmalara yer veren uluslararası kuruluşlar. Özellikle 1975'ten günümüze göçe dair Avrupa'da ve küresel düzeyde çeşitli bildirgeler, anlaşmalar hazırlamıştır. Bunlar göçlerin dinamik yapısı nedeniyle daha önce görmezden gelinen ya da aciliyeti olduğu düşünülmeyen konuların tekrar gündeme gelmesini sağlamış, uluslararası göç politikaları süreç içerisinde şekillenmiştir. Özellikle Birleşmiş Milletler küresel göç mutabakatı veya ILO'nun güney-güney iş birliği çerçevesinde Türkiye ve Kolombiya raporu artık göçe daha dar bir alanda, mikro bir bakış açısıyla bakıldığını göstermekte bu durumda sorunlara daha uygun reçete üretilmesini mümkün kılmaktadır. Özetle uluslararası veya bölgesel sözleşmeler, raporlar her ne kadar bir bağlayıcılığı olmasa da göç politikaları için çizilen yolu göstermesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Buraya kadar olan bölümde Venezuela'da yaşanan göç krizini anlamak için gerekli olduğunu düşündüğümüz kavramlardan ve teorilerden bahsedilmiş olup uluslararası sözleşmelerde göçmenlerin mevcut hukuki durumu açıklanmıştır. İkinci bölümde Venezuela'dan genel hatları itibarıyla bahsedilecek ve Venezuela'da göçü tetikleyen

siyasi ve ekonomik durum incelenecektir. Son olarak Venezuela'daki göç ve göçmen profiline yer verilecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

21.YÜZYIL VENEZUELASINDA GÖÇÜ HAZIRLAYAN EKONOMİK, POLİTİK VE SOSYAL KOŞULLAR

2.1. Venezuela'nın Siyasal Tarihine Genel Bakış

Birinci bölümde Venezuela'daki krizin oluşmasında etkili olan ABD, İspanya gibi kapitalist sömürgeci devletlerin etkisinin kuramsal temelleri aktarılmıştı. Birinci bölümde yer verilen yaklaşımlardan yararlanılarak merkez ve çevre ülkeleri arasındaki ilişki -göç süreçlerini dahil ederek- açıklanmaya çalışılmıştır. Venezuela özelinde, merkez-çevre ilişkisinin ekonomik ve politik alanlarda kırılması özellikle 20. yüzyılın sonundan günümüze bir kriz ortamı yaratmış ve bunun sonucunda bir göç süreci başlamıştır. Bu bölümde, güncel krizin arkasındaki gerekçeleri farklı boyutları ile açıklayabilmek için kısaca Latin Amerika tarihine ve bağımsızlık sonrası Venezuela'nın sosyoekonomik ve politik iklimine yer verilecek, ardından göç süreci bir karma göç olgusu olarak değerlendirilecektir.

2.1.1. Latin Amerika Sömürgecilik Tarihi ve Bağımsızlık Savaşı

Latin Amerika, zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip dünyanın ender bölgelerindedir. Bu kıta dev büyüklükteki nehir havzalarına, balta girmemiş tropikal ormanlara, çöllere ve sarp sıra dağlara sahiptir. Kıtanın sahip olduğu bu farklılık, çağlar boyu birçok medeniyetin oluşmasına, avcı-toplayıcı, göçer ve yarı göçer toplulukların kıtanın dört bir yanına dağılmasına zemin oluşturmuştur. Bunun yanı sıra kıtada geniş

alanlar mevcut olmasına rağmen; kent yaşamı, bilim ve sanat merkezleri, dini yapılar ve tarımsal faaliyetler, nüfus yoğunluğu fazla olan büyük medeniyet merkezlerine sıkışmışlardır. Dönemin Avrupa devletlerinden farklı bilgi birikimine ve kültürüne sahip olan bu uygarlıkların son temsilcileri ise Meksika, Guatemala ve Andlar'ın orta bölgesine hâkim olan Aztek, Maya ve İnka uygarlıkları olmuştur (Somel, 2020: 36).

Bu uygarlıklar da o dönem Avrupa'da para olarak kullanılan altın ve gümüşü takı ve süs malzemesi olarak kullanılmış ve zengin yer altı kaynakları sayesinde bu metaller kıtanın her yerine yayılmıştır. Avrupa'da yaşanan aydınlanma çağı ve coğrafi keşiflerle birlikte denize açılan gemiciler 16.yüzyılda ilk karşılaşmayı yaşamışlar ve değerli madenlerin kullanıldığını keşfetmişlerdir. Bu süreçten sonra hızlı bir şekilde sömürge yerleri kurmak üzerine başta Hernan Cortes, Pizarro gibi komutanlar kıtada soykırım yapmışlar ve 300 yıl sürecek bir sömürge düzenini yerlileri yok etme pahasına kurmuşlardır (Akagündüz, 2016: 438-440).

Latin Amerika'nın günümüzde yaşadığı kronik sorunların bu 300 yıllık sömürgecilik döneminin eseri olduğu söylenebilir (Yarar, 2013: 402; Yarar ve Erbaş, 2017: 1070). Bu dönemde kıtanın çeşitli bölgelerinde kurulan sömürge şehirleri ile birlikte Avrupa'ya altın ve mal akışının sürekliliğini sağlayacak ekonomik sistemler geliştirilmiştir. Bunlardan ilk olan ve adı *repartimiento* olan sistem Kristof Kolomb tarafından geliştirilmiştir. *Artık çekme* yöntemi olarak da bilinen bu sistem ile yerlilerin emeği üzerinde denetim sağlanmış, yerliler zorunlu olarak çalıştırılmıştır. Sömürgeciliğin kıtaya yayılmasıyla birlikte bu sistem de yayılmış ve kurumsallaşmıştır. Bu yöntemin giderek genişlemesiyle birlikte emanet anlamına gelen *encomienda* ortaya çıkmış ve *encomiendanın* sonuçları yerliler için ağır olmuştur. Özellikle Karayiplerin yerli nüfusu bu zorlu çalışma koşulları ve kötü muamele sebebiyle birkaç yıl içinde milyonlardan binli sayılara düşmüştür (Somel, 2020: 38). Çalışma koşulları o denli ağırdır ki bazı yerliler kendi canlarına kıymışlardır. İspanyollar ise yerli nüfusun dramatik bir şekilde

azalmasına bazı din adamları haricinde sadece ekonomik boyutu ile bakmışlardır. Üretim için gerekli işgücü olarak görülen yerlilerin ikamesi ise Afrika'dan zorla taşınan, köleleştirilmiş insanlar olmuştur. O dönem ve sonrasında Afrika'dan 12 ila 15 milyon arasında köle getirildiği tahmin edilmektedir (Topal, 2006: 23; Somel, 2020: 42).

İspanyol Krallığı *encomienda* ve diğer bir ekonomik sistem olan *haciendaların* devam etmesinde bir sakınca görmese de giderek bağımsızlaşan fetihçilerden rahatsızlık duymuştur. Kıtaya otoritesini sağlamlaştırmak için kendi vergi memurlarını gönderse de giderek ağırlaşan vergi yükü altında yöneticilerde huzursuzluklar çıkmaya başlamıştır (Somel, 2020: 40-42). Simon Bolivar da bu huzursuzluk ve Napoleon'un İspanya'yı işgal ettiği bir ortamda yükselmeye başlamıştır. İspanya kralına bağlı olarak görülen kıtada Fransız işgalcilere direnmek üzere *cunta* adı verilen yönetimler kurulmuştur. Bu organizasyonlar bağımsızlık ruhunu canlandıracak ilk hareketler olmuştur. Zaten kısa sürede Fransa'ya karşı direniş için kurulan *cunta* yönetimleri kıta üzerindeki tüm egemen güçlere karşı bağımsızlığın kazanılması için savaşı konuma gelmişlerdir (Erdem, 2013:68; Yazar, 2013:398). Oluşan bu siyasi boşluktan yararlanmak isteyen Bolivar ise 4 Temmuz 1811'de yaptığı kamuoyuna yönelik ilk konuşmasında kongreyi hızla harekete geçmeye zorlamıştır: “Üç yüz sene sükûnet yetmez mi? [...] Amerika'nın bağımsızlığının temellerini korkusuzca atalım; tereddüt etmek her şeyi kaybetmek demektir.” Bu seslenişten bir gün sonra 5 Temmuz 1811'de Venezuela bağımsızlığı, Milli Kongre tarafından ilan edilmiştir (Rehrmann, 2017:73-80).

Resim 1: Büyük Kolombiya Cumhuriyeti Haritası

Kaynak: Encyclopædia Britannica, 2013.

Bağımsızlık sonrası ilk savaş Venezuelalılara karşı verilmiş olup bunun nedeni Bolívar'ın Latin Amerika'nın tam bağımsızlığa kavuşması için tüm kıtanın birlik olması gerektiğine inanması olmuştur. Bu fikir doğrultusunda resim 1'de görülen alanda Büyük Kolombiya Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Fakat 1827 yılında başlayan ayrılıkçı hareketler nedeniyle bölgeler arasında çatışmalar yaşanmaya başlamış, özellikle Venezuela tarafından Jose Antonio Paez'in öncülük ettiği ayrılıkçı hareket 1830 yılında başarıya ulaşmış ve Venezuela 1830 yılında Büyük Kolombiya Cumhuriyeti'nden ayrılmıştır (Bolívar, 1983:299-305).

2.1.2. Bağımsızlık Sonrası Venezuela

1830 yılında bağımsızlığını ilan eden Venezuela’da Jose Antonio Paez ilk devlet başkanı olarak görev yapmıştır. Bu dönemde Muhafazakâr ve Liberal olmak üzere iki partili sistem benimsenmiş ve bu sistem 1998 yılına kadar süren iki partili demokratik sistemin de temelini oluşturmuştur (Erdoğan, 2019: 353). 1840’ların başlarında birkaç kriz atlattıktan sonra Paez devlet başkanlığı için diğer adaylarla karşı karşıya gelirken bu süreçte muhafazakârların düşmanlığını kazanmıştır. Daha sonra 1849 yılında kısa bir süre hapse girmiş ve ardından ABD’ye sürgüne gönderilmiştir. Ülkeye tekrar geldiğinde 1861’de kısa bir süre iktidarda kalmıştır. Bu dönem Federal Savaşlar olarak anılmış ve 1870’lerde sona ermekle beraber sosyal çatışmalar devam etmiştir. Bu dönemde “Şanlı Amerikalı” unvanını tercih eden Guzman Blanco (1870-1887 üç dönem), bağımsız bir devlet aygıtı, modern bir bürokrasiyi içeren model hedeflemiştir. Ekonomiye canlı tutmak için ihracatın önemini vurgulamış ve Federal hükümetin yerel yönetimler tarafından otoritesinin tanınması karşılığında yerelde bazı tavizler verilmesini sağlamıştır. Bu dönemde her ne kadar milliyetçi bir söylem benimsenmiş olsa da batılı şirketlere kaynakların sömürülmesiyle sonuçlanan çeşitli tavizler verilmiştir (Salas, 2015: 38-47).

Resim 2: Venezuela Haritası

Kaynak: Encyclopædia Britannica, 2010.

1908-35 yılları arasında ise yönetimi devralan Juan Vicente Gomez ile birlikte Venezuela dünyanın önde gelen petrol ihracatçıları arasına girmiştir (Erdoğan, 2019: 354) Gomez'in petrol şirketlerini desteklemesi, gücü merkezileştirip düzenli bir ordu kurması ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır (Atik, 2022: 52).

2.1.3. Punto Fijo Dönemi (1958-1992)

Gomez'den sonra 1958 yılına kadar ülkede hala askeri yönetim söz sahibi olmuştur. Bu yıla kadar olan dönemde ilk defa 1945-1948 yılları arasında, trienio olarak adlandırılan bir demokratik deneyim yaşanmıştır. Bu dönemde, 1945 yılında Marcos Pérez Jiménez öncülüğündeki askeri darbeye iktidara gelen AD (Demokratik Hareket Partisi) yine Pérez tarafından 1948 yılında darbeye iktidardan alınmıştır. Ardından 1952'de yapılan seçimleri kaybetmesine rağmen Pérez kendisini devlet başkanı ilan etmiştir. Aldığı geniş yetkiler ile birlikte anayasada kökten değişiklikler yapması

ordudaki bazı generalleri huzursuz etmiş ve 1958 Ocak ayında yine bir darbeyle iktidardan indirilmiş ve ülkesinden kaçmak zorunda kalmıştır (Akgemci, 2011:29).

Pérez ülkeyi terk ettikten sonra Acción Democrática (AD), Comité de Organización Política Electoral Independente (COPEI) ve Unión Republica Democrática (UDR) partileri tarafından 1958 yılında Punto Fijo Paktı imzalanmıştır. Bu anlaşma ile seçimi kaybeden taraflar darbe yapmayacaklarına ve seçim sonuçlarına saygı göstereceklerine dair söz vermişlerdir (Erdoğan, 2019: 353). Anlaşma ile birlikte bu üç parti hızlı bir şekilde yeni anayasa hazırlamaya başlamış ve 1961 Anayasası olarak anılacak yeni anayasayı kabul etmişlerdir. 1961 Anayasasında hükümet birçok yetkinin tek sahibi olurken ordunun siyasetteki gücü zayıflatılmıştır. Değişiklikler ile Genel Komutanlık makamı (Estado Mayor General) ortadan kaldırılmış, ek olarak hükümet silahlı kuvvetlerin profesyonelleşmesi için yatırım yapmış ve askeriyeden emekli olan subayların maaşlarını iyileştirmiştir (Crisis Group, 2007: 2).

1958 yılında imzalanan Punto Fijo ile geniş bir koalisyon hükümeti kurulması öngörülmüş ve her kesimden temsilci olacağı için askeri darbelerin önüne geçileceği düşünülmüştür. 1989 yılındaki Caracazo ayaklanmasına kadar sistemin bir şekilde gittiği söylenebilse de aslında iki sağcı parti AD ve COPEI'nin diğer partileri dışlayan baskıcı ve otoriter bir rejim oluşturduğu görülmüştür (Akgemci, 2020: 2234). Rakiplerini iktidardan uzaklaştıran bu iki parti, ülkenin petrol gelirlerini kontrol etmek için sıkı bir iş birliği yapmışlardır. Bu dönemde liyakat ölçütleri bir kenara bırakılarak iki parti kendine yakın olan kişi ve kurumlara petrol gelirlerinden pay aktarmıştır. Petrol gelirleri ile finanse edilen kayırmacılık sistemi 1980'lerdeki ekonomik kriz ile birlikte çökmeye başlamış ve nitekim yukarıda bahsedildiği gibi halkın bu sistemi daha fazla onaylamaması ile birlikte 1989 yılında El Caracazo ayaklanması yaşanmıştır. 1990'lar ile birlikte birçok insan hakkı ihlali yapıldığı ve yargısız infaz vakalarının ise arttığı tespit edilmiştir. Uluslararası Af Örgütü tarafından raporlarında bu olaylar tespit edilmiş

olmakla birlikte failler çoğu zaman cezasız kalmıştır (Buxton, 2005: 334-335). Bir zamanların örnek demokrasisi olarak gösterilen Venezuela yozlaşmanın getirdiği yıkımla birlikte büyük bir kaosa sürüklenmiş ve bu kaostan çıkış için Chávez iktidarı desteklenmiştir.

2.1.4. Chávez Dönemi: Sosyalizmin Yükselişi

Tam adıyla Hugo Rafael Chávez Frías 1954 yılında Sabaneta’da doğmuştur (Salas, 2015: 124). Venezuela siyasetinde çok önemli bir yere sahip olacak olan Chávez, ülkesini sosyalist bir çizgi içerisine yerleştirmiş ve geniş halk kitlelerine, özellikle kırsal ve gecekondu mahallelerinde yaşayan yurttaşlarına verdiği vaatleriyle ünlenmiş ve saygı kazanmıştır. Değişikliğin ordudan başlaması gerektiğine inanmasıyla darbe girişiminde bulunmuş ve başarısız olmuştur. Daha sonra halk içinde popülerlik kazanması ile birlikte darbeye gelemediği iktidara seçimle 1998 yılında gelmeyi başarmıştır.

Buraya kadar olan bölümde genel hatlarıyla Venezuela’nın sosyalist bir yönetime geçerken yaşadığı süreç aktarılmış olup bu bölümle birlikte ABD karşısında oluşturduğu 21. yüzyıl sosyalizmine yer verilecektir. Zira Chávez bu terimi Ocak 2005’te Altıncı Dünya Sosyal Forumu için bulunduğu Brezilya’nın Porto Alegre eyaletinde yaptığı konuşmasında açıkça belirtmiştir: “Sosyalizmin günümüzün gerçeklerine göre yorumlanması lazım. 21. yüzyıl sosyalizmini inşa etmemiz lazım.” (Çin, 2019:19).

Bunun sonucunda Chávez iktidara gelmesiyle birlikte Venezuela’nın 1998 yılına kadar sahip olduğu neo-liberal bakış açısı sosyalist bir bakışa doğru yönelmiştir. Özellikle petrol endüstrisinde getirdiği yenilikler, ABD tarafında hoş karşılanmamış birçok uluslararası Amerikan şirketi durumdan rahatsız olarak tazminat davaları açmışlardır (Salas, 2015: 150). Chávez’in ise Latin Amerika’yı ABD hegemonyasından kurtarmak ve Latin Amerika’yı küresel yükselen bir güç haline getirmek için özellikle

ABD karşısında durduğu, politikalarını bu şekilde gerçekleştirdiği düşünülmektedir. İktidarı dönemi boyunca çeşitli darbe girişimlerine uğramış her seferinde ise bu girişimlerden ABD'nin açık desteğine rağmen başarıyla kurtulmuştur. Çevre ülkeler ve Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) ile geliştirdiği olumlu ilişkiler sayesinde petrol ihracatını arttırmış, Venezuela'yı dünya ekonomisine açmıştır.

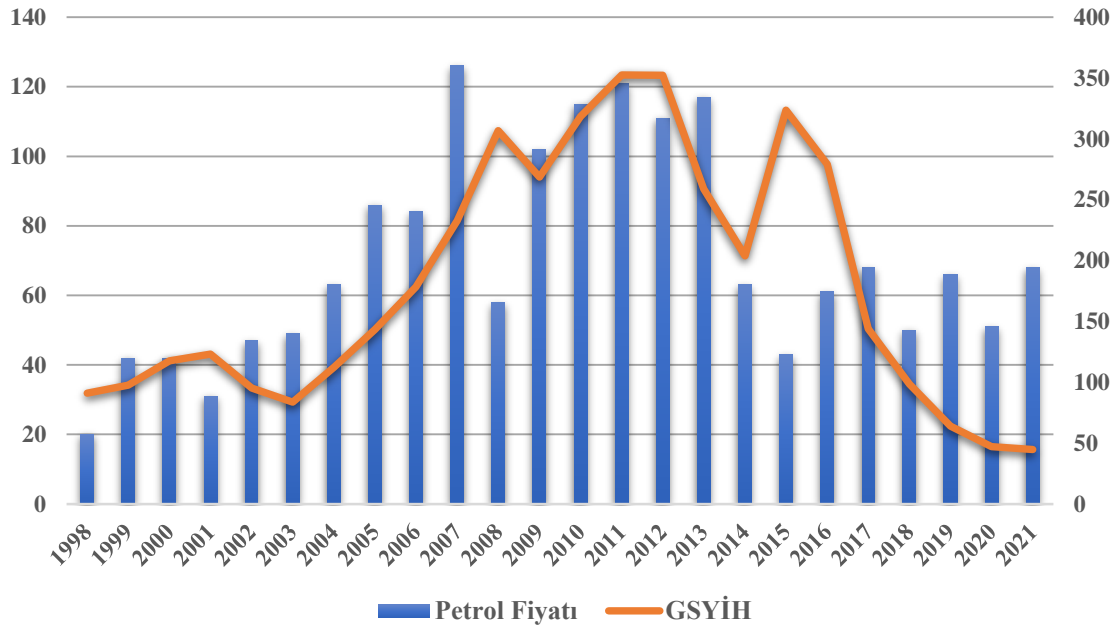
Chávez'in iktidara geldikten sonra en önemli kararlarından biri Kurucu Meclis'i toplayarak yeni bir anayasa hazırlamak olmuştur (Tarver, 2018: 165). Seçim dönemi boyunca sıkça dile getirdiği yeni anayasa Venezuela halkının yönetimde söz söyleme hakkının olduğunun bir göstergesi olarak referandumla yapılmış ve kabul edilmiştir. Halkın desteğinin arkasında olduğunu bilen Chávez ise ülkenin genel siyasi yapısını, ekonomik durumunu değiştirecek kararlar alacak güçte olduğunu bu sayede daha net kavramıştır. Nitekim Venezuela'nın OPEC ülkelerinin kararlarına ve ortak petrol fiyatı uygulamasına uzun yıllar uymadığı dönemi bitirmiştir. 2001-2002 yılları arasında OPEC'in liderliğini üstlenmiş, üye ülkelerle önemli iş birlikleri yaparak fiyat politikalarına uyacağı yönünde olumlu bir etki bırakmıştır (Crooker, 2006: 148). Bu kapsamda ABD'nin Irak'a müdahalesi gerçekleşmeden bölgeye giderek devrik lider Saddam Hüseyin ile de görüşmüştür (Theguardian, 2000). İktidarının ilk yıllarını bu tarz ülke dışı seyahatler ile geçiren Chávez'in ülkesinin tekrardan küresel alanda saygınlığının artması için çabaladığı görülmektedir. Fakat dış politikada attığı bu adımlar özellikle ABD tarafından tehdit olarak algılanmaya başlamış, özellikle Fidel Castro ile yaklaşması ve yaptığı petrol anlaşması Venezuela'yı potansiyel düşman konumuna getirmiştir (BBC, 2013). Buna ek olarak dış politikadaki bu adımları ülke içindeki karışıklıklara da sebebiyet vermiştir. Bu sebeple Chávez öncelikle ülke içindeki sorunları halletmesi gerektiğinin farkına varmış ve birçok kökten düzenleme için gerekli altyapıları oluşturmaya başlamıştır (Salas, 2015: 148).

Chávez ülkesinin en önemli gücü olan petrol üzerine daha özenle eğilmiştir. Özellikle PdVSA'nın² (Petróleos de Venezuela, S.A.) yabancı ortakları ile birlikte ülkenin en önemli gelir kaynağı üzerinde tek egemen güç olması Chávez'i hiç memnun etmemiştir, bu sebeple de şirketi tamamıyla kamuya ait kılmak ve gelirleri ile arzu ettiği politikalara finans sağlamak için ilk siyasal hamlelerini şirket üzerine yapmıştır. Petrolü jeopolitik bir güç olarak tanımlayan Chávez referandum ile kabul edilen anayasada PdVSA'nın devlet kurumu olarak kalmasını ve özelleştirmenin durdurulmasını sağlamış ve ülkenin doğal kaynaklarıyla birlikte mali kaynaklarının denetimi için çeşitli reformları uygulamaya başlamıştır. Bu kapsamda petrol sanayii gibi getirisi yüksek alanlarda gelir vergisini yükseltmiştir (Akgemci, 2011: 69-76).

Chávez'in yukarıda da bahsedildiği gibi OPEC üyesi ülkelerle geliştirdiği pozitif ilişkiler ve petrol üretimi konusunda sağladığı kontrol ile birlikte petrol fiyatlarında yükselme meydana gelmiştir. Ekonomisi doğal kaynaklara bağlı olan Venezuela için bu hamle çok önemli bir yere sahip olmakla birlikte yıllara göre petrol fiyatı ve GSYİH verileri aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

² Kamuya ait Venezuelalı petrol ve doğalgaz arama şirketi.

Grafik 1: Venezuela’da Yıllara Göre Petrol Fiyatları ve GSYİH Verileri

Kaynak: Araştırmacı tarafından Statista, 2022a ve Trading Economics, 2022 verilerinden derlendi.

Grafik 1’de görüldüğü üzere Chávez göreve geldikten sonra petrol fiyatlarındaki artış ve olumlu hava ile birlikte GSYİH petrol fiyatları ile doğru orantılı olarak hızla artmıştır.

Chávez’in PdVSA üzerinde kurduğu baskı muhalif cephe tarafından hoş karşılanmamakla birlikte özellikle bu işten kazancı olanlar halkı kışkırtmaya çalışmıştır. Nitekim 2002 yılındaki darbe ile başarısız olanlar bu sefer şansını genel grev ile denemek istemiştir. 2 Aralık’ta muhalefet ve işveren sendikası Fedecámaras’ın girişimleri ile daha çok yöneticilerin olduğu bir grev hareketi başlamıştır. PdVSA üzerindeki baskıyı kırmak ve kamusallaştırılmasına karşı koymak için özellikle petrol sanayiye durma noktasına getirmek amaçlanmıştır (Tarver, 2018: 166-167). Bunun üzerine Chávez, Ocak 2003’te grevi sona erdirmek için üst düzey subaylar görevlendirmiş ve sonuç olarak askerinin olaya müdahil olması ile birlikte Şubat 2003’te muhalifler grevi sonlandırmışlardır. Chávez başarısının ardından bir daha böyle bir durum yaşanmaması ve zaten petrol sanayi

üzerinde egemenlik kurmak amacıyla olması sebebiyle tüm PdVSA kadrolarında değişikliğe giderek 15.000 üzerinde çalışanı işten çıkarmış ve şirketi denetimi altına almıştır (Akgemci, 2011: 127-130; Grier ve Maynard, 2016: 20).

Chávez yaptığı ekonomik atılımlara karşın siyasi birçok hamle de yapma imkânı bulmuştur. ABD'nin etkisini Latin Amerika'da azaltmak için bölge ülkeleriyle çeşitli anlaşmalar imzalamış ve ikili ilişkilerini güçlendirmiştir. Bu kapsamda 2004 yılında Latin Amerika için Bolivarcı Alternatif isimli bir ekonomik ittifak (Alternativa Bolivariana para los Pueblos de Nuestra America – ALBA) kurmuştur. Üyelerinin küresel sermaye sahiplerine karşı olan bağımlılıklarını azaltmayı amaçlamış bu doğrultuda Arjantin ve Bolivya'nın IMF'ye olan borçlarını ödemeleri için yardım etmiştir (Chodor ve McCarthy-Jones, 2013: 219). Latin Amerika'nın kurtuluşunun öncelikle ekonomik bağımsızlıkla sağlanacağına inandığından IMF ve Dünya Bankası'na alternatif olarak Güney Bankası'nı (Banco del Sur) kurulmuştur (Kaya, 2014: 200). Yapmış olduğu bu politikalar ile bölgesel bir güç olma yolunda önemli adımlar atmıştır. ABD'yi çok büyük bir tehdit olarak gören Chávez bahsedilen politikalar sonucu bölgesel bir tecride veya ABD tarafından ekonomik yaptırımlara maruz kalacağından şüphe duyduğu için hâlihazırda Latin Amerika için geçerli olan tek kutuplu dünya sistemine karşı çıkmıştır. Bu yöndeki fikirlerini ise çok açıkça 20 Eylül 2006'da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda şöyle dile getirmiştir:

“...Ve şeytan dün buraya geldi. Dün buradaydı şeytan. Tam burada ve bugün burası halen kükürt kokmakta. Dün, bayanlar ve baylar, şeytan diye hitap ettiğim beyefendi, Birleşik Devler başkanı, adeta dünya kendisininmiş gibi seslendi bu kürsüden. Gerçekten. Dünyanın sahibi olarak. Birleşik Devletler başkanının dünkü konuşmasını analiz etmeye bir psikiyatrist çağırarak lazım herhalde. Emperyalizmin sözcüsü olarak deva dağıtmaya, yani dünya halklarının tahakkümü, sömürüsü ve talanı üzerine kurulu gidişatı sürdürmeye geldi...” (Erçel, 2006).

Chávez bu kapsamda ABD'ye karşı olarak diğer süper güçlerden Rusya ve Çin ile iyi ilişkiler kurmaya çalışmıştır. Elindeki petrolün büyük bir çoğunluğunu o dönem halen ABD ithal etmekte olduğundan ABD ile yaşanacak bir kriz durumuna karşın ülkesinin en az zararla kurtulması için bu alternatifler hayati bir öneme sahip olmuştur. Özellikle Çin'in giderek artan üretim gücü ile doğru orantılı olarak ihtiyaç duyduğu enerji de o dönemde artmaktaydı. Bu durumu kendi lehine kullanmak için Çin ile çeşitli anlaşmalar yapmıştır. Elindeki petrolü uygun fiyatla Çin'e satarken Çin'den de çeşitli yatırım ve ayrıcalıklı kredi imkânına sahip olmuş bu doğrultuda Çin Kalkınma Bankası Venezuela'ya 37 milyar dolar borç vermiştir (Tarver, 2018: 174-175). Sahip olduğu bu ayrıcalıklı krediler ile ülke içinde üretimi teşvik edecek yatırımlar yerine daha çok halkın kendisine oy vermesini sağlayacak hizmet sektörüne ait binalar yaptırmıştır. Bunun yanında Çin ile daha çok ekonomik alanda ilişkiler geliştirirken Rusya ile daha çok askeri alanda anlaşmalar yapmıştır. Bölgede giderek güçlenmesi ile ABD'ye karşı tehdit oluşturduğunun farkında olan Chávez yönetimi hızlı bir silahlanma programına girişmiştir (Erol, 2013: 116). Bu kapsamda bütçede önemli bir pay savunma sanayine aktarılmaya başlamıştır. Venezuela bu dönemde Rusya'dan hem askeri teçhizat hem de askeri eğitim konusunda yararlanmıştır. Rusya'nın bölgedeki bir diğer dostu Küba'da bu konuda Venezuela'ya yardım etmiştir. Chávez'in 2002 yılındaki darbe girişiminden başarıyla çıkmasının arkasında yatan nedenlerden biri de ordunun Kübalı subaylar tarafından eğitilmesi ve sosyalist çizgiye çekilmesi olmuştur. Rusya ve Çin ile geliştirdiği bu ilişkiler nedeniyle ikinci bir Küba krizinin doğmasından korkulsa da bu yaşanmamış ve Venezuela ABD'den askeri bir müdahaleye maruz kalmamıştır.

Chávez'in hiç şüphesiz yapmış olduğu bu politikalar asker olduğu dönemde ülkenin çeşitli yerlerini gezmesi ve halkın içinden gelmesi sayesinde şekillenmiştir. Venezuela'daki petrol gelirlerinin küçük bir kitle tarafından sömürülmesiyle birlikte yine küçük bir zümrenin pastadan daha çok pay almasına halkın ise sefalet içinde yaşamasına

tepki olarak emperyalist karşıtı bir politika benimsemiştir. Yıllarca sömürülen Latin Amerika'dan her şeylerini alan fakat hiçbir şey vermeyen batı ülkelerine bir tepki olarak doğan devrimci hareket ile birlikte liberal görüşe sahip hükümeti yıkmayı başarmış ve ülkesini özlerine döndürmek için uğraşmıştır. lkesi için planlamış olduğu daha birçok adım varken kansere yakalanmıştır. Küba'da çeşitli kemoterapi tedavileri gördükten sonra iyileşemeyeceğini anlamış ve takipçilerinden Nicols Maduro'yu desteklemelerini istemiştir. Venezuela'ya 14 yıl hizmet etmiş olan Comandante 5 Mart 2013 yılında kanser nedeniyle hayatını kaybetmiştir (Salas, 2015: 207).

2.1.5. Maduro Dönemi: Ekonomik ve Politik Krizden Gç Krizine

Muhalefet Chvez'in ölümüyle Bolivarıcı Hkmetin sonunun geleceğine inanarak karşı hamlelerde bulunmuştur. Bu durumu ngren Chvez, yukarıda bahsedildiği üzere en güvendiği isimlerden biri olan 1962 Karakas doğumlu Nicols Maduro Moros'u halefi olarak belirlemiştir (Deutsche Welle, 2013b).

İşçi sınıfı bir ailenin çocuğu olan Maduro, varlık içinde büyümemiş, liseden sonra eğitimine devam etmemiştir. 1970 ve 1980'lerde Karakas metro sistemi çalışanlarını temsil eden sendika içinde görev almıştır. Sosyalizmle giderek bağlarını kuvvetlendiren Maduro 2005 ve 2006 yıllarında meclis başkanlığı görevlerini yürütmüş, 2006 yılında dışışleri bakanı, 2012 yılında da devlet başkanı yardımcısı olmuştur. Parti içinde bu denli hızla yükselmesinin, Chvez'in güvenini kazanması olduğu açıkça görülmektedir. 2013 yılında Chvez'in hayatını kaybetmesinin ardından halefi Maduro muhalif lider Henrique Capriles ile başkanlık yarışına girmiştir. Venezuela Seçim Komisyonu seçiminin 14 Nisan'da yapılacağını açıklamış, bu sürede Maduro geçici devlet başkanı olarak göreve gelmiştir. Gergin bir ortamda geçen seçim süreci sonunda iktidardaki Birleşik Sosyalist Parti'nin (PSUV) adayı Maduro oyların yüzde 51'ini alarak yeni devlet başkanı olmuştur.

Fakat muhalefet seçim sonuçlarında hile olduğunu iddia ederek itiraz etmiş ve seçim sonuçlarını tanımamıştır. Siyasette yaşanan bu karmaşıklık gelecek yıllarda ülkeyi karmaşaya götürecektir ilk adım olmuştur (Deutsche Welle, 2013a)

Seçim sonuçlarının açıklanmasının ardından ülke içindeki huzursuzluğun ve enflasyonun giderek artması ile birlikte muhalif taraftarlar Maduro yönetimini protesto etmek için 2014 yılı Şubat ayında şehir merkezine girmişlerdir. Muhalefetin ve ABD'nin tam desteğini alan protestoculara karşı Maduro taraftarları karşı protesto olarak sokağa çıkmış, bu da eylemlerin büyümesine ve kargaşaya yol açmıştır. Devlet Başkanı Nicolas Maduro kendisine yönelik sert eleştiriler yapan CNN televizyonu çalışanlarının da basın kartlarını iptal etmiştir (Deutsche Welle, 2014a). 2014 yılı süresince eylemler yer yer devam ederken hükümette sert müdahalelerde bulunmaya devam etmiştir. Maduro hükümeti yaşanan bu süreci ABD destekli darbe girişimleri olarak nitelemiş, eylemcilerin yüksek suç oranları ve kötü ekonomik koşulları protesto ettiği bu gösterilerde yaklaşık olarak 39 kişiyi ölmüş ve 608 kişi de yaralanmıştır (Deutsche Welle, 2014b). Yıl boyunca karşılıklı şiddet hareketleri yaşanmış Venezuela parlamento seçimleri ağır ekonomik koşullar ve istikrarsızlık içinde yapılmak zorunda kalmıştır. Seçimlerde muhalefet, Venezuela Birleşik Sosyalist Partisi (PSUV) karşısında açık bir galibiyet almış ve parlamentoya en az 99 temsilci yollamaya hak kazanmıştır. Bunun yanında PSUV'un milletvekili sayısı 46 olarak kalmıştır. Seçim sonuçlarının açıklanmasından sonra Maduro seçimleri kaybettiğini açıklamış ve sonraki seçimlerde cevabın sandıkta verileceğini belirtmiştir. Maduro'nun seçimi kaybetmesinde hiç şüphesiz ağır ekonomik kriz etkilidir. Petrol fiyatlarının düşmesi ve yaşadığı ekonomik ambargolar nedeniyle enflasyon yüzde 200 seviyelerine gelmiştir (Deutsche Welle, 2015).

Artan şiddet eylemleri ve istikrarsızlık karşısında ordu olayların dışında kalmış, üst kademe generallerin çoğunluğu Bolivarcı hükümeti desteklediği için bir darbe girişimi bu dönemde yaşanmamıştır. Buna karşın şiddetli sokak eylemleri olarak anılan guarimbalar

artmıştır. Gıda sektörünü tekelinde tutanlar üretimde azalmaya gitmiş veya stokçuluk yapmış; bu da kısa sürede enflasyonun yüzde 18 binlere fırlamasına neden olmuştur. Ülkede temel gıda gereksinimlerine erişim giderek zorlaştığı ve siyasi istikrarsızlık büyüdüğü için 2016 yılından başlamak üzere ülke göç vermeye başlamıştır (Akgemci, 2020: 249).

Maduro yaşanan bu karmaşıklığa çözüm önerisi getirmek veya ılımlı bir yaklaşım sergilemek yerine 1999 yılında hazırlanan anayasayı değiştirmek için Kurucu Meclis oluşturulacağını ilan etmiştir. Bu hareketi batı ve muhalefet tarafından sert bir eleştiri ile karşılanmış olsa da 30 Temmuz 2017 Pazar günü seçimlerin yapılacağı yönünde karar almıştır. Muhalefet bunun ardından seçimleri boykot kararı almış ve seçime katılım oranı %41’de kalmıştır (Deutsche Welle, 2017a; Deutsche Welle, 2017b). Yaptığı bu hamle ile meşruluğu sorgulanan Maduro tamamıyla batı gözünde meşru lider vasfını yitirmiştir. ABD ise Maduro’nun bu hamlesine ekonomik yaptırım uygulayarak cevap vermiştir. Yapılan bu yaptırım ile ülkedeki kriz daha da derinleşmiştir. Ülkenin en büyük bankalarından biri olan Venezolano de Credito bu dönemde her ay yaklaşık 2 milyar dolar borç ödemesi yapılacağını belirtmiştir. Bununla birlikte 2017 Ağustos ayında ülkenin para birimi olan Bolivar’ın yüzde 15 değer kaybettiği görülmüştür (Deutsche Welle, 2017c). Ekonomik ve siyasi kriz dönemi içerisinde Maduro 2018 yılındaki başkanlık seçimlerini yine muhalefetin seçimleri boykot etmesiyle yüzde 68’lik bir oy oranı ile kazanmıştır. Bunun üzerine muhalefet seçimleri tanımadığını açıklamış ve meclis başkanı Juan Guaidó kendisini geçici devlet başkanı ilan etmiştir. Muhalefetin yaptığı bu hamle ülkede siyasi krizi daha da derinleştirmiştir. ABD’nin Guaidó’yu tanıdığını ilan etmesi ile kriz uluslararası bir boyut kazanmıştır (Akgemci, 2020: 250).

Maduro ve partisi, her ne kadar muhalefet seçimleri boykot etse ve sokak gösterileri düzenlese de hala ülkedeki tek egemen güç konumundadır. Günümüze kadar gelen süreçte Venezuela’dan R4V (Inter-Agency Coordination Platform for Refugees and

Migrants from Venezuela) 2022 verilerine göre 6 milyon Venezuelalı ayrılmış olsa da ülke Rusya, Çin gibi devletlerin borç vermesi, gıda yardımı yapması, ABD'nin uyguladığı petrol ambargosunu kırması ile ayakta kalabilmiştir.

2.2. 21. Yüzyılda Venezuela'nın Sosyo-Ekonomik Durumu

2.2.1. Venezuela-ABD İlişkileri

Yukarıda yer verilen bağımsızlık sürecinde her ne kadar Venezuela özelinde Latin Amerika'dan bahsedilmiş olsa da kuzeyde bulunan komşuları Birleşik Devletler de bu sırada bağımsızlık savaşı vermiş ve onlar da İngiltere'den bağımsızlıklarını ilan etmişlerdir. Bağımsızlığını kazanan Birleşik Devletler gelişimini Latin Amerika'nın zengin kaynakları ile karşılamanın arayışı içine girmiştir.

Latin Amerika ile ABD ilişkilerinin 200 yıllık bir geçmişi olduğu söylenebilir. İlişkilerin rotasını belirleyen adım ise 1823 yılında Monroe Doktrini ile gelmiştir. Monroe ile ABD, Avrupa devletlerine Latin Amerika'da sömürgeci faaliyetler yapamayacaklarını ve ilişkilerini ticari düzeyde tutmaları gerektiğini duyurmuşlardır. Bununla birlikte kimi zaman askeri kimi zaman ekonomik kimi zamansa siyasi olarak bölgeye kendi çıkarları doğrultusunda müdahale etmişlerdir (Keskin, 2016: 70-72).

Böylece Latin Amerika'daki ABD hegemonyası bu şekilde yayılmıştır. Latin Amerika ülkelerinden Venezuela da bu yayılmacı anlayışından etkilenmiştir. Özellikle bağımsızlık sonrası Avrupa devletlerine yüksek faizle borçlanan Venezuela benzeri Latin Amerika devletlerinin borçlarının, 1904 ve 1905 yıllarında dönemin ABD başkanı Theodore Roosevelt, Amerika kıtasında yeni bir Avrupalı egemenliğine karşı olduklarını belirterek ödenmesinde rol alacaklarını duyurmuştur. 1953 yılında ise Eisenhower'ın aldığı Ulusal Güvenlik Konseyi Kararı ile Latin Amerika içerisinde Amerikan çıkarlarını

tehdit edecek bir durumun ortaya çıkması durumunda Amerika'nın askeri müdahalede bulunabileceği belirtilmiştir (Çin, 2019: 6-8). Bu kapsamda değerlendirildiğinde 1830, 1904-1905 ve 1953 kararlarının arkasında ABD için Latin Amerika'nın ne kadar önemli ve kaybedilmek istenmediği açıkça görülmektedir.

Venezuela ile ABD ilişkileri 1998 yılına kadar neo-liberal bir çizgide ilerlediği için görece sorunsuz yürümüştür. Hatta askeri ve ekonomik alanda birçok iş birliği modeli geliştirilmiştir (Demirel, 2020:37). Bu pozitif ilişkiler sayesinde ABD'ye en büyük dördüncü petrol ihracatçısı ülke olan Venezuela, petrol ithalatı içinde %30'luk bir paya sahip olmuştur. Bu nedenle ABD özellikle soğuk savaş döneminde Küba'da yaşadıklarını Venezuela'da yaşamamak için elinden geldiğince sol görüşlü bir partinin Venezuela'yı yönetmemesi için çabalamıştır. Yukarıda Chávez ve Maduro dönemlerinde bahsedildiği üzere Venezuela'da ABD'ye yönelik sert eleştirilerde bulunulmuş bu yüzden Bush dahil olmak üzere tüm ABD başkanları Chávez'e ve halefi Maduro'ya karşı sert bir tavır sergilemişlerdir (Maihold, 2009:12).

Yukarıda Chávez bölümünde aktarıldığı üzere ABD'nin ilk hamlesi 11 Nisan 2002'de Chávez'e karşı gerçekleştirilen darbe girişimi olmuştur. Darbenin başarısız olmasının ardından ise Aralık 2002'de PdVSA'yı durma noktasına getiren lokavt ve 2004 Ağustos devlet başkanlığı güvenoyu olarak tabir edilecek referandum olayları yaşanmıştır. Bu sürecin en simge ismi muhalefet lideri Pedro Carmona olmuştur. Zira muhalefet liderinin darbe öncesinde Washington ile temas halinde olduğu çeşitli raporlarda belirtilmiştir. Bunun yanı sıra ABD "demokrasinin teşviki" için Uluslararası Kalkınma Ajansı (USAID) aracılığıyla süreç boyunca muhalif gruplara para aktarmıştır. Medya gücünü de elinde bulunduran ABD, Chávez'in devrilmesi için ülke içinde çoğu yolu denemiş fakat başarılı olamamıştır (Akgemci, 2020b: 2236-2237).

Chávez öldükten sonra yerine geçen Maduro ise başkanlık yıllarında Venezuela'nın gördüğü en derin siyasi ve ekonomik krize şahit olmuştur. 2014 yılı ile birlikte

enflasyondaki yükseklik, halkın alım gücünün giderek düşmesi ve suç oranlarının ciddi şekilde artması Venezuela'yı günümüzdeki durumuna getirmiştir. Bunda Obama ve Trump tarafından uygulanan sert yaptırım kararları etkili olmuştur. 1 Kasım 2018'de ABD Ulusal Güvenlik Başdanışmanı John Bolton “yozlaşmış” olarak tanımladığı Maduro hükümetinin Kolombiya'daki iç savaş üzerinden terör örgütlerine destek verdiğini ifade etmiş ve ek yaptırım kararları açıklamıştır. Trump döneminde, ekonomik, hukuki ve siyasi olarak uluslararası alanda tepki ile karşılaşan Maduro yönetimi özellikle yaptırım kararları ile birlikte petrol ihracatı konusunda sorunlarla karşılaşmıştır. Bu dönemde rafinelerin yalnızca %30'unun sağlıklı bir şekilde çalışıyor olması Venezuela'nın tarihinin en düşük petrol üretimini gerçekleştirmesi ile sonuçlanmıştır. Petrol üretiminin düşmesi ile birlikte ülke hiperenflasyon sürecine girmiştir. Ardından 20 Mayıs 2018 yılında seçimleri tekrar kazanan Maduro, ABD tarafından gayri meşru olarak nitelendirilmiştir (Çin, 2019: 24-26).

Özetle ABD neo-liberal çizgiden çıkmadığı sürece Venezuela ile iyi ilişkiler geliştirmiş ve ülkenin kaynaklarını Amerikalı şirketlere açacak politikaları Latin Amerika ülkelerine dayatmıştır. Sol görüşe sahip bir yönetim başa geçtiğinde ise uydusundaki diğer Latin Amerika ülkeleri aracılığıyla veya bizzat kendisi demokrasiyi hiçe sayarak darbe ve ekonomik yaptırımlarla sol hükümeti devirme yoluna gitmiştir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu tarafından hazırlanan raporda da dikkat çekildiği üzere (UN Human Rights Council, 2021), Venezuela'da hükümeti deviremeyen ABD uluslararası sözleşmeleri hiçe sayarak aldığı yaptırım kararları ile birlikte Venezuela halkını cezalandırmış ve bu süreçte 40.000 kişinin ölümüne sebep vermiş, milyonlarca kişiyi göç etmek zorunda bırakmıştır (Demirel, 2020:64; Independent, 2019).

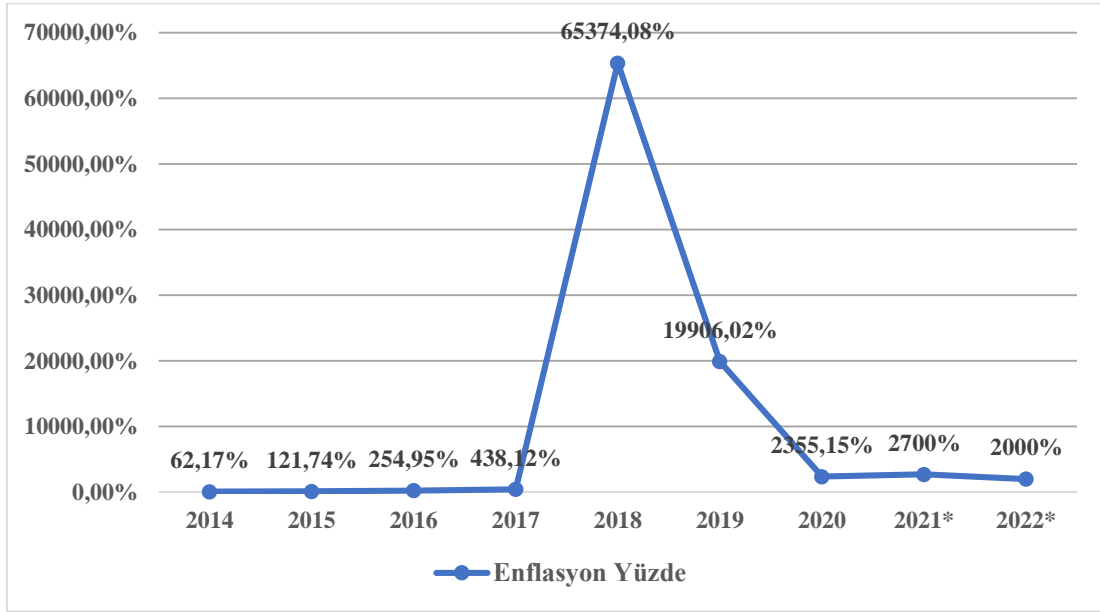
2.2.2. Venezuela Ekonomisi

Venezuela dünyanın en zengin petrol rezervlerine sahip olan ülke konumunda olup ekonomisinin temelini de petrol ihracatı oluşturmaktadır. Bir petrol devleti olan Venezuela petrol fiyatlarındaki dalgalanmalardan da büyük ölçüde etkilenmektedir (Hidalgo, 2007: 1). Zira son dönemde yaşadığı ekonomik krizin nedeni de bu bağımlılıktan kaynaklanmaktadır. Yukarıda açıklandığı üzere ABD'nin uygulamış olduğu ambargo ve son dönemde Rusya-Ukrayna savaşı ile petrol fiyatlarının artması haricinde genel petrol fiyatlarındaki düşüş Venezuela'yı günümüzdeki krizine sürüklemiştir. Grafik 1'de de görüldüğü üzere petrol fiyatları ile GSYİH doğru orantılı olarak seyretmektedir.

Venezuela'da yaşanan ekonomik krizin Nicolas Maduro döneminde şiddetlendiği ve yaşanan kriz ile yüksek enflasyon oranlarının nedeninin ABD ve Avrupa Birliği tarafından alınan ekonomik yaptırım kararları, yoksul kesimin gelirlerini iyileştirme amacıyla sosyal harcamalarının payının giderek artırılması ve son dönemdeki petrol fiyatlarının düşüşü olduğu açık bir şekilde görülmektedir (Dinçer, 2017: 57-58) Obama döneminde ABD ile olan ilişkilerin negatif ilerleyişi Trump döneminde de devam etmiştir. Nicolas Maduro göreve geldikten sonra yaşanan sokak çatışmalarına sert müdahale edilmesi sonucunda sivil can kayıplarından Barack Obama, Maduro'yu sorumlu tutmuş ve Senato ve Temsilciler Meclisinde yapılan oturumlarda kabul edilen "Venezuela'da İnsan Hakları ve Demokrasiyi Koruma Yasası" ile Venezuela'ya yönelik yaptırımlarda bulunulmasına karar verilmiştir (Çin, 2019: 23). 2017 yılında Trump yönetimi de Obama dönemindeki çizgisini korumuş hatta daha ağır yaptırımlar uygulama kararı almıştır. 2017 yılında uygulanan yaptırımlar Venezuela halkının temel gıda ürünlerine ulaşımını kısıtlamıştır. Ocak 2019'da yürürlüğe konulan yaptırımlarda

Venezuela'nın petrol ihracatında yüzde 35,6'lık oranla birinci sırada yer alan ABD'nin petrol ihracatını durdurması Venezuela ekonomisi açısından ağır bir darbe olmuştur. ABD'deki milyonlarca dolar tutan varlıkların dondurulması ile birlikte ülke hiperenflasyon sürecine girmiştir (Demirel, 2020: 64).

Grafik 2: Venezuela Yıllara Göre Enflasyon Oranları (2014-2022)

Kaynak: Statista, 2022b.

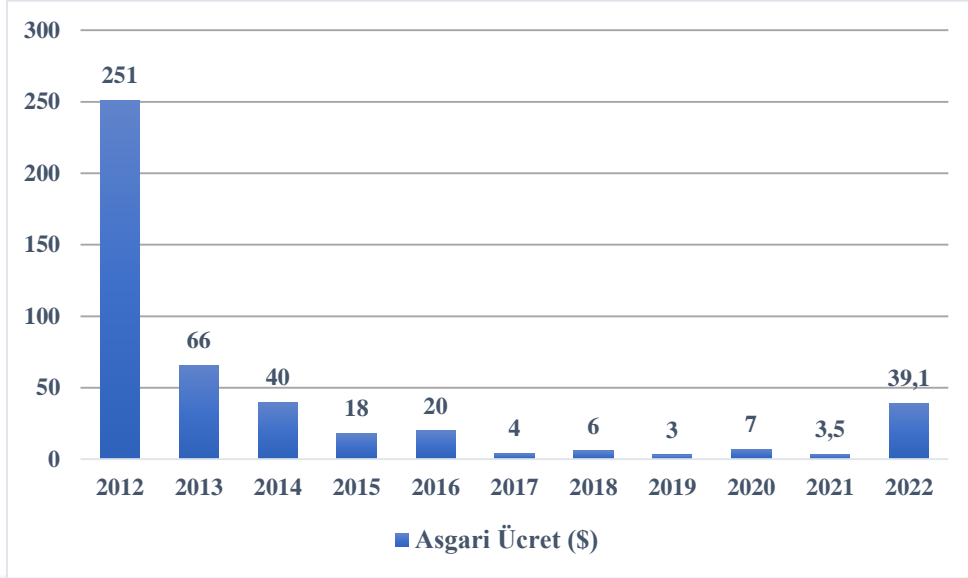
Grafik 2'de görüldüğü üzere ABD ile ilişkilerin bozulması ardından ülkede enflasyon hızla tırmanmaya başlamış 2017 ve 2018 yıllarındaki sert yaptırım kararları nedeniyle de enflasyon tavan yapmıştır. ABD ile ilişkilerin bozulmasının ardından Rusya ve Çin gibi ülkelere yönelen Venezuela alternatif ticaret rotaları geliştirmeye çalışmıştır. Yapılan bu girişimler ile birlikte Rusya'dan 17 milyar dolar değerinde kredi almış ve petrol şirketleri arasında anlaşmalar yapılmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti ise toplam 70 milyar dolar yatırım ve kredi imkânı sağlamıştır (Çin, 2019: 27-28). Bu sayede 2018 yılında yüzde 65 binlere çıkan enflasyonu 2019, 2020 yıllarında sırasıyla 19 bin ve 2 bine düşürmeyi başarmıştır. Fakat enflasyonda yaşanan bu düşüş yine de yeterli olmamıştır. Venezuela yaşadığı ekonomik istikrarsızlığı çözmek için ekonomi politikaları, devletleştirme politikaları ve kambiyo rejimi politikaları uygulamış ancak politikalar

beklenen etkiyi yaratamamış ve yatırımcıların ülkeyi terk etmesine engel olamamıştır. Bu kapsamda Venezuela'nın 2002-2012 yılları arasında yoğun devletleştirme politikasını benimsemesi ve inşaat, tarım, petrol, ticaret ve gıda sektörlerinde birçok özel şirketi devlet bünyesine katmış olması da özel sektörün ülkeye olan güveninin azalmasındaki bir başka neden olarak belirtilmelidir.

Bir diğer ekonomik belirleyici unsur da asgari ücrettir. Ülkede 2012 yılından sonra dolar bazında asgari ücrette gözle görülür bir düşüş yaşanmıştır. Ülke parasının giderek değer kaybetmesi nedeniyle 2012 yılında 251\$ olan asgari ücret 2019 yılında 3\$ seviyelerine gerilemiştir.

Grafik 3'te görüldüğü üzere Maduro başkanlığa geldikten sonra çıkan siyasi ve ekonomik kriz nedeniyle ülkedeki ücret düzeyi düşme eğilimine girmiştir. 2017, 2018 ve 2019 döneminde gelen sert yaptırım açıklamaları nedeniyle de büyük bir düşüş yaşanmıştır. 2020 ve 2021 yıllarındaki Covid-19 salgını, tüm dünyada olduğu gibi Venezuela'da da ekonomiyi olumsuz etkilemiş, ülkenin toparlanma sürecini kesintiye uğratmıştır. 2022 yılına gelindiğinde ise genel bir toparlanma ile asgari ücret 39,1 \$ seviyelerine çıkmıştır. Maduro asgari ücrete yapılan zammı açıklarken değer 1 Petro'nun yarısına sabitlendiğini ifade etmiştir. Burada belirtilen Petro, Venezuela hükümeti tarafından 2018 yılında piyasaya sürülen kripto para birimidir ve ülkenin değeri düşen para birimi olan Bolivar'ı desteklemek amacıyla çıkarılmıştır (Yahoofinance, 2022). Kısaca krizle birlikte ücret seviyelerindeki büyük düşüş, geçimini sağlamakta zorlanan pek çok Venezuelalının çevre ülkelere göç etmesinde bir başka neden olmuştur.

Grafik 3: Venezuela Yıllara Göre Asgari Ücret (\$) (2012-2022)

Kaynak: Araştırmacı tarafından Nacional de Estadística, 2018 ve Organización Jurisprudencia Del Trabajo, 2022 verilerinden derlendi.

Sonuç olarak Venezuela ekonomisi Chávez'in ardından çok büyük sıkıntılar yaşamış, ülkenin petrole dayalı zenginliğinin ambargolar ile nasıl kullanılamaz hale geldiği açıkça görülmüştür. Bu dönemde yaklaşık olarak yüzde 90 küçülen Venezuela'nın 2013'te 320 milyar dolar olan ekonomik büyüklüğü 2021 yılında 35 milyar dolara kadar gerilemiştir (Voice of America, 2021). Ekonomik kriz ve siyasi istikrarsızlık nedeniyle ülkeden göç eden nüfus içindeki vasıflı, vasıfsız işgücünün de hesaba katılmasıyla ülke ekonomisinin 2013 yılındaki düzeyine dönmesinin yıllar süreceği tahmin edilmektedir.

2.3. Venezuela'dan Göç: Krizin Nedenleri ve Ülkeye Etkileri

Bir önceki bölümde genel hatlarıyla ABD-Venezuela ilişkileri üzerinde durulmuş ve Venezuela ekonomisine dair bilgi verilmiştir. Yaptırım kararları ve dünya genelindeki petrol fiyat dalgalanmaları ile ekonomik kriz yaşayan Venezuela'nın siyasi kriz ile

birlikte sokak çatışmalarının da yaşanarak halkın güvenlik endişelerinin artması bunun sonucunda yoğun bir göç hareketi olduğu görülmüştür. Bu bölümde yaşanan göç krizinin nedenleri, göçmenlerin durumu ve göçün Venezuela'ya etkisi üzerinde durulacaktır.

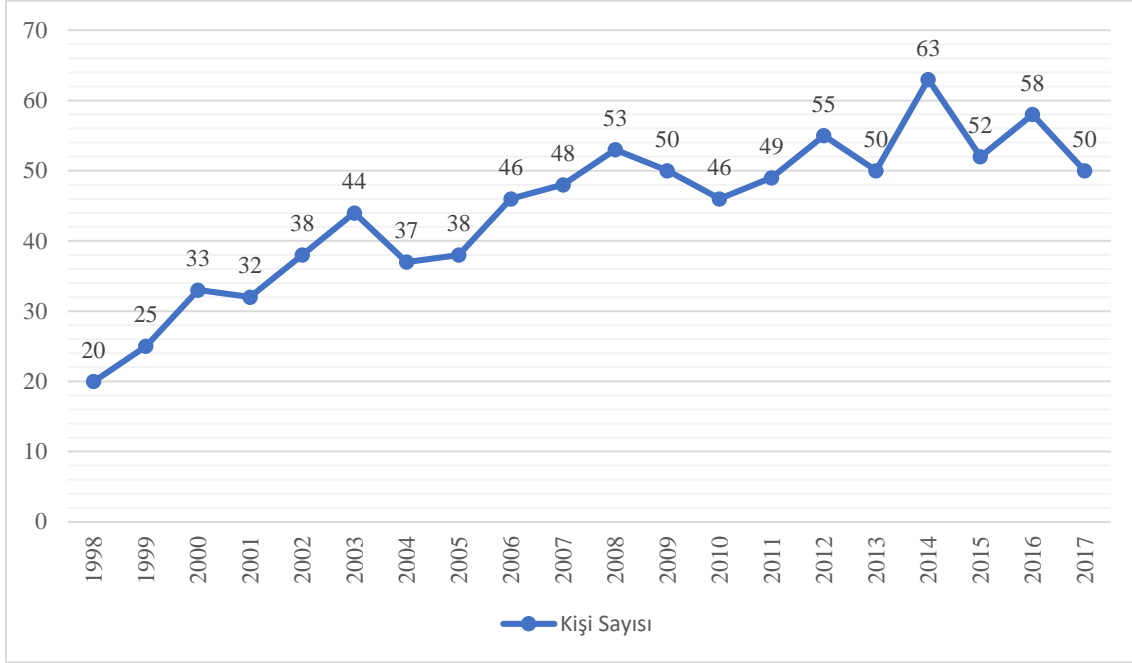
2.3.1. Göçün Temel Nedenleri

Venezuela'da neoliberalizmden post-neoliberalizme geçiş, siyasal sistemin değişmesi nedeniyle batı ülkelerince tehlikeli olarak görülmüştür. Bu nedenle önceki bölümlerde bahsedildiği üzere Chávez ve Maduro dönemlerinde Venezuela'ya çeşitli yaptırım kararları uygulanmış ve ülke siyasi ve ekonomik krizin içine sürüklenmiştir. Özellikle 2014 yılından bu yana yaşanan olaylar nedeniyle, UNHCR verilerine göre 5 milyon 400 bin Venezuelalı ülkesinden göç etmiştir (Çin, 2019: 26). Yaşanan göçün temel nedenleri ise siyasi, ekonomik ve sağlık olarak sıralanabilir. Göçün başlıca nedenleri;

- Siyasi gerekçeler: şiddet, muhaliflere baskı, uluslararası yaptırımlar,
 - Ekonomik gerekçeler: enflasyon, işsizlik, düşük ücretler, kıtlık,
 - Halk sağlığı sorunları: temiz suya erişememe, bulaşıcı hastalıklar, sıtma, sağlık hizmetlerine erişememe,
- olarak sayılabilir.

Venezuela Chávez ile başlayıp Maduro ile devam eden şiddetli sokak olaylarına sahne olmuş ve birçok Venezuelalı bu olaylarda yaşamını kaybetmiştir. Guarimba olarak adlandırdığımız yerel çeteler ile birlikte ise halk üzerindeki güvenlik kaygısı giderek artmış ve güvenlik hükümetin kontrol edemediği bir noktaya gelmiştir. Grafik 4'te her 100 bin kişide kaç kişinin kasıtlı olarak öldürüldüğü gösterilmektedir.

Grafik 4: Venezuela’da Cinayetler (Her 100 Bin Kişide)

Kaynak: Dünya Bankası, 2017.

Görüldüğü üzere Chávez’in iktidara gelmesiyle birlikte sürekli artan bir seyir izleyen cinayetler halkın güvenliğinin devlet tarafından sağlanamadığının bir göstergesidir. Daha iyi anlaşılması ve Venezuela’daki durumu anlamak için Türkiye’ye bakıldığında bu istatistiğin 2020 yılında “2” en yüksek seviyesinin ise “5” olduğu, Kolombiya’da ise 2020 yılında “20”, FARC ve ELN gibi örgütlerle çatışma yıllarında ise “84” olduğu görülmektedir. Venezuela’da 2014 yılında “63” olan bu istatistik güvenlik alanındaki sorunu net bir şekilde göstermektedir (Dünya Bankası, 2020b).

Bir diğer göç nedeni ise gıda güvenliği sorunudur. Venezuela ekonomik yaptırımlar ve üretim zincirinde oluşan sorunlar ile birlikte büyük bir kıtlık kriziyle karşı karşıya kalmıştır. Özellikle hiperenflasyonun sonucunda ücretlerin alım gücünün kalmamasıyla birlikte her üç kişiden birinin yeterli beslenemediği ve çoğu ailenin fasulyeden oluşan bir diyetle hayatta kalmaya çalıştığı dile getirilirken ailelerin %74’ünde gıda çeşitliliğinin azaldığı ve kalitesinin düştüğü, %33’ünün ödeme olarak gıda ürünlerini kabul ettiği ve %20’sinin ise aile varlıklarını temel ihtiyaçlarını karşılamak için sattığı görülmüştür (Çelen, 2021: 1679). Birleşmiş Milletler Dünya Gıda Programı tarafından ise 2019

yılında hazırlanan raporda bu durum ortaya konmuş ve Tablo 1’de ki verilere göre Venezuela’da yaklaşık olarak 9 milyon kişinin orta düzeyde ve şiddetli gıda güvenliği sorunu yaşadığı belirtilmiştir.

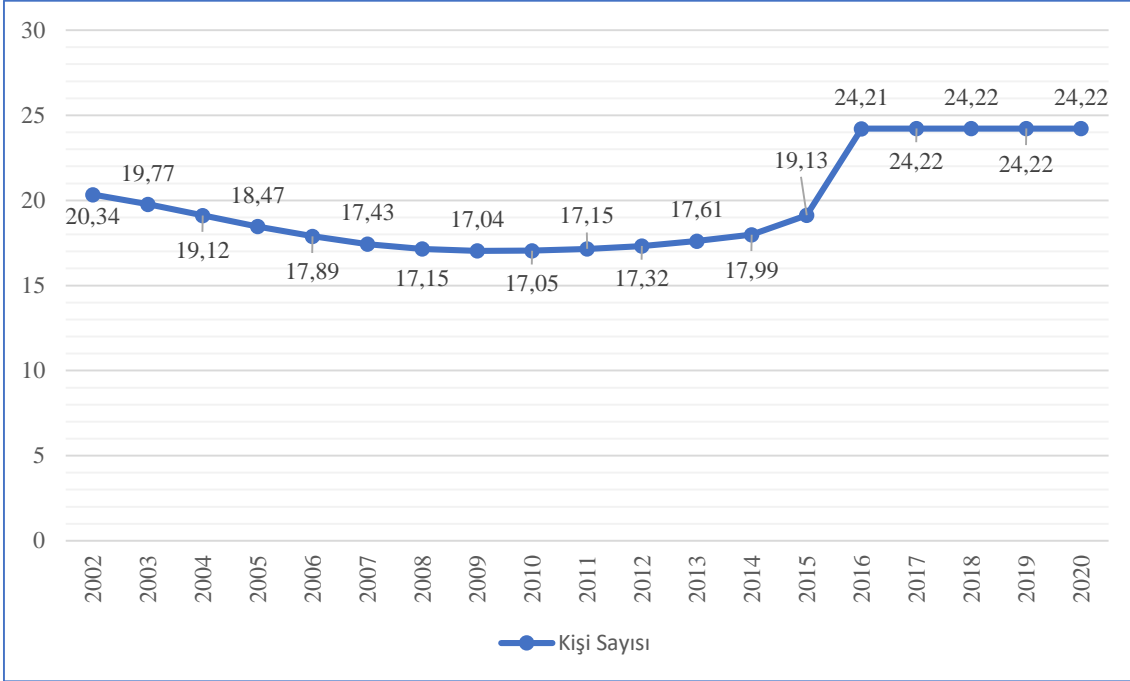
Tablo 1: Venezuela Gıda Güvenliği Sorunu

		Gıda Güvenliği	Marjinal Gıda Güvenliği	Orta Düzeyde Gıda Güvensizliği	Şiddetli Gıda Güvensizliği
Güncel Kapasite	Gıda Tüketimi		%82,2	%12,3	%5,5
	Gıda Güvensizliği ile Başa Çıkma Stratejileri	%21,1	%47,4	%31,5	
Başa Çıkma Kapasitesi	Geçimlik Başa Çıkma Stratejileri	%6,8	%31,9	%45,9	%15,4
	Ekonomik Kırılganlık	%8,7	%34,8	%41,8	%14,8
Gıda Güvenliği Sınıflandırması		%8	%59,7	%24,4	%7,9

Kaynak: Araştırmacı tarafından World Food Programme, 2019 verilerinden derlendi.

Göç nedenleri içinde bir diğer tartışılması gereken sorun ise temiz suya ulaşamamadır. Stratejik ve Uluslararası Çalışmalar Merkezi (CSIS) tarafından 2019 yılında yayınlanan raporda 1998 yılında Venezuela halkının %87’sinin temiz ve içilebilir suya erişebildiği 2018 yılında ise bu oranın %18 olduğu belirtilmiştir. Temiz suya ulaşamamanın sağlık koşullarını da etkileyeceği raporda belirtilmiş ve çocuk ölümlerinin bu nedenle arttığı savunulmuştur. Grafik 5’te Venezuela’da çocuk ölümleri verileri her bin doğumda olacak şekilde verilmiştir (CSIS, 2019).

Grafik 5: Venezuela Çocuk Ölümleri (Her 1000 Sağlıklı Doğumda)

Kaynak: Unicef, 2020.

Grafikten de görüleceği üzere 2014 yılından sonra çocuk ölümlerinde artış görülmektedir. Bu durumun nedeni temiz suya, gıdaya ve sağlık sağlayıcılarına erişememek olduğu düşünülmektedir (Médecins Sans Frontières, 2021).

Sonuç olarak 2014 yılından bu yana yaşanan bu olaylar nedeniyle, UNHCR verilerine göre 5 milyon 400 bin Venezuelalı, ekonominin bozulması ile gerçekleşen kıtlık, sağlık sorunları ve güvensizlik ortamı vb. nedenlerle göç etmiştir. Ülkede derinleşen kriz ile birlikte Maduro'nun aldığı yanlış kararlar batı ülkelerinin elindeki kozu güçlendirirken, Bolivarcı Hareketi ise zor durumda bırakmıştır. Bir zamanlar göç alan bu bölge ekonomik ve siyasal krizin aşılabilmesi halinde ise göç vermeye devam edeceği öngörülmektedir.

2.3.2. Göçmen Profili

Uluslararası Göç Örgütü Yer Değiştirme İzleme Matrisi (Displacement Tracking Matrix, DTM) verilerine göre Venezuelalı göçmen profilleri, farklı yaşam koşulları ve gelecekteki seyahat hedeflerine göre üç farklı ülke grubuna göre tanımlanmıştır. İlk grup, Venezuela'nın komşuları olan Brezilya, Kolombiya, Trinidad ve Tobago ile Guyana'ya yönelen göçmenleri içermektedir. Bu grupta bulunanlar düşük eğitim düzeyine sahiptir. Çoğu genç ve bekâr olan bu grubun, sağlık hizmetlerine erişimleri ise daha kısıtlı kalmıştır. Göçmenlerden Kolombiya'da kalanların %17'si Trinidad ve Tobago'da kalanların %5'i daha sonraki süreçte ülkelerine döneceklerini bildirmişlerdir. Bu grup içindeki bir kesim, Peru, Arjantin, Ekvador ve Şili'ye doğru gitmek istediklerini söylemiş fakat grubun büyük bir çoğunluğu -Brezilya ve Guyana'dakilerin %95'i- buldukları ülkede kalacaklarını belirtmişlerdir (Chaves ve Echeverria, 2020: 2).

İkinci grup Venezuela ile sınırı olmayan Ekvador ve Peru ülkelerinde bulunan göçmenlerdir. Bu ülkedeki göçmenlerin çoğunluğu da ilk gruptaki göçmenler gibi genç yaş grubundandır. Fakat bu grubu ilk gruptan ayıran göçmenlerin teknik kabiliyetlerini gösteren ve kalifiye eleman olarak çalışabileceklerini belgeledikleri diplomalarının olmasıdır. Diploması olanların oranı Ekvador'da %41 ve Peru'da ise %35 düzeyindedir. İkinci grubun, ilk gruptaki göçmenlere göre aile yapıları biraz daha karmaşıktır ve çoğunluğu bekâr olsa da evli ya da yeni boşanmış olanları da içermektedir. Bunun karşısında bir kısmı evli ya yeni boşanmıştır. İşgücü piyasasında ise Ekvador'da bulunan göçmenlerin %74'ü kendi hesabına veya kayıt dışı ekonomide işçi olarak çalıştıklarını beyan etmişlerdir. Genel olarak bu gruptaki göçmenler sağlık sistemi ve sağlık sigortası ile alakalı sorunlardan bahsetseler bile mevcut durumlarının Venezuela'dakinden daha iyi olduğuna dikkat çekmişlerdir (Chaves ve Echeverria, 2020: 2-3).

Üçüncü ve son grup ise Arjantin, Şili, Paraguay, Uruguay ve Kosta Rika'da bulunan göçmenlerdir. Buradaki göçmenlerin büyük bir kısmı geri dönme niyetinde olmadıklarını belirtmişlerdir. Diğer iki gruba kıyasla bu ülkelerde bulunan Venezuelalı

göçmenlerin yaş ortalaması biraz daha artmıştır. Göçmenlerin çoğunu ise ya bir kolej mezunu ya da yüksek lisans derecesine sahip kişiler oluşturmaktadır. Ekonomik olarak daha rahat bir konumda bulunan bu göçmenlerin 1/4 ile 1/3 arasındaki bir kısmının Venezuela'ya kaynak gönderdiği bilinmektedir (Chaves ve Echeverria, 2020: 4-6).

2.3.3. Göç Yolları

Venezuela'da yaşanan siyasi ve ekonomik krizden en çok etkilenenler orta ve alt sınıflar olmuştur. Bu da daha nitelikli ve eğitilmiş olan orta sınıf ile olanakları zaten az olan alt sınıfın göç tercihlerine etki etmiştir (Chaves ve Echeverria, 2020: 5). Aradaki gelir ve eğitim farkı göç edilen ülkeleri, göçün şeklini (düzenli, düzensiz) ve göç edilirken tercih edilen araçları (kara, hava, deniz) etkilemiştir. Aşağıda Resim 3'teki haritada Venezuelalı göçmenlerin izledikleri göç yolları gösterilmiştir.

Resim 3: Venezuelalı Göçmenlerin İzledikleri Göç Yolları

Kaynak: BBC, 2019.

Harita incelendiğinde sınır komşusu olan Kolombiya üzerinden güneye doğru bir yol oluştuğu görülmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken göçmenlerin ilk tercih ve yoğunlukta buldukları ülkenin Kolombiya olmasının bir nedeni ulaşım olanaklarının ucuz olmasıdır. Ekonomik krizde daha da yoksullaşan göçmenler için sınır komşusu Kolombiya ilk durak konumundadır. Göçmenlerin gelir düzeyi her ne kadar tek başına belirleyici unsur olmasa da hedef ülkenin seçilmesinde önemli bir faktör olmuştur. Kolombiya'ya yönelik göçte somut bir veriye ulaşılamasa bile göçün karayoluyla ve maliyetinin 100\$'dan daha az olduğu Tablo 2'deki verilerden tahmin edilebilir. Tablo'da diğer ülkelere yapılan göçlerin maliyetleri ve kullanılan taşıtlar gösterilmiştir.

Tablo 2: Göç İçin Yapılan Maliyetler ve Tercih Edilen Taşıtlar

Ülkeler	Yapılan Masraflar					Kullanılan Taşıtlar
	100\$'dan az	100\$-500\$	500\$-100\$	1000\$'den fazla	Bilinmeyen	
<i>Arjantin</i>	1%	27%	44%	22%	6%	Hava (75%)
<i>Brezilya</i>	77%	10%	0%	0%	13%	Kara (100%)
<i>Şili</i>	1%	34%	44%	19%	2%	Hava (81%)
<i>Kosta Rika</i>	0%	12%	48%	37%	2%	Hava (95%)
<i>Ekvador</i>	22%	71%	5%	1%	1%	-
<i>Guyana</i>	20%	79%	1%	0%	0%	Deniz (81%)
<i>Paraguay</i>	5%	47%	29%	13%	7%	Kara (61%)
<i>Trinidad</i>	7%	80%	5%	1%	6%	Deniz (88%)
<i>Uruguay</i>	1%	27%	49%	21%	3%	Hava (57%)

Kaynak: IOM, 2019.

Tabloda Kosta Rika'ya yapılan göçün %37'sinde maliyetlerin 1000\$'dan fazla olmasının nedenini tercih edilen taşıta bağlayabiliriz. Kat edilecek mesafe ve hangi ulaşım aracının kullanılacağı göç maliyetlerini değiştirmiştir. Bu farklılık yukarıda da belirttiğimiz gibi farklı gelir seviyesindeki göçmenlerin farklı ülkelerde yoğunlaşmasına neden olan bir faktör olmuştur. Bu nedenle, Arjantin, Kosta Rika ve Uruguay'a göç eden

Venezuelalılar ile Kolombiya, Brezilya, Ekvador ve Guyana'ya göç eden Venezuelalıları birbirinden ayrı gruplar olarak değerlendirmek mümkündür.

2.3.4. Göç Sürecinde Yaşanan Zorluklar

Yaşanan kriz ve ekonomik zorluklar Venezuelalıları ülkelerini terk etmek zorunda bırakmıştır. Diğer ülkelere doğru yaşanan bu göç akını ise beraberinde göçmenlere birçok farklı sorun getirmiştir. Bu sorunlar sıralanacak olursa; finansal kaynak eksikliği, gıda kıtlığı, barınak, güvenlik sorunu, resmî belgelerin eksikliği, eğitim, su kıtlığı ve sağlık olarak sıralanabilir (Chaves ve Echeverria, 2020: 6-7). Burada bahsedilen sorunlara ek olarak 2020 yılında Covid-19 nedeniyle ülkelerin ek tedbirler getirmesi ve ekonomik alanda yaşanan sıkıntılar göçmenleri daha da zor bir durumla karşı karşıya bırakmıştır (Bustamante ve Sánchez, 2020; Lampo, vd., 2021).

Örneğin eğitimde yaşanan zorluklar, Covid-19 salgını ile ciddi şekilde şiddetlenmiş, bölgede ülkelerin eğitim bakanlıkları Mart 2020'den bu yana okulları kademeli olarak kapatmaya ve çevrimiçi/uzaktan eğitime geçmeye başlamıştır. Okulların kapanması sürecinden en çok etkilenenler ise Venezuelalı göçmenler olmuştur. Salgın ile kapatılan iş yerleri ve işten çıkarmalar ile gelirleri iyice azalan göçmenler, çevrimiçi eğitim için gerekli olan elektronik cihazlara ve internete erişememişlerdir. Gelir yetersizliğine ek olarak ise bölgede göçmenlerin yaşadıkları ayrımcılık ve belge eksikliği de çocukların okula gidememe nedenleri arasında sayılmaktadır. Diğer sorunlar içinde belge eksikliği önemli sorunlardan biridir, zira belgesiz olan göçmen çocuklar, eğitim sistemine resmi olarak kaydedilememiş ve notları işlenememiştir. Kız çocuklar için bahsedilen sorunlara, ev içi sorumluluklar, çocuk işçiliği ve erken gebelik de eklenmiştir. Kız çocukları sayılan bu ciddi nedenlerle eğitimden mahrum kalmışlardır (R4V, 2021: 31).

Gıda güvenliği bahsedilmesi gereken bir diğer sorundur. Covid-19 salgını ile dünya genelinde satın alma gücü düşüşe geçmiştir. Bunun yanında gıda üretimi ve tedarik zincirleri de salgından etkilenen sektörler olmuştur. IOM'un verilerine göre Latin Amerika ve Karayipler genelinde 2019 yılında gıda güvensizliği 4,3 milyondan 2020 yılında 17,1 milyona yükselmiştir. Yaşanan gıda güvensizliğinden ise en çok etkilenenler Venezuelalı göçmenler olmuştur. Göçmenlerin Kolombiya'da %75'i, Ekvador'da %74'ü ve Peru'da %69'u gıda güvensizliği yaşamaktadır (World Food Programme [WFP], 2020). Ekvador'da göçmenlerin %77'si düzenli olarak yiyecek porsiyonlarını azalttığını ve bazı öğünleri atladıklarını belirtmişlerdir (R4V, 2021: 32). Göçmenlerin yaşadığı temel sorunlardan biri olan gıda güvensizliğinin çocuklar ve aileleri için ileride besin yetersizliği ile başka sorunlar doğuracağı öngörülmektedir.

Sağlık sektöründe belirlenen zorluklar arasında, Venezuelalı göçmenlerin temel sağlık hizmetlerine ulaşamamaları ve İspanyolca konuşulmayan ülkelerdeki dil sorunları bulunmaktadır. Göçmenler en fazla kanser ve diğer tedavisi zor olan hastalıklarda tedavilere erişmekte sorun yaşamaktadırlar. Bununla birlikte Covid-19 salgını yüzünden sağlık hizmetlerine ulaşmaları daha da zorlaşmıştır. Covid-19'a karşı hükümetlerin çeşitli önlemler alması ve sadece bu alana yönelmesi diğer sağlık hizmetlerini sekteye uğratmıştır. Bunlar içinde en önemlileri ise aşı çalışmalarınıdır. Dünya genelinde ilaç firmalarının Covid-19 aşısı üzerinde çalışması, hükümetlerin bu aşuya odaklanması ülkelerin içindeki diğer aşılama çalışmalarını, en azından göçmenler açısından sorunlu hale getirmiştir. Yapılan birçok ankette göçmenlerin HIV/AIDS virüsü kaptıkları ama nereye başvuracaklarını bilmedikleri gözlemlenmiştir. Bu anlamda hükümetlerin diğer aşılama çalışmalarını bir kenara bırakması ya da göçmenler için uygulamaması, hedef ülkelerin ileride sağlık sorunları yaşayacaklarının habercisi olmaktadır (R4V, 2021: 35).

Barınma en temel ihtiyaçlar arasında yer almaktadır. Yaşanan Covid-19 salgını ile temiz bir barınma ortamı daha da önemli hale gelmiştir. Fakat Venezuelalı göçmenler için

barınma sorunu farklı gerekçelerle büyümektedir. Covid-19 salgını ile birçok göçmenin işini kaybetmesi ve gelir kaybı yaşaması nedeniyle ev sahipleri göçmen aileleri evlerinden çıkarmak istemektedirler. Her ne kadar hükümetler bu konuda pandemi süresince evden çıkarmaları engellemeye çalışsa da etkili olmamıştır. Birçok göçmenin zaten belgesiz olması ve herhangi bir kira sözleşmesiyle barınmaması nedeniyle de bu haklara sahip olamamış ve kolayca tahliye edilmişlerdir. Yaşanan bu durum göçmenleri daha çok sınır kentlerinde kurulan toplu barınma merkezlerinde daha uzun süreli kalmaya itmiştir. Bu toplu barınma yerlerinin sağlık ve diğer ihtiyaçlar açısından yeterli olmadığı da bilinmektedir. Hükümetlerin 2021 yılı içerisinde konut ve altyapıya yönelik çalışmalar yapmaması halinde bu barınma merkezlerindeki sayının artacağı öngörülmektedir. Hali hazırda artan bu sayılar ile ülkeler daha fazla yükün altına gireceklerdir. Göçmenlerin bu nedenlerle uygun, hijyenik ve altyapısı bulunan barınma ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir (R4V, 2021: 53).

Suya ulaşmak Venezuelalı göçmenler için bir başka sorunu oluşturmaktadır. UNICEF'in verilerine göre suyu yeterli olarak kullanamayan veya sağlıklı bir şekilde ulaşmayan 4,1 milyon göçmenden bahsedilmektedir. Covid-19 salgını ile hijyenin daha da önem kazanması ile suya ulaşmak ve el yıkamak önem arz etmektedir. Bunun yanında güvenli suya ulaşamayan birçok Venezuelalı çocuk için ishal ve kolera önemli bir tehdit unsuru oluşturmaktadır (R4V, 2021: 55).

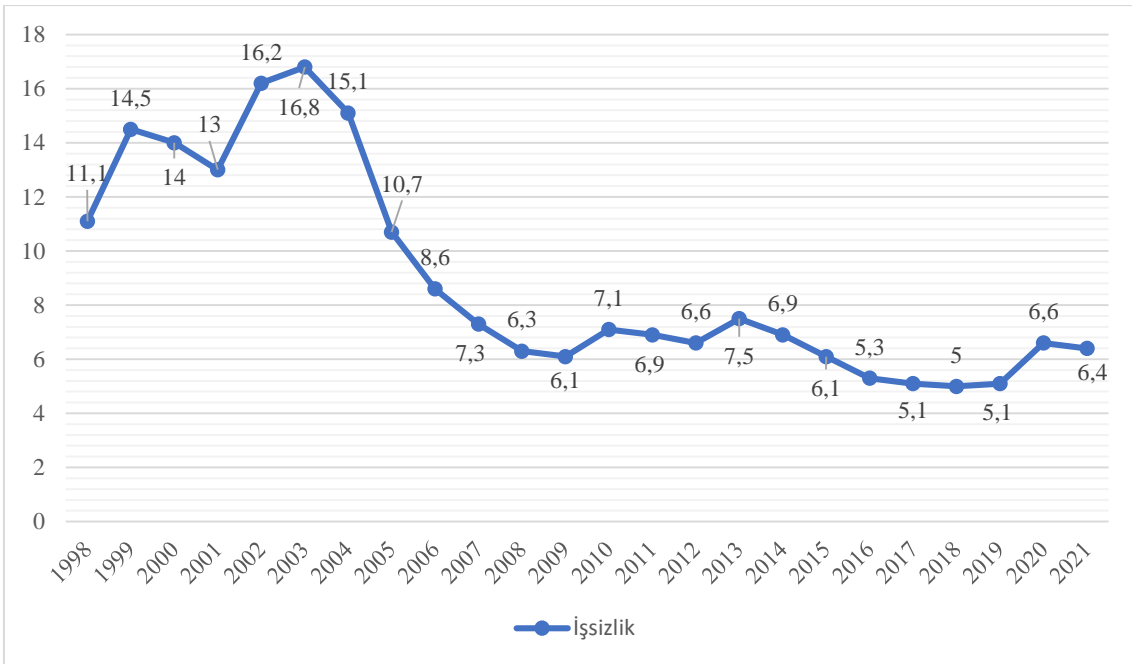
Yukarıda açıklanan sorunlar göçmenlerin yaşadığı temel sorunlardan bazılarıdır. Bahsedilen fiziksel sorunların yanında göçmenlerin ruh sağlıklarının gözden kaçırılmaması gerekmektedir. Ne var ki psikolojik bir değerlendirme yapılabilmesi için yeterli veri bulunmamaktadır. Dikkat edilmesi gereken asıl nokta ise kendi evlerini ve yaşantılarını bir kenara bırakıp bilinmezliğe doğru gitmenin çok kolay bir tercih olmadığıdır. Yukarıda sayılan çeşitli sorunların yanında yaşanan göçmen karşıtı

hareketlerin, dışlanmanın, ikinci sınıf insan muamelesi görmenin, göçmenlerin üzerindeki baskı ve yükü ağırlaştırarak nedenler olduğu düşünülmektedir.

2.3.5. Göçün Venezuela İşgücü Piyasasına Etkisi

Venezuela’da kriz öncesinde 32 milyon kişinin yaşadığı ve bu kişilerin yarısının çalıştığı düşünülünce ekonomi ve siyasi alanda yaşanan krizlerin işgücü piyasasına etkisinin büyük olacağı düşünülmekle birlikte veriler aksini iddia etmektedir. Önceki bölümlerde belirtildiği üzere 302,25 milyar varil petrol rezervi bulunan Venezuela bu bakımdan dünyanın en büyük petrol rezervlerine sahip ülkesi konumunda bulunmaktadır. Fakat bu rezervler istendiği gibi halkın refahını yükseltmek için kullanılamamıştır. Grafik 1’de verilen petrol fiyatları ve GSYH verilerine bakıldığında 2014’ten sonra GSYH’de belirgin bir düşüş görülmektedir. Bununla birlikte Grafik 6’da ise işsizlik oranları verilmiştir. Görüldüğü üzere yaşanan krizlerin ve göç hareketinin işsizlik oranlarına büyük bir etkisinin olduğunu söylemek mümkün değildir.

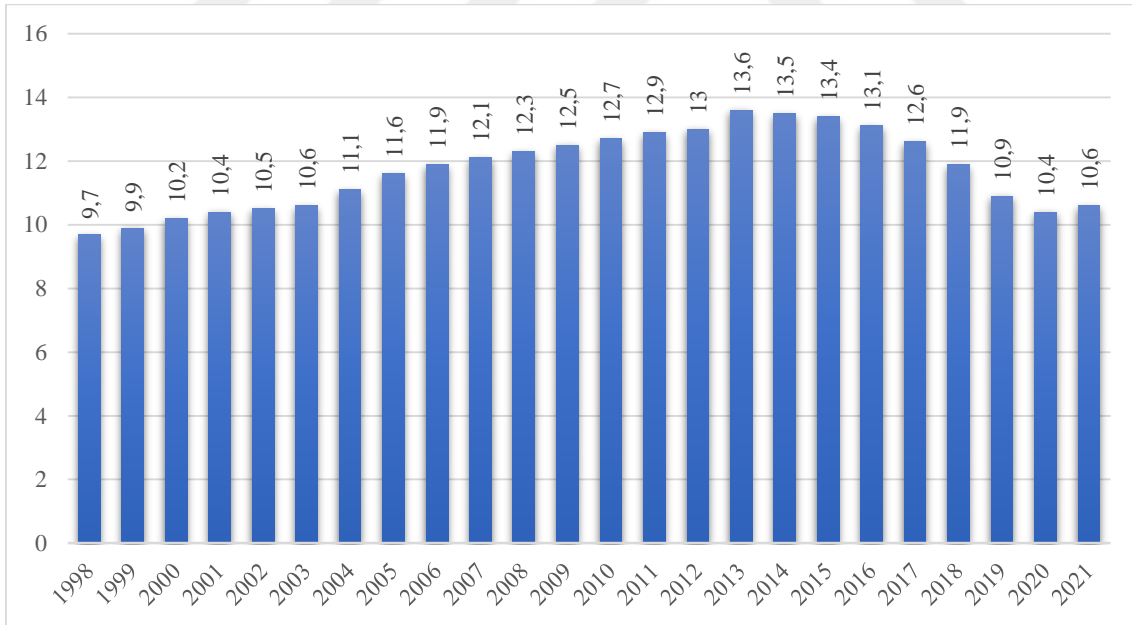
Grafik 6: Venezuela İşsizlik Oranları (1998-2021)

Kaynak: Dünya Bankası, 2022a.

Grafik 6’da Chávez hükümeti iktidara geldikten sonraki 5 yıl içinde işsizlik oranlarında belirgin bir artış görülmektedir. 1998 yılında %11,1 olan işsizlik oranı yaşanan darbe, lokavt ve siyasi istikrarsızlık içerisinde 2003 yılında %16,3 seviyesine yükselmiştir. Fakat 2004 yılı ile birlikte belirgin bir düşüş yaşanmış ve 2008 ABD kaynaklı krize kadar olan süreçte en düşük seviyesini 2009 yılında %6,1 ile gerçekleştirmiştir. Bu açıdan bakıldığında Chávez’in başta tarım olmak üzere kendi kendine yeterliliği sağlamak açısından geliştirdiği politikaların işe yaradığı söylenebilir. Tarım sektöründe, boş tarım arazilerinin çiftçilere dağıtılması, kooperatifçiliğin devlet tarafından teşvik edilmesi, ürünlerin devlet tarafından alınması ve satılması, kent bahçelerinin kurulması ile gıda alanında bağımlılıktan kurtulmaya çalışan Venezuela’da sübvansane edilen tarım sektörünün işsizlik oranlarını aşağıya çeken bir etken olduğu görülebilmektedir (Ağdemir, 2017: 227).

Grafik 7: Venezuela Toplam İşgücü (Milyon Kişi) (1998-2021)

Kaynak: Dünya Bankası, 2022b.

Bununla birlikte Chávez döneminin son yılında toplam işgücü 13 milyon dolaylarına çıkmış ve mevcut işsizlik ise 6,9% ile düşük bir seviyede kalmıştır. 2014 yılında Maduro’nun iktidara gelmesi ile birlikte yaşanan ekonomik ve siyasi kriz ile

birlikte Venezuelalılar göç etmeye başlamış bunun sonucunda ise Grafik 7’de görüldüğü üzere 2014 yılından sonra toplam işgücü düşmeye başlamıştır. İşsizlik ise 2018 yılında krizin başlangıcına kıyasla yaklaşık olarak 2% düşmüştür. Yapılan araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde, göçün Venezuela işgücü piyasasında işsizlik oranlarına etkisinin küçük ve istatistiksel açıdan önemsiz olduğu görülmektedir (Bonilla-Mejia, Morales, Hermida-Giraldo ve Flórez, 2020:17).

İstatistiklerde durum kötü gözükme de artan kayıtdışı sektör dikkate alınmalıdır. Yüksek enflasyon ile birlikte alım güçleri düşen çalışanların çoğu zaman ikinci bir iş aradığı ve çalıştığı görülmektedir. Bununla birlikte temel ihtiyaçlara gün boyu çalışmalarına rağmen ulaşamayan işçilerin giderek güçlerini yitirdikleri ve çalışma verimliliklerinin düştüklerine dair değerlendirmeler bulunmaktadır. Yaşam kalitesi gittikçe düşen işçiler açısından -her ne kadar işsizlik oranları düşük gözükse de- iş bulmanın zor bir süreç olduğu belirtilmektedir. Bunun nedeni ise birçok firmanın şirketlerini hammadde eksikliği nedeniyle geçici veya kalıcı olarak kapatmak zorunda kalması ve işten çıkarmaların yaşanmasıdır (Caraballo-Arias, Madrid ve Barrios, 2018: 518). Sonuç olarak Venezuela işgücü piyasasına ilişkin istatistiki verilerden yeterince anlaşılmasa da asgari ücretin çok düşük olduğu ülkede işgücünün koşullarının yeterli olmadığı ortadadır.

1998 Chávez iktidarı ile başlayan sosyalist süreç Maduro ile devam etmiş ve sonucunda ekonomik yaptırımlar ve siyasi olaylar nedeniyle ülkede büyük bir kriz meydana gelmiştir. ABD yaptırımları ülkenin temel ihtiyaç ve hijyen malzemelerine ulaşımını zorlaştırmış bunun sonucunda sayıları 6 milyona yaklaşan Venezuelalı ülkesini terk etmiştir. Bu göç hareketinin en yoğun yaşandığı ülke ise hem tarihsel bağları hem de göç maliyeti düşük olduğu için Kolombiya olmuştur. Bu sebeple bir sonraki bölümde Kolombiya’nın kısa tarihine bakılıp göçün Kolombiya üzerindeki etkisi ve son olarak geliştirilen politikalar değerlendirilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VENEZUELA'DAN KOLOMBİYA'YA GÖÇ: KOLOMBİYA'NIN GÖÇ POLİTİKALARI VE GÖÇMENLERİN DURUMU

3.1. Kolombiya'ya Genel Bakış

Bu bölümde Kolombiya'nın tarihinden, güncel ekonomik durumundan ve Venezuela ile tarihsel bağlamda ilişkilerinden bahsedilecektir. Çünkü Venezuelalı göçmenlerin Kolombiya'yı hedef ülke olarak seçmesinin arkasında yatanın sadece coğrafi bir yakınlık değil kültürel bir yakınlıkta olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle kısaca Kolombiya'dan bahsedilmesinin Venezuela göçünü anlamamıza yardımcı olacağı düşünülmüştür.

3.1.1. Kolombiya'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı

Kolombiya kültürü, coğrafyası ve siyaseti ile Latin Amerika'da önemli bir yere sahiptir. Ülkenin günümüzdeki mevcut siyasi, ekonomik ve kültürel yapısında sömürgecilik döneminin etkileri görülmektedir. Dağlık ve engebeli arazilere sahip olan ülke, ekonomisini tarımsal üretim temelinde kurmuştur (Çınar, 2017: 139).

Resim 4: Kolombiya Haritası

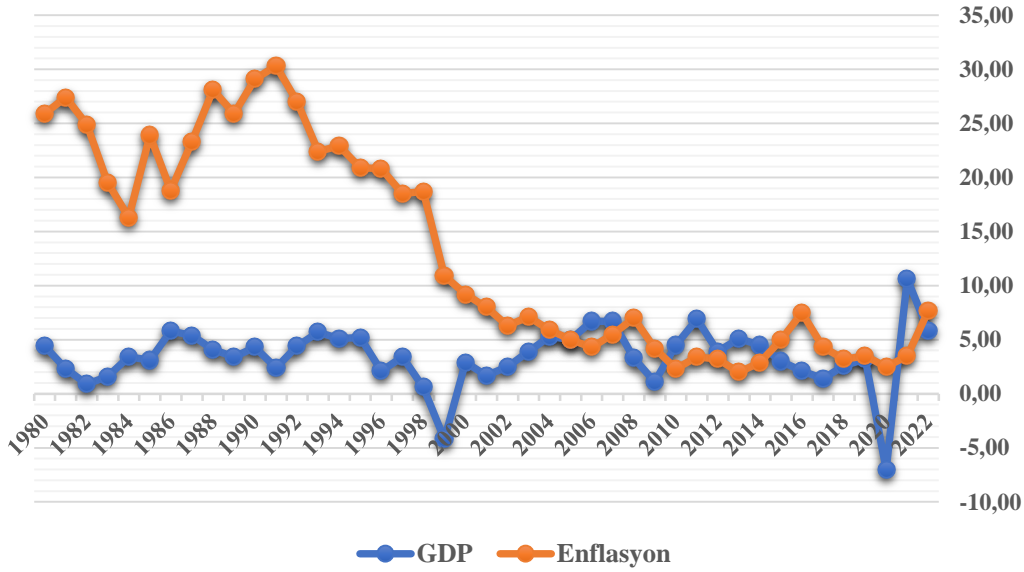

Kaynak: Encyclopædia Britannica, 1998.

Latin Amerika'nın kuzeybatısında bulunan Kolombiya Resim 4'te görüldüğü üzere, Venezuela, Ekvator, Peru, Brezilya ve Panama ile komşudur. Nüfusu OECD verilerine göre 50 milyon 900 bindir (OECD, 2022).

Coğrafyası gereği ekonomisi doğal kaynaklara bağımlı olan Kolombiya'da tarımsal üretim yaygın bir geçim kaynağıdır. Ülkenin farklı iklim ve topografya özellikleri sayesinde birçok meyve ve sebze bölgede yetişmektedir. Bu doğrultuda muz, kakao, kahve ve pamuk gibi endüstriyel getirisi yüksek olan ürünler ekonomi içinde önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle kahve, Kolombiya için önemli bir ihracat ürünü olmakla birlikte tarımdaki istihdamın üçte birini oluşturmaktadır (Hudson, 2010: 36). Bunun yanında kokain üretimi de bir diğer önemli geçim kaynağıdır. Ülke dünya kokain pazarının neredeyse yüzde 80'ini kontrol etmektedir. Bu durum illegal üretim faaliyetlerinin ülke içinde yaygınlaşmasına ve bunun sonucu olarak siyasi istikrarsızlık ve çeteleşme faaliyetlerinin artmasına sebep olmuştur (Çınar, 2017: 141).

Grafik 8: Kolombiya Reel GDP ve Enflasyon Verileri (1980-2022)

Kaynak: Araştırmacı tarafından IMF, 2022a ve IMF, 2022b verilerinden derlendi.

Ekonomik olarak yukarıda bahsedilen tarımsal ürünlerin yanında madencilik sektörü de ülkede yaygın bir geçim kaynağı oluşturmaktadır. Bunun yanında Grafik 6'da 1980'lerden günümüze kadar Kolombiya'nın büyüme oranları ile enflasyon oranları verilmiştir. Buna göre, çalışmanın ilerleyen kısımlarında yer alacak, Kolombiya'nın özellikle Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri (FARC-Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia) ile süregelen çatışma dönemi boyunca ekonomisinin çok etkilenmediği görülmüştür. Ekonomik büyüme genel olarak yüzde 4 olmuş ve enflasyon oranları 1990'lardan günümüze kadar düşen bir eğim izlemiştir.

Düşük enflasyon oranları ile başarılı bir ekonomi yönetimi olduğu izlenimi veren Kolombiya'nın günümüzdeki ekonomik ve politik konumunu anlamak için tarihsel arka planının ortaya konması gerekmektedir. Bu doğrultuda bir sonraki bölümde genel hatlarıyla kısa Kolombiya tarihinden bahsedilecek, ardından mevcut sosyoekonomik ve siyasal iklime yer verilecektir.

3.1.2. Kolombiya Tarihi

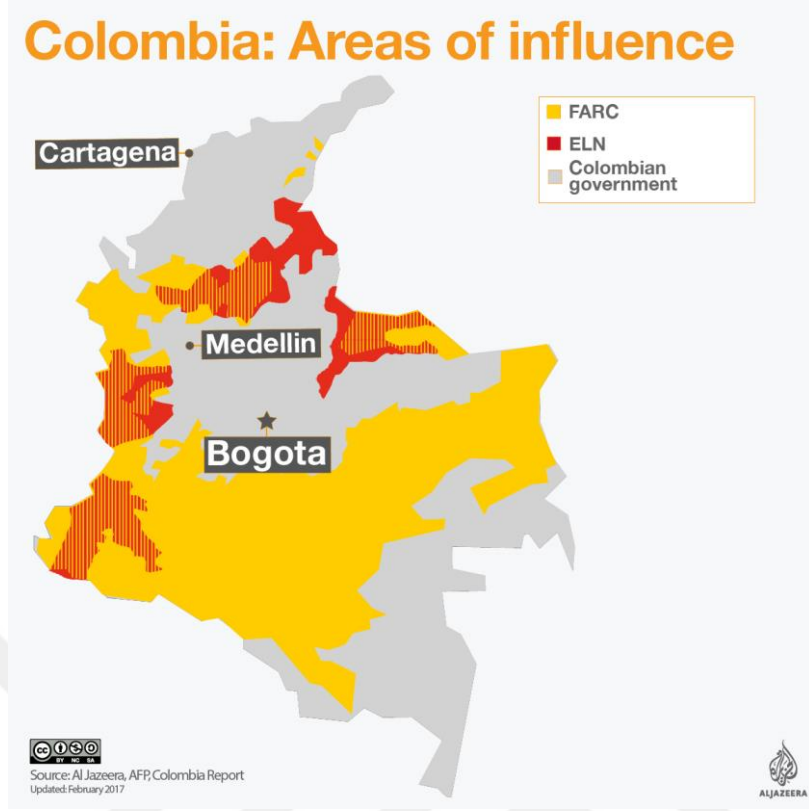
İspanyollar Kolombiya topraklarına ilk kez 1499 yılında Alonso de Ojeda ile ayak basmıştır (Çınar, 2017: 143). Alonso de Ojeda tarafından yapılmış olan bu ilk İspanyol seferine Amerigo Vespucci ve Juan de la Cosa eşlik etmiştir. İspanyol denizciler bölgeye ilk başta değerli madenler için gelmişlerdir. Bu ilk sefer koloni kurmak amacıyla yapılmamış fakat bundan sonraki seferlerde bölgede kalıcı bir üs bulunması amacıyla 1525 yılında Santa Marta, daha sonra ise 14 Ocak 1533 tarihinde Pedro de Heredia tarafından Kolombiya'nın günümüzde önemli ticaret limanlarından biri olan Cartagena ve 1717 yılından itibaren merkez haline gelen şimdiki başkent Bogota şehri kurulmuştur (Hudson, 2010: 6).

Bolivar öncülüğünde bağımsızlığın kazanılmasının ardından, 1830 yılında Büyük Kolombiya'nın parçalanmasıyla birlikte Venezuela ile Ekvador ayrılmış ve günümüz Kolombiya coğrafyasında 1831 yılında Yeni Granada Cumhuriyeti (Kolombiya ile Panama'yı kapsayan) kurulmuştur (Özkuş, 2020: 364-365). 1849 yılında ülkede 'Merkeziyetçi' ve 'Federalist' olarak iki siyasi eğilim ortaya çıkmış ve bu ayrışma sürekli bir çatışma halini almıştır. 1886-1991 yılları arasında geçerli olan Kolombiya anayasası bu iki siyasal eğilimin ortak çıkarları doğrultusunda, dengeli bir şekilde hazırlanmıştır (Çınar ve Avcı, 2017: 217). Bu iki siyasal eğilimin sürekli çatışma halinde olması ülkeye çok zarar vermiştir. Bu çatışma ve isyan hareketlerinin sayısı 1863 ve 1885 tarihleri arasında 50'ye kadar ulaşmıştır. 1899 yılında ise Liberaller tarafından çıkarılan ve literatüre "1000 Gün Savaşı" olarak geçen çatışma yaşanmıştır (Çınar, 2017: 144). Üç yıl kadar süren savaş sonrasında 100 binden fazla insan hayatını kaybetmiştir. Bunun sonucunda Kolombiya'da devlet otoritesi sarsılmıştır. 1903 yılında ise bu güçsüzleşmeden yararlanmak isteyen Panama bağımsızlığını ilan etmiştir (Hudson, 2010: 324-325). Savaşın ardından bölgede 40 yıl kadar sürecek bir sükûnet dönemi yaşanmıştır.

40 yıl süren barış dönemi sonunda liberal ve muhafazakâr kesim arasındaki kutuplaşma Kolombiya başkanı Gaitán'ın öldürülmesiyle 1948 yılında tekrar çatışmaya dönüşmüş ve 1948-1958 yılları arasında yaşanan çatışma dönemi La Violencia olarak adlandırılmıştır. Bu dönemde 300 bin kişi hayatını kaybetmiştir (Daşlı, 2020: 318; Özkul, 2020: 368). Yaşanan bu ayaklanma ve şiddet eylemleri FARC ve ELN (Ulusal Kurtuluş Ordusu-Ejército de Liberación Nacional) gibi isyancı örgütlerin ortaya çıkışına neden olmuştur. Ülke genelindeki şiddet 1958'de Ulusal Cephe'nin kurulması ile son bulmuştur (Karaağaç, 2019: 239).

La Violencia'dan sonra 1964 yılında devletin giderek otoritesinin sarsılması ve meydana gelen güvenlik boşluğu ile birlikte sosyalist bir çizgiye sahip FARC silahlı örgütü kurulmuştur (Britannica, 2004). Örgüt Kolombiya'da 20. yüzyılın son çeyreğinde uyuşturucu üretiminin yaygınlaşmasını avantaj olarak kullanmış ve kırsal kesimdeki üretimi yöneterek uyuşturucu ticaretini örgütün temel finansman kaynağı haline getirmiştir. Uyuşturucu ticaretinin yanında insan kaçırma ve tehdit yoluyla elde ettiği gelirler ile birlikte Resim 5'te görüldüğü üzere Kolombiya'nın güneyinde geniş bir alanı kontrolü altına almıştır (Karaağaç, 2019: 239-240). FARC, izlemiş olduğu Marksist görüş ve ABD emperyalizmine karşı aldığı kararlar ile birlikte 1990'lara gelindiğinde gerilla sayısını 10 binin üzerine çıkarmıştır. Fakat almış olduğu yanlış kararlar ile birlikte sivil desteğini giderek kaybeden örgüt mücadelesini parlamentoda sürdürmek istediği için silahlı yapılanmasını kaybetmeye başlamıştır (Daşlı, 2020: 319). Aynı dönemlerde uygulanan Plan Kolombiya hamlesi ve ABD'nin açık desteğinin de FARC'ın silahlı mücadeleyi bırakarak, siyasi zafer aramasına sebebiyet verdiği söylenebilir.

Resim 5: Kolombiya’da Örgütlerin Kontrol Ettikleri Bölgeler

Kaynak: Al Jazeera, 2017.

Plan Kolombiya ile hükümete çeşitli yardım paketleri ABD tarafından sağlanmıştır. Bu dönemde Venezuela’daki Chavez iktidarı ile bölgede kendisine karşı kolektif bir güç oluşmasını istemeyen ABD’nin böyle bir hamle yaptığı düşünülebilir. Bu doğrultuda ilk başta ABD, Kolombiya’ya 860 milyon dolar civarında bir yardım yapmış; yardım paketi yanında Kolombiya ordusunun modernizasyonu ve kırsal alanda savaşma kapasitesi de geliştirilmiştir (Hudson, 2010: 343-345). Kırsal alandaki etkisini giderek yitiren FARC ise barış görüşmelerine başlanması yolunda adımlar atmıştır.

2012 Kasım ayına gelindiğinde, Küba’nın başkenti Havana’da barış görüşmelerine başlanmıştır. Öncelikle temel sorunlar üzerine odaklanılmış bu doğrultuda, kapsamlı tarım reformu, siyasi katılım, silahlı çatışmayı sonlandırma, yasa dışı uyuşturucu probleminin çözümü, mağdurlar üzerine anlaşma konularına değinilmiştir. Bu temel maddeleri içeren ve resmi ismi “Silahlı Çatışmayı Sonlandırmak

ve İstikrarlı ve Sürekli Bir Barış İnşa Etmek İçin Nihai Sözleşme” olan barış anlaşması hazırlanmıştır. (Oğuz ve Sezek, 2021: 338). 2012 yılından 23 Mart 2016 tarihine kadar görüşmeler sürmüş ve FARC bu tarihte barış anlaşmasını imzalayacağını ve 60 gün içinde silahlarını bırakmayı kabul ettiğini açıklamıştır. 24 Kasım 2016 tarihinde barış anlaşması imzalanmış ve 50 yıllık iç savaş sona ermiştir (Çınar ve Avcı, 2017: 244).

3.1.3. Kolombiya'nın Venezuela ile Tarihsel İlişkileri

Venezuela ve Kolombiya arasındaki tarihi ilişki Simon Bolivar öncülüğündeki bağımsızlık savaşına kadar gitmektedir. Yukarıdaki bölümlerde bahsedildiği üzere Bolivar tarafından 1819 yılında kurulan Büyük Kolombiya Cumhuriyeti yalnızca 11 yıl sonra parçalandığında Venezuela, Kolombiya ve Ekvador olarak üç devlete ayrılmış olsa da bu ülkeler bayrak renkleri dahil birçok kültürel benzerliklerini korumuşlardır.

Kolombiya, 1940'lardan yakın zamana kadar şiddet ve belirsizlik dönemleri yaşamıştır. Bunun sonucunda ise ülkeden insanlar göç etmek zorunda kalmışlardır. 20. yüzyıl boyunca, yaşanan şiddet olaylarının yıkıcı etkileri, çeşitli gerilla grupları ve uyuşturucu kaçakçıları Kolombiya'yı yaşanması zor bir yer haline getirmişlerdir. Özellikle, 1947 yılında Kolombiya cumhurbaşkanı adayı Jorge Eliécer Gaitán'ın öldürülmesi ile başlayan on yıllık La Violencia dönemi bunda etkili olmuştur. Bununla birlikte 1960'larda FARC gibi gerilla gruplarının ortaya çıkarak şiddet eylemlerinin yayılmasına katkı sağlamış ve tüm bu şiddet eylemleri sonucunda 7,5 milyondan fazla insan yerinden edilmiş ve bu dönemde yaklaşık 1 milyon insan Venezuela'ya göç etmek zorunda kalmıştır (Carvajal, 2017).

Kolombiya'da 20. yüzyılın ortalarında iç çatışmalar nedeniyle toplumsal, ekonomik ve siyasal sorunlar görülürken komşu Venezuela zengin petrol rezervleri ile ekonomisinde büyüme yaşıyordu. Böylece Venezuela Güney Amerika'nın en zengin

lkelerinden biri olarak Kolombiyalı göçmenlerin tercih ettiği bir ülke konumuna gelmiştir (Levy ve Yang, 2014: 241). Göçmenler, ekonominin çeşitli sektörlerinde çalışmalarına karşın esas olarak tarım, inşaat, ev hizmetleri ve sanayide iş imkânı bulmuşlardır. Sonuç olarak Kolombiya'daki zorluklar ve Venezuela'daki refahın etkisiyle bu dönemde iki komşu ülke arasında bir güç akışı yaşanmıştır (Ramirez, Zuluaga ve Perilla, 2010: 27).

Venezuela'nın tercih edilmesinde ortak tarih, ortak kültür ve ortak dil çok etkili olsa da bir diğer neden sınır dinamikleri olmuştur. Venezuela'ya göç sürecinde mesafenin kısalığının yanında düşük vasıflı işçilerin iş bulmak imkanlarının yüksek olması da etkili olmuştur. Işiler yasal olarak çalışmak için gerekli belgeleri temin etmede zorluk yaşasa da Venezuela hükümeti bu konuda esnek davranmış ve kayıt dışı çalışmaya göz yummuştur. O dönemde Kolombiya hükümeti ile olumlu bir siyasi ilişki geliştirmiş olan Venezuela, göçmenlere ılımlı yaklaşmıştır. Büyüyen bir ülke olarak nüfusunun 5 milyon civarında olduğu bir dönemde ekonomisinin farklı sektörlerinde göçmen işçi istihdam etmeye ihtiyaç duymuştur. Göçmenlerin çeşitli sektörlerde istihdam edilmesiyle birlikte bu dönemde ekonomik bir gelişme gözlemlenmiştir. Venezuela'nın sınırlarını herhangi bir kısıtlama olmaksızın aması ve göçmen yanlısı bir siyasi politika benimsemesi ile birlikte ülke genelinde Kolombiyalı göçmen varlığı hızlı bir şekilde artmıştır (Aguilera, 1994:26). Bir başka deyişle Venezuela'nın işgücü talebinin karşılanması sürecinde g politikaları katı olmamıştır.

1961 yılına gelindiğinde Venezuela'nın göçmen nüfusunun yüzde 18,1'ini Kolombiyalılar oluşturmuştur. 1960'lar ve 1970'lerde petrol üretiminin yüksek olduğu Venezuela'da refah artarken, Kolombiya'nın ekonomik olarak sıkıntı içinde olması ve şiddet eylemlerinin ülke geneline yayılması ile Kolombiyalıların Venezuela'ya göçü devam etmiş. 1960'da 117 bin 377 Kolombiyalı resmi olarak ülke dışında yaşarken, 1973

yılına gelindiğinde bu sayı 556 bin 683 olmuş ve bunların çoğu Venezuela'ya göç etmişlerdir (Pertúz ve Cesar, 2018: 67).

1999 yılına gelindiğinde, Rafael Caldera döneminde sınır bölgesinde zaman zaman yaşanan gerginlik ve anlaşmazlık yerini siyasi ve askeri iş birliğine bırakmıştır. Bu dönemde Kolombiya, Venezuela'nın en önemli ticaret ortağı haline gelmiş hatta Venezuela gerilla grupları ile Kolombiya hükümeti arasında aracı rolü üstlenmiştir. Ancak 2008 yılında FARC lideri Raul Reyes'in Ekvador topraklarında öldürülmesiyle birlikte iki ülke arasındaki ilişkiler soğumaya başlamıştır (Hudson, 2010: 354). Yaşanan olaydan sonra Venezuela, Ekvador ile dayanışma içine girmiş, Kolombiya sınırına askeri yığınak yapmaya başlamıştır. Kolombiya'nın ABD'nin bölgede kuracağı askeri üsleri kabul etmesiyle birlikte Temmuz 2009'da Venezuela, Kolombiya ile diplomatik ilişkilerini askıya almıştır (Theguardian, 2008).

2010 Ağustos ayında Kolombiya'da Juan Manuel Santos'un yeni başkan seçilmesiyle ilişkilerin düzelmesi için adımlar atılmış olsa da 2016 yılında Kolombiya hükümetinin gerilla gruplarıyla barış anlaşması imzalaması ve Venezuela'nın siyasi karışıklığının giderek artmasıyla ilişkiler düzelememiştir. Venezuela'dan yoğun göç ve buna bağlı gerçekleşen ekonomik ve sosyal sorunlarla birlikte iki ülke arasındaki ilişkiler daha karmaşık bir hal almıştır (Penaloza, 2021: 40-42).

Sonuç olarak Venezuela'nın Kolombiya ile olan tarihi bağları çok eskilere gitmekle birlikte günümüzde yaşanan göç krizinin Kolombiya üzerinde yoğunlaşmasının nedenlerini bu coğrafi ve tarihi yakınlıkla açıklayabiliriz. 1940'ların ortalarından itibaren Kolombiya'dan Venezuela'ya yapılan göç her iki milleti birbirine yakınlaştırmış ve akrabalıkların, arkadaşlıkların, ekonomik ilişkilerin kurulmasını sağlamıştır. Kolombiya'nın sınır komşusu olması, göç maliyetlerinin düşük olması ve izlediği sınır politikalarıyla birlikte tarihsel ilişkiler birleştirildiğinde Venezuelalı göçmenler için ideal bir hedef ülke olmuştur. Bu bağlamda bir sonraki kısımda Venezuelalı göçmenlerin

Kolombiya'daki durumlarını anlamak üzere Kolombiya hükümetinin geliştirdiği göç politikaları ve göçmenlerin yaşam şartları değerlendirilecektir.

3.2. Kolombiya'da Yaşanan Göç Krizi ve Mevcut Durum

2015 yılında Venezuelalılar harap olmuş ülkelerinden kaçırmaya başlamış ve bir zamanlar bölgenin en zengin ülkesi Chávez'in ölümü ile birlikte yaşanamaz bir hal almıştır. Ülke genelinde daha önce görülmemiş suç ve fiyat artışları yaşanmış olup temel gıda ve ihtiyaçlara ulaşım neredeyse imkânsız hale gelmiştir. Ekonominin giderek çökmesinin yanında siyasi yozlaşmanın da artması ile birlikte ülkedeki kriz büyümüştür. Bu kapsamda geçmişten günümüze 1,8 milyon Venezuelalı Kolombiya'ya göç etmek zorunda kalmıştır. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğinin (UNHCR) verilerine göre toplam Venezuelalı mülteci sayısının 5,9 milyon olduğu düşünüldüğünde Kolombiya yaklaşık toplam mülteci sayısının yüzde 30'una ev sahipliği yapmaktadır (R4V, 2022: 187; UNHCR, 2022a).

Yukarıda belirtildiği üzere Kolombiya'nın bu kadar çok Venezuelalı göçmene ev sahipliği yapmasının arkasında birçok neden yatmaktadır. Sınır komşuluğu, göçün kara yoluyla ucuz ve kolay biçimde gerçekleşmesine zemin hazırlarken, kültürel benzerlik ve ortak geçmiş göçün yönünü belirlemede etkili diğer unsurlardır. Venezuelalıların ilk hedef ülkesi olan Kolombiya, 2015 yılından bu zamana göçü elinden geldiğince yönetmeye çalışmış ve uyguladığı açık kapı politikası ile dünyada kitlesel göç hareketlerine yönelik bir paradigma değişikliğini gündeme taşımıştır (Jaramillo, 2021).

2022 yılına gelindiğinde ise göreve gelen Kolombiya Cumhurbaşkanı Gustavo Petro göçe ve iki ülke arasındaki ilişkilere farklı bir şekilde yaklaşmış ikili ilişkileri düzeltmek istemiştir. Venezuela tarafından da olumlu bir hamle gelmesiyle kapalı olan sınırın ticari olarak açılması gündeme gelmiştir (Trthaber, 2022). Kolombiya tarafından

ilk adımın atılmasıyla tekrar gelişen ilişkiler iki ülkenin büyükelçilerinin göreve başlamasıyla daha ılımlı bir hale gelmiştir. Bu gelişme 2019 yılından bu zamana kadar kesilmiş olan diplomasinin tekrar başlamasının ilk somut adımı olmuştur (Anadolu Ajansı, 2022). Bunun üzerine sınırın tamamıyla açılması gündeme gelmeye başlamış ve nihai olarak iki ülke başkanının olumlu havayı sürdürmek ve ilişkileri eski haline getirmek üzere Venezuela-Kolombiya sınırı 7 yıl sonra açılmıştır (Aljazeera, 2022). Bu durumun göçe ilişkin ileri dönemlerde iki ülke arasında iş birliğinin, 6 milyona yakın insanın göç etmesine neden olan krizin etkilerinin ve göçmenlerin durumlarının iyileştirmesinin önünü açacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın bir sonraki kısmında öncelikle Kolombiya'daki Venezuelalı göçmenlerin sosyodemografik yapısından bahsedilecek daha sonra göçün Kolombiya üzerindeki etkisi üzerinde durulacak olup ardından hükümetin göçmenlere yönelik uyguladığı politikalar ve göçmenlerin Kolombiya'daki yaşam şartları değerlendirilecektir.

3.2.1. Venezuelalı Göçmenlerin Sosyodemografik Profilleri

Sosyodemografik çalışmalar, devletin ve nüfusun dinamiklerinin bilinmesine izin verdiği için ev sahibi toplumun gelişimi ve göç politikalarının doğru bir şekilde uygulanması için gereklidir. Bu nedenle, bu bölümde Kolombiya'daki Venezuelalı göçmenlerin sosyodemografik özellikleri, cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyleri genel bir bakış açısıyla aktarılmıştır.

İlk olarak cinsiyet dağılımına bakılacak olursa Tablo 3'te görüldüğü üzere Venezuelalı göçmenler arasında cinsiyet dağılımı neredeyse eşit bir şekilde gerçekleşmiştir. Kadın göçmen sayısı yalnızca 60 bin kadar erkek göçmenlerden fazladır.

Bu durum Venezuela göçünün toplumun her kesiminden cinsiyet ayırt etmeksizin gerçekleştiğinin bir göstergesidir.

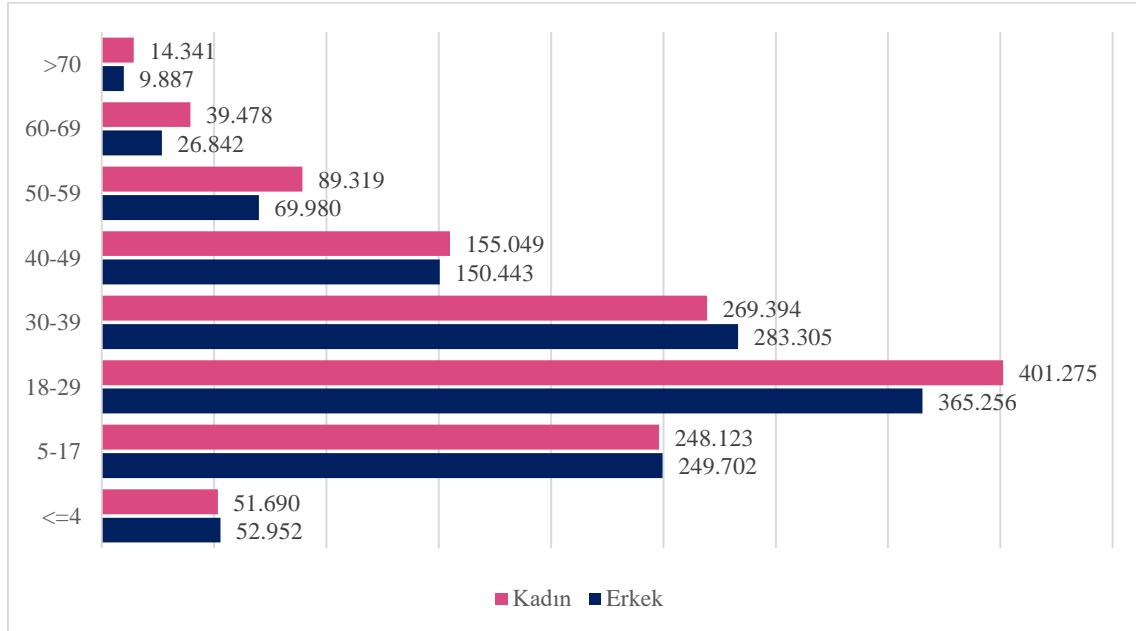
Tablo 3: Venezuelalı Göçmenlerin Cinsiyet Dağılımı

Kadın		Erkek		Diğer	
Kişi Sayısı	Yüzde	Kişi Sayısı	Yüzde	Kişi Sayısı	Yüzde
1.268.669	%51	1.208.367	%49	552	%0,02

Kaynak: Migracion Colombia, 2022.

Yaş dağılımı işgücü piyasası üzerinde önemli bir etkiye sahip olması nedeniyle ev sahibi ülke açısından çok önemlidir. Grafik 9’da Kolombiya’da bulunan Venezuelalı göçmenlerin yaş dağılımını sekiz ayrı gruba ayrılarak gösterilmiştir. Burada net bir şekilde çalışma çağındaki nüfusun (15 ila 64 yaş arası) çok yüksek olduğu görülmektedir. Ek olarak 18 ila 29 yaş arasındaki genç nüfusun sayısı ise 750 bin kişiyi bulmaktadır. Bu durumda Kolombiya’ya göç edenlerin neredeyse %30’u genç nüfustur.

Grafik 9: Venezuelalı Göçmenlerin Yaş Dağılımı

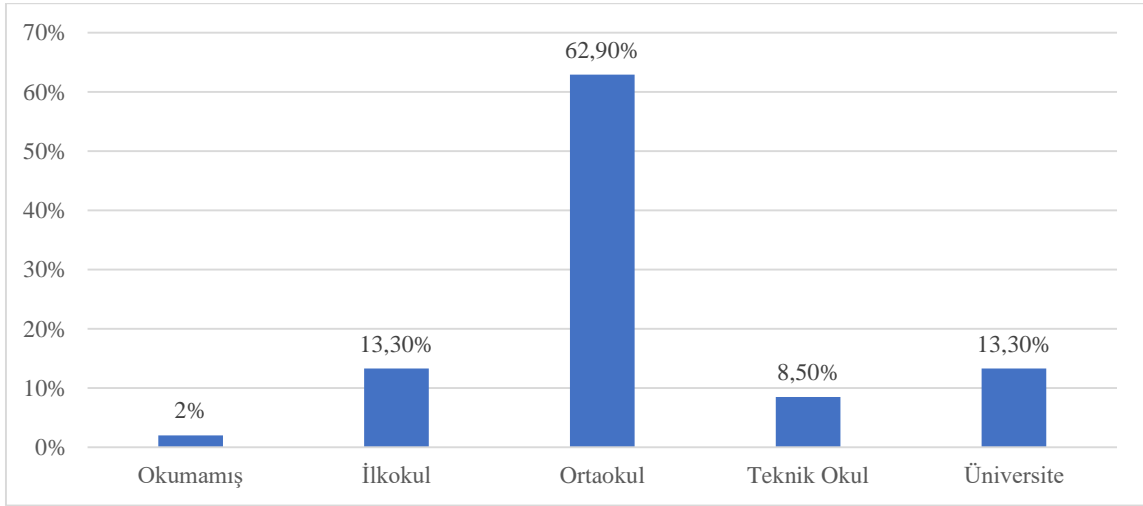

Kaynak: Migracion Colombia, 2022.

Bir diğer önemli tespit 17 yaş altındaki çocukların sayısıdır. Grafik 9’da görüldüğü üzere 600 bin civarında çocuk Kolombiya’da göçmen olarak bulunmaktadır. Bu sayının

bu kadar yüksek olması ise çocuk nüfusa karşı gerçekleştirilecek sosyal koruma programlarının kapasiteleri açısından önemlidir. Burada Kolombiya hükümetinin eğitim çağı gelen çocukları eğitime dahil etmesi açısından da sorun oluşabileceği öngörülebilir (Wu, 2020: 38).

Grafik 10: Venezuelalı Göçmenlerin Eğitim Düzeyleri

Kaynak: R4V, 2022.

Venezuelalı göçmenlerin eğitim geçmişi Grafik 10'da okumamış, ilk, orta, teknik ve üniversite olarak sınıflandırılmıştır. Burada Venezuelalı göçmenlerin çoğunun orta düzeyde eğitime sahip olduğu görülmektedir. Göçmenler Kolombiya nüfusu ile karşılaştırıldığında ise, Venezuelalı göçmenlerin daha genç ve daha eğitilmiş olduğu görülmüştür. 2018 verilerine göre Kolombiya nüfusunun yüzde 66'sı 15-64 yaşları arasında ve aktif işgücünün yalnızca yüzde 61,5'i en az temel orta öğretimi tamamlamıştır (Bahar, Dooley ve Huang, 2018: 4). Özetle Venezuelalı göçmenlerin genç ve görece eğitilmiş olduklarını söylemek mümkündür. Kadın ve erkekler neredeyse eşit bir oranda göç etmişlerdir. Veriler göçün her kesimden insan tarafından yapıldığının ve geleneksel göç eğiliminde olduğu gibi erkek yoğun bir göç yaşanmadığının ise göstergesidir (Doğangün ve Keysan, 2022: 126).

3.2.2. Göçün Etkileri

3.2.2.1. Ekonomik Etkiler

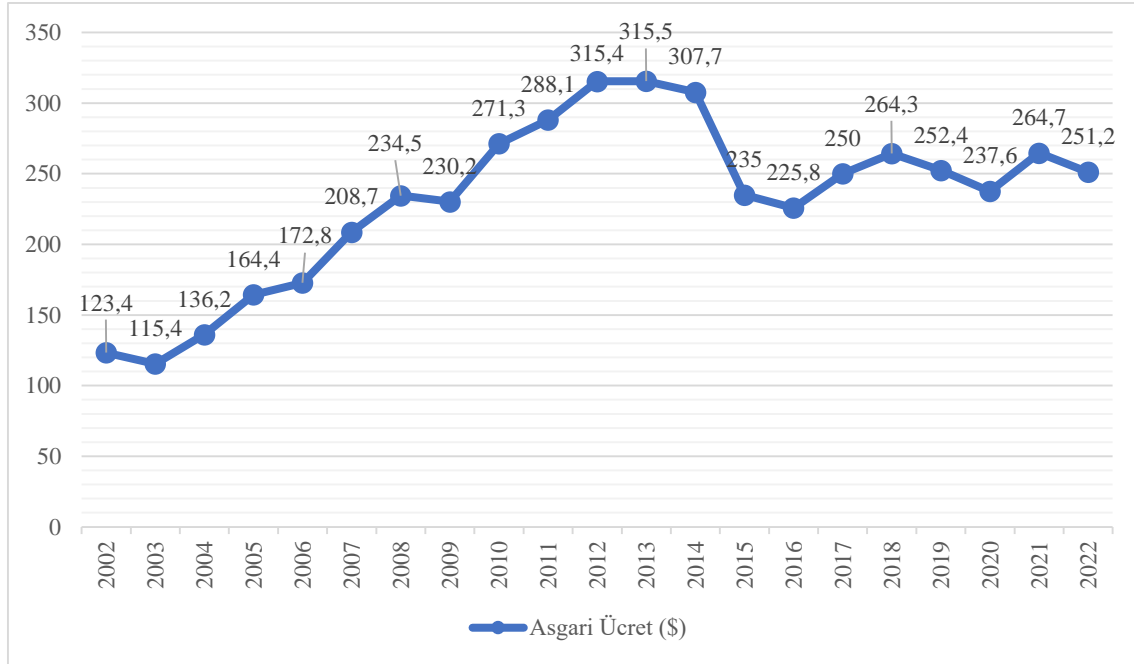
Göç içinde zorlukları barındırmakla birlikte aynı zamanda fırsatları da içermektedir. OECD ve Latin Amerika'daki uluslararası deneyimler, göçün orta vadede önemli bir büyüme ve refah kaynağı olabileceğini göstermektedir. İşgücü arzındaki bir artışın, ekonomik olarak gelişemeyen ülkelerde ekonomiyi canlandırıcı bir etkide bulunabileceği değerlendirilmiştir (OECD, 2019).

Venezuela'dan Kolombiya'ya giden göçmenlerin, ev sahibi ülkeyle benzer veya daha yüksek bir eğitim düzeyine sahip olmaları iş piyasasına entegrasyonlarını kolaylaştırmıştır. Aynı zamanda göçmenlerin Kolombiyalı işçilerle aynı dili konuşmalarının ve kültürel benzerliklerinin aynı becerilere sahip ev içi hizmetlerde çalışanlar arasında ikame edilme olanaklarını artırmıştır (Caruso, Canon ve Mueller, 2021: 773). Bununla birlikte Venezuela'dan gelen göçmenlerin yaş ortalamasının Kolombiya nüfusuna göre beş yaş daha genç olduğu görülmüştür. Bu durum Kolombiya demografik yapısının ortalama yaşını düşürerek yaşlılığın ekonomik büyüme üzerindeki olumsuz etkilerinin hafiflemesine yardımcı olmuştur (Reina, Mesa ve Tobón, 2018: 114).

Göçün ülkelerin ekonomilerine farklı biçimlerde etkisi olduğu bilinmektedir. Örneğin Dünya Bankası başta olmak üzere diğer çeşitli kuruluşlara göre Kolombiya için göçün maliyeti yıllık olarak GSYİH hasılasının yaklaşık olarak yüzde 0,4'ünü içermektedir (OECD, 2019). Ücretler ise göçten etkilenen bir diğer konu olmuştur. Venezuelalı göçmenlerin ülkeye girişi ile ücret düzeyleri kısa süre içerisinde aşağı yönlü bir çizgi izlemiştir. Göçte yaşanan yüzde 1 puanlık artış ücretlerde yüzde 9 puanlık bir düşüşe neden olmuş, bu etki özellikle kentsel alanlarda daha da yoğunlaşmıştır. Kırsal

alanlardaki göçmen işçilerin ücret düzeylerinde ise belirgin bir farklılık yaşanmamıştır (Caruso, vd., 2021: 788).

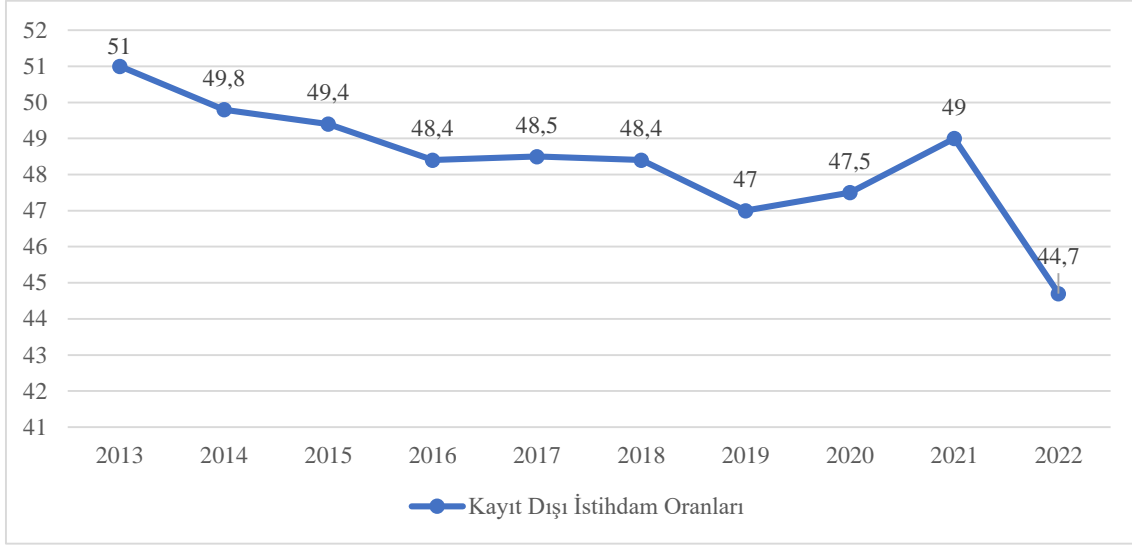
Grafik 11: Yıllara Göre Kolombiya’da Asgari Ücret (2002-2022)

Kaynak: Country Economy, 2022.

Grafik 11’de görüldüğü gibi Kolombiya asgari ücret düzeyleri 2014 yılında başlayan göç dalgası ile birlikte ücretler dolar bazında düşüşe geçmiştir. 2014 yılında asgari ücret dolar bazında 307,7 \$ iken 2015 yılında 235 \$, 2016 yılında ise 225,8 \$ dolaylarına kadar gerilemiştir. Bu yıldan sonra ise asgari ücrette sert bir yükseliş ve düşüş yaşanmamıştır.

Grafik 12: Kolombiya Kayıt Dışı İstihdam Oranları (2013-2022)

Kaynak: Araştırmacı tarafından National Administrative Department of Statistics (DANE), 2019; 2021; 2022 verilerinden derlendi.

Grafik 12’de ise Kolombiya’nın 2013 yılından 2022 yılına kadar olan kayıt dışı istihdam oranları verilmiştir. 2014 yılında başlayan göçün kayıt dışı istihdama etkisinin az olduğu görülmekle birlikte 2013 yılında 51% olan kayıt dışılık 2014 yılında 49,8% 2015 yılında 49,4% ve en düşük seviyesi 2019 yılında 47% seviyelerine gerilemiştir. Bu açıdan göçün Kolombiya kayıt dışı istihdamına net bir etkisinin olduğunu söylemek mümkün değildir. Venezuela göçünün Kolombiya ekonomisi üzerindeki bir diğer etkisi ise Venezuela’ya gönderilen göçmen havaleleridir. Bu havalelerin mevcut ortalamasının yaklaşık olarak 30\$ seviyelerinde olduğu tahmin edilmektedir. Bu miktar Kolombiya’nın aldığı havaleler ile karşılaştırıldığında önemli bir miktar olarak görülmesi de Venezuelalı göçmenlerin ilerleyen süreçlerde daha iyi ve yüksek ücretli işlerde istihdam edilmeleri ve istihdam sayısının giderek artmasıyla birlikte önemli bir düzeye ulaşacağı beklenmektedir. Bunun yanında Venezuela’da var olan döviz kontrolleri nedeniyle havalelerin büyük çoğunluğu gayri resmi olarak gönderilmektedir. Bu durum nedeniyle havaleler üzerinde kesin ve genel bir veriye ulaşılamamakta ve konunun daha kapsamlı bir şekilde tartışılması zorlaşmaktadır (IOM, 2020: 10-17).

Özetle Kolombiya ekonomisinin Venezuela göçünden net olarak olumlu veya olumsuz bir şekilde etkilendiği söylemek zordur. Göçmenlerin sosyal güvenlik sistemine ve kamu hizmetlerine yük getirdiği ise tahmin edilebilir bir gerçekliktir. İşgücü piyasasına bakıldığında kayıt dışı olmaları nedeniyle asgari ücretin altında çalışmaları mevcut ücret düzeylerinin aşağı yönlü bir seyir izlemesine neden olmuş ve Kolombiya halkının refah düzeyinde olumsuz bir etki yaratmıştır. Özetle Venezuela göçü Kolombiya üzerinde ekonomik olarak farklı etkiler yarattığı görülmektedir ancak göçün ekonomi üzerindeki net etkisinin uzun vadede belirginleşeceği düşünülmektedir.

3.2.2.2. Sosyal Etkiler

Genel olarak Venezuelalıların Kolombiya'ya göçü, onları destekleyen ve toplumsal kabulün var olduğu bir ortamda gerçekleştiği için ülkenin sosyal dinamikleri üzerinde etkisi görece sınırlı olmuştur. Yaşanan göç krizinin, ekonomik refah ve yaşam standartları açısından dezavantajlı insan sayısını artırması gibi bazı olumsuz etkilerinin olmasına rağmen, genel olarak Kolombiya'nın sosyal dinamiklerini önemli ölçüde olumsuz etkilemediği söylenebilir. Burada dikkat edilmesi gereken bu sınırlı etkinin ev sahibi Kolombiya toplumu ile Venezuelalı göçmenlerin yukarıdaki bölümlerde tartışıldığı üzere nesiller boyunca birbirleri ile sosyal ve ekonomik açıdan ortak bir ilişki içerisinde olmalarıdır.

Göçün sosyal etkisi göçmenlerin çoğunun bulunduğu sınır bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Göçmenler özellikle, insan ticareti, cinsel sömürü, aile içi ve cinsiyete dayalı şiddet gibi sorunlar ile karşılaşmaktadır (R4V, 2022: 106). Bununla birlikte göçün bir diğer etkisi yabancı düşmanlığının göçü en çok alan bölgelerde giderek yaygınlaşmasıdır. “Yabancı Düşmanlığı Barometresi” uzmanı Tomas Lawrance, Latin Amerika'da yabancı düşmanlığının giderek yaygınlaştığını belirtmiştir. Özellikle Covid-

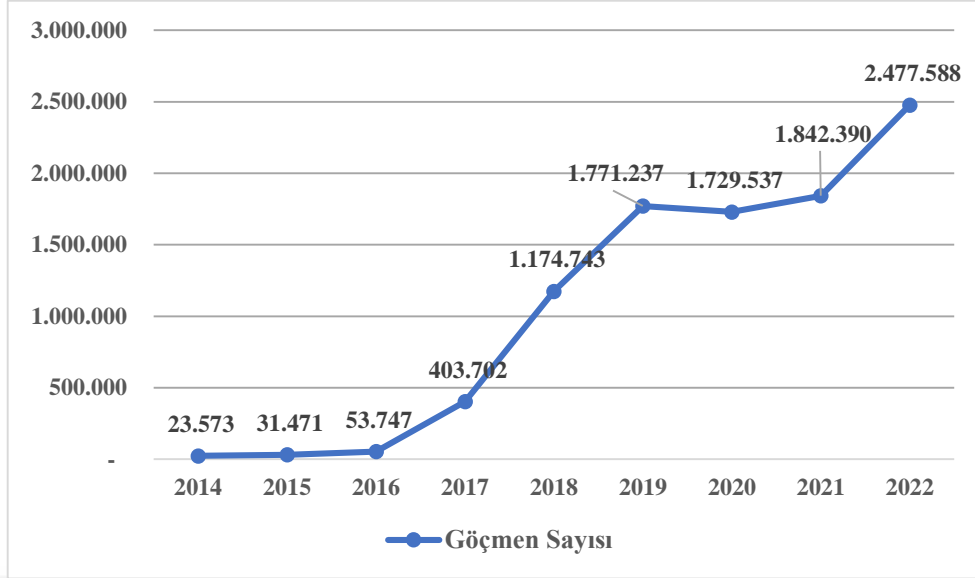
19 salgını nedeniyle ekonomik açıdan yaşanan bozulmalar ile birlikte yerel halk bu refah kaybını göçmenlere yüklemek istemektedirler. Yabancı düşmanlığının bir diğer nedeni olarak Venezuelalı göçmenlere yönelik verilen yasal statülerin istenen düzeye çıkamaması ve sonuç olarak düzensiz göçmenlerin sosyal yapıyı bozucu etki yaratmasıdır (Voice of America, 2022).

Bu bağlamda, eyalet hükümeti, belediyeler ve diğer kurumlar Venezuela göç krizinin bir sonucu olarak gelişen olumsuz sosyal etkileri hafifletmeye çalışmaktadırlar. Örneğin Kolombiya polisi ve ordusu, insan kaçakçılığı, cinsel sömürü gibi suçları engellemek üzere çeşitli operasyonlar yürütmüştür. Ayrıca IOM, UNHCR gibi uluslararası örgütler yabancılara karşı oluşan düşmanlığı hafifletmek üzere çeşitli politikalar geliştirmişlerdir (Dünya Bankası, 2018: 83-84). Yapılan bu politikalar ve atılan adımlar sosyal etkileri azaltmak açısından önemli olmakla birlikte göçten etkilenen bölgelerin yoksulluk düzeyine dikkat edilmeli ve göçmenlerin topluma entegrasyonu için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

3.2.3. Kolombiya'nın Göç Politikaları ve Göçmenlerin Durumları

Venezuela'daki kriz nedeniyle Kolombiya'ya göç edenler homojen bir grup değildir. Bunlar arasında yukarıda bahsedildiği üzere Kolombiya'daki şiddet dönemi sürecinde göç eden ve geri dönen Kolombiyalılar da bulunmaktadır. Resim 6'da görüldüğü üzere yaşanan göç krizinde en büyük rol Kolombiya devletine düşmektedir. 1,8 milyon göçmeni barındıran Kolombiya yaklaşık olarak toplam göçmen nüfusunun yüzde 30'una sahiptir. Bununla birlikte 2014 yılından 2021 yılına kadar Kolombiya'ya yönelik artan göç Grafik 13'de gösterilmiştir.

Grafik 13: Yıllara Göre Kolombiya'da Bulunan Venezuelalı Göçmenler

Kaynak: Migración Colombia, 2022.

Resim 6: Venezuelalı Göçmenlerin Ülke Dağılımı

Kaynak: R4V, 2022.

Kolombiya'nın tercih edilmesinde yukarıda sayılan birçok neden olmakla birlikte kayıt işlemlerini kolaylaştırıcı politikaları da göçmen nüfusunun ülkede artmasına neden olduğu değerlendirilebilir. 31 Ocak 2021 tarihinden önce Kolombiya devleti göçmenler için üç farklı yasal kalış düzenlemesi yapmıştır. Bunlardan ilki Türkiye'deki ikamet iznine benzeyen "Giriş ve Oturma İzni (PIP)", ikinci olarak sadece Venezuelalı göçmenlere tanınan "Özel Oturma İzni (PEP)" son olarak ise "Sınır Hareketlilik Kartı (TMF)" yasal olarak tanınan statülerdir (UNHCR, 2022a). PIP, sınır kapılarında verilmektedir. En önemli şartı güncel bir pasaportun bulunması ve ziyaretin turizm dışında yapıldığını gösterir bir belgenin sunulmasıdır. Belgelere sahip olan kişinin vizesiz olarak ülkeye girmesine izin verilmektedir. PEP ise 2 Şubat 2018'den önce Kolombiya'ya resmi olarak giriş yapan sadece Venezuela vatandaşlarına verilen bir statüdür. PEP statüsünün amacı ülkeye daha önce resmi olarak girmiş fakat düzensiz göçmen konuma gelmiş Venezuelalıları tekrar kayıt altına alarak onlara yasal bir statü verilmesini sağlamaktır. Kayıtların yapılması amacıyla *Registro Administrativo de Migrantes Venezolanos en Colombia*, (RAMV) isimli bir kayıt ofisi belirli bölgelere kurulmuş ve 7 Haziran 2018 tarihine kadar Venezuelalı göçmenlerin kayıtlarını almıştır. TMF ise 7 gün süre ile ülkeden transit geçiş ve kalışa izin veren bir statüdür. Kolombiya makamları tarafından TMF statüsünün ön kayıtları 8 Şubat 2018 tarihinde askıya alınmıştır (RAMV, 2018).

1 Mart 2021 tarihinde ise 1 Mayıs 2021 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere on yıl süreli 216/2021 sayılı KHK Kolombiya hükümeti tarafından yürürlüğe konulmuştur. 216 sayılı Kararname ile Türkiye'deki Suriyelilere tanınan Geçici Koruma Statüsüne benzer bir statü olan *Permiso de Protección Temporal* (PPT) statüsü getirilmiştir (Decreto Número 216, 2021). Buna göre ülkeye 31 Ocak 2021 tarihinden önce gelen tüm Venezuelalıları kayıt altına alarak onları düzenli göçmen haline getirmek ve topluma entegrasyonlarını sağlamak amaçlanmıştır. Kolombiya'nın göçmen sorumlu kamu kurumu

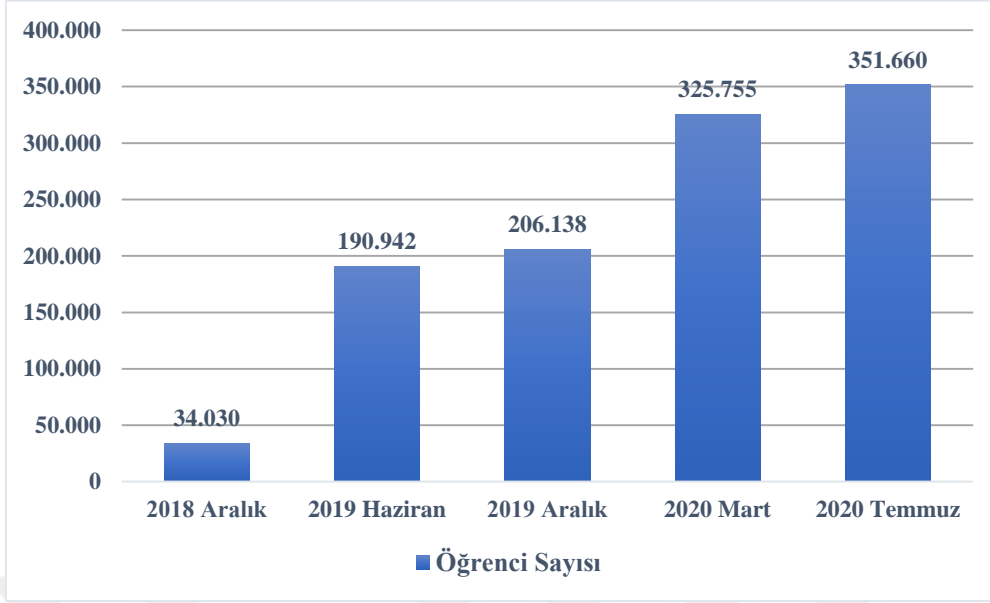
Migración Colombia'ya göre Kolombiya'daki Venezuelalı göçmenlerin yüzde 54'ü yani yaklaşık olarak 800 bini yasal bir statüye sahip değildirler. Bu bakımdan yürürlüğe konulan Kararname kayıtsızları kayıt altına almak için önem taşımaktadır (Library of Congress, 2021; Şengül, 2021:17).

3.2.3.1. Eğitim Politikaları ve Göçmenlerin Eğitimi

Kolombiya'da çocuk hakları devlet ve toplum açısından önemli bir yere sahip olmuştur. Bu doğrultuda Anayasa, eğitim hakkını 5-15 yaş arasındaki çocuklar için zorunlu kılmıştır. Bununla birlikte Kolombiya'daki okulların, ayrımcılık yapmadan eğitim hizmeti sunmak, kaliteli eğitim sağlamak ve eğitimin kalıcılığını sürdürmek üzere sorumlulukları bulunmaktadır. Kolombiya'daki okulların eğitim çağındaki çocuklara yönelik bu tutumu göçmen çocuklar içinde korunmuştur. Bu bağlamda, okul öncesi, temel ve orta öğretimi (5-15 yaş arası) kapsayan eğitim ve öğretime katılmak isteyen göçmenin okulda yer olması durumunda isteği geri çevrilmemiş ve yukarıda bahsedilen yasal statülerden herhangi birine sahip olmak zorunda tutulmamıştır. Herhangi bir belgesi olmadan kaydolmak isteyen göçmenlere ise NES olarak bilinen bir kimlik numarası verilmiştir (Ramirez-Blandón, 2022: 69; Selee ve Bolter, 2020:2).

Kolombiya'nın eğitime karşı aldığı bu olumlu tavır göçmenlerin entegrasyonunda önemli bir yere sahip olmuş ve göçmenlerin çocuklarının yerli çocuklarla eşit düzeyde ekonomik ve sosyal ilerleme olanağı sağlanmıştır. Bununla birlikte Grafik 14'te yıllara göre göçmenlerin eğitim ve öğretime dâhil olma sayıları gösterilmiştir.

Grafik 14: Venezuelalı Öğrencilerin Sayıları (2018-2020)

Kaynak: Presidencia of Colombia, 2020.

Görüldüğü üzere 2018 yılında 34 bin 30 kişi olan kayıtlı öğrenci sayısı 2020 Temmuz ayına gelindiğinde 351 bin 660 kişiye çıkmıştır. On katlık bu artış 2018'den 2020 yılına kadar artan göçmen sayısı ile doğru orantılı olmasına karşın Kolombiya devletinin göçmenleri eğitim öğretime dâhil etme konusundaki başarısını da göstermektedir.

Bununla birlikte yaklaşık 1 milyon 800 bin göçmeni kamu hizmetlerine dâhil etmenin zorlukları ve mutlaka eksik kalan yanları da bulunmaktadır. Venezuela'dan gelen yoğun göç dalgası Kolombiya'nın daha önce tecrübe ettiği bir kriz olmadığı için okulların kapasiteleri, eğitim verecek personeller dâhil olmak üzere çeşitli sorunlar yaşanmıştır. Özellikle başkent Bogota, Venezuela nüfusunun yüzde 20'sine ev sahipliği yaparken genel olarak sınır bölgesindeki şehirlerde yoğunluk görülmüştür. Bu durumda Venezuelalı çocukların bölgedeki okullara hızla dâhil oluşu, bu sınır şehirlerindeki okul sistemlerinde ciddi sorunlara yol açmıştır. Bir diğer sorun ise göçün ilk yıllarında göçmenlerin yanlarında getirdikleri diplomalar, transkript belgelerinin geçerliliği dâhil

olmak üzere hiçbir belge getiremeyen göçmenlerin doğru sınıflara nasıl yerleştirilecekleri olmuştur (Selee ve Bolter, 2020: 9-11).

Kolombiya hükümeti yaşanan bu sorunlara yönelik olarak çeşitli çözüm önerileri ve mevcut göçmen eğitiminin geliştirilmesi için yasal düzenlemeler getirmiştir. 23 Kasım 2018 tarihinde CONPES 3950 isimli stratejik kalkınma planı göçmen haklarını iyileştirmek için yürürlüğe konmuştur. Bu plan doğrultusunda göçmen çocukların eğitim hakları iyileştirmeye çalışılmış ve Eğitim Bakanlığı tarafından buna yönelik yönerge çıkarılmıştır. Ayrıca Venezuela tarafından alınan diplomaların onaylanma sürecine ilişkin uygulamalar geliştirileceği beyan edilmiştir. Venezuelalı öğrencilerin belge temin etme prosedüründe yaşanan sorunları gidermeye yönelik Eğitim Bakanlığı ve Kolombiya Göç Kurumu tarafından 2018/16 sayılı Genelge yürürlüğe konulmuştur. Buna göre Venezuela'dan gelen eğitim çağındaki çocuklar için belge temin edilmesi daha esnek bir hale getirilmiştir. Son olarak ise Venezuela'nın sınır bölgelerinde yaşayan çocuklar için Kolombiya'da eğitim görmelerini sağlayan çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler ile Kolombiya'ya eğitim için giriş-çıkış yapan 4000'den fazla Venezuelalı göçmen olduğu belirtilmiştir (Presidencia of Colombia, 2020: 91-95).

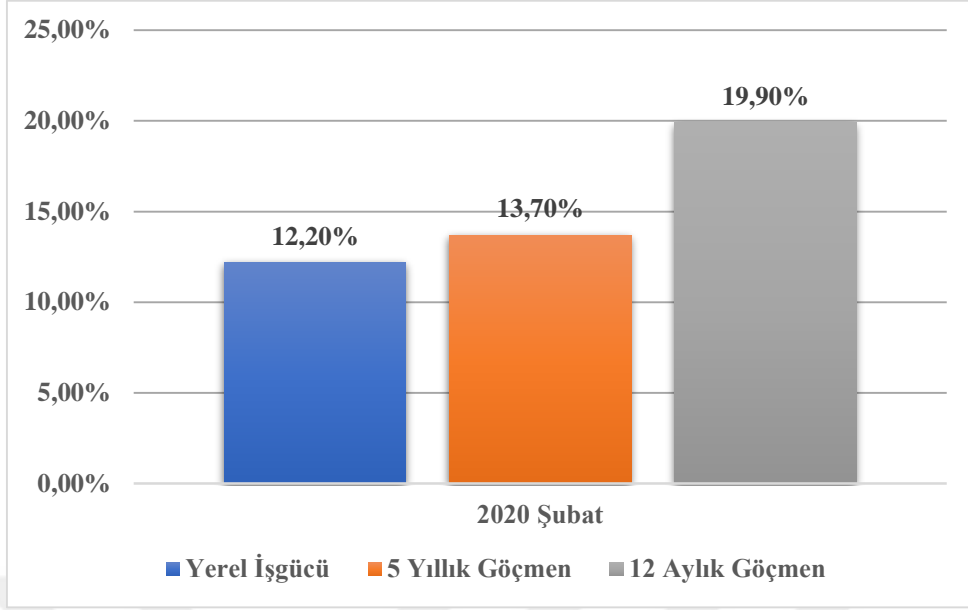
Sonuç olarak Kolombiya'nın göçmenlere yönelik olarak geliştirdiği eğitim politikalarının göçmenlerin topluma entegrasyonu açısından önemli olduğu bu nedenle belgesiz olmak üzere tüm göçmenleri eğitime teşvik ettiği görülmektedir. Fakat 2022 RMRP raporunda 3 milyon 110 bin göçmenin eğitime ihtiyacı olduğu yalnızca 449 bin Venezuelalı göçmenin eğitime erişebildiği, eğitime erişenlerin ise internete, mobil cihazlara, okul uniformalarına ve diğer öğretim materyallerine erişiminin kısıtlı olduğu belirtilmektedir (R4V, 2022: 106). Özetlenecek olurca Kolombiya eğitim alanında doğru politikalar hayata geçirmesine karşın ülkenin eğitim sisteminin bu sayıda bir göçü kaldıracak altyapısı ve kaynağı olmadığı için göçmenlerin yeterli ve sağlıklı bir eğitime ulaşamadığı düşünülmektedir.

3.2.3.2. İşgücü Piyasası Politikaları ve İşgücü Piyasasında Göçmenler

1991 Kolombiya Anayasasının 100'üncü maddesinde "Kolombiya'daki yabancılar, Kolombiya vatandaşları ile aynı medeni haklardan yararlanacaktır." hükmü bulunmaktadır (Constitución Política de Colombia, 1991). Bu doğrultuda Kolombiya Çalışma Bakanlığı ILO'nun sözleşme ve tavsiye kararlarına uygun olarak Kolombiya'daki göçmenlerin; iş sözleşmesi yapmak, ücret almak, sosyal güvenlik sistemine girmek, bir derneğe veya sendikaya üye olmak ve fazla çalışma ücreti almak gibi temel haklara sahip olduğunu belirtmiştir (Ramirez-Blandón, 2022: 73). Bununla birlikte yasal statü sahibi olmayanların ve yasal statüsü bulunsa bile işverenler tarafından düşük ücret ödenmek için kayıt dışı olarak çalıştırılanların bu haklara erişimleri mümkün görünmemektedir.

Kolombiya'daki işgücü piyasasına bakıldığında çalışma çağındaki kişilerin sadece yüzde 65'i istihdam edilirken aktif nüfus arasında ortalama işsizlik oranı yüzde 11-12'dir. Bununla birlikte sadece Kolombiya'ya özgü olmamakla birlikte Latin Amerika genelinde yaygın olduğu gibi kayıt dışılık Kolombiya'da da fazladır. Ortalama olarak yerli işçinin yaşı 36'dır. Göçmen işçilere bakıldığında ise Kolombiya işgücü piyasasında yerli işçilere göre daha az istihdam olanağı bulmuşlardır. Görece daha yoksul olan Venezuelalı göçmenlerin kayıt dışılık oranları yüzde 91'dir. Bununla birlikte ortalama olarak yerli işçilerden 4 yaş daha genç olmaları Kolombiya işgücü piyasası açısından olumlu olarak değerlendirilmelidir (Caruso vd., 2021: 781).

Grafik 15: Kolombiya İşsizlik Oranları

Kaynak: Presidencia of Colombia, 2020.

Grafik 15 incelendiğinde 2020 yılı verilerine göre yerel işgücünün işsizlik oranının yüzde 12,2 olduğu, bunun yanında 5 yıldır Kolombiya’da ikamet eden göçmenlerin ise işsizlik oranının yüzde 13,70 ile yerel işgücü oranlarına yakın bir seyir izlediği görülmüştür. Buna karşın 12 aydır Kolombiya’da bulunan göçmenlerin ise işsizlik oranı yüzde 19,90 olarak gerçekleşmiştir. Buradan hareketle işgücü piyasasında uzun süredir bulunan göçmenlerin piyasadan dışlanmadığını ve iş bulma konusunda zorlanmadığını söylemek mümkündür.

Yukarıda bahsedilen istatistiki verilerin yanı sıra Kolombiya’daki Venezuelalı göçmenlerin işgücü piyasasındaki durumlarını anlamak için mevcut politikalara ve devlet mekanizmasının işgücü piyasası üzerindeki etkisine de bakmak önemlidir. Kolombiya Çalışma Bakanlığı işgücü piyasasında düzenleme yapmaya sahip en yetkili kuruluştur. Mesleki eğitim hizmetleri ile ihtiyaç duyulan vasıflı işgücünün yetiştirilmesine yönelik Ulusal Eğitim Hizmetleri (SENA- Servicio Nacional de Aprendizaje) ile Türkiye’deki İŞKUR’a benzer bir yapıya sahip Ulusal İstihdam Kurumu (Servicio Nacional de Empleo) da Çalışma Bakanlığına bağlı olarak faaliyet yürütmektedir. Bu iki kuruluş

Venezuelalı göçmenlerin işgücü piyasasına entegre olabilmesi için çeşitli politikalar ve projeler geliştirmiştir. Özellikle işgücü piyasasında kayıt dışılığı azaltmak üzere Özel Kalıcı İzin (PEP-FF) 2020/117 sayılı Kararname ile yürürlüğe konulmuştur (Selee ve Bolter, 2020: 7). Bu belge herhangi bir yasal statüye sahip olmayan göçmenlerin resmi olarak işveren tarafından işe alınması durumunda verilen bir belgedir. Buna ek olarak 2020 Kolombiya devlet raporunda SENA'nın sağlamış olduğu hizmetlerden 67 bin 874 kişiyi faydalandığı bunlardan 2 bin 927 kişinin ise bu sayede istihdam edildiği belirtilmiştir (Presidencia of Colombia, 2020: 20).

Göçmenlere yönelik çeşitli politikalar geliştirilmiş olmakla birlikte Kolombiya'nın kayıt dışılığı azaltmadığı görülmektedir. Bu durum göçmenlerin sosyal güvenlik sistemi üzerinde hala devlete bağımlı oldukları yönünde değerlendirilebilir. Buna karşın işsizlik oranlarındaki yerel işgücü ile gelen ortalama düzey 5 yıllık göçmelerin Kolombiya işgücü piyasasına entegre olunduğunu açıkça göstermektedir. Son olarak ise göçmenlerin işgücü piyasasına belli etkilerinin olduğu kabul edilirken, OECD verilerine göre Kolombiya'nın 2014 yılından bu yana Reel Gayri Safi Yurtiçi Hasılasının sürekli olarak artmasında göçmenlerin etkisi olduğu, ekonomik olarak bu açıdan olumlu bir etki yarattığı düşünülmektedir (OECD, 2019).

SONUÇ

Venezuela ve Kolombiya arasındaki göç sürecini konu alan bu çalışmada, ABD gibi emperyalist güçlerin, çevre ülkeler üzerindeki etkilerinin günümüzde yaşanan bu göçü tetiklediği düşünülmektedir. İspanyol ve Portekiz krallıkları tarafından 1492 yılında başlayan sömürge süreci Venezuela için 1831 yılında bağımsızlığını kazanması ile son bulmuş fakat bu süreçte diğer kapitalist ülkelerin aksine hızlı bir şekilde gelişme sürecini kaçırmış haliyle bir çevre ülke olarak kalmıştır. Çevre ülke olarak gelişmiş ülkelerin gerisinde kalması, ekonomisinin güçlenememesine sebebiyet vermiş ve ABD'nin istediği rotadan çıkması ile birlikte uygulanan ambargo ve yaptırımlar ülkeyi kriz dönemine sokmuştur. Bu kriz dönemi ise çalışmada anlatılan 6 milyon insanın göç etmesiyle sonuçlanmıştır.

Maduro'nun yönetiminde giderek derinleşen kriz ile birlikte komşu ülke Kolombiya'ya 2.5 milyon kişi göç etmek zorunda kalmıştır. Bu bakımdan bu çalışmanın temel amacı, Venezuela'daki göç krizini ve bu göç akınının Kolombiya üzerindeki etkisini değerlendirmek ve göçe ev sahipliği yapan Kolombiya'nın göçe ilişkin politikalarını tartışmaktır. Burada Venezuelalı göçmenlerin hedef ülkelere bakıldığında Peru'da öne çıkmakla birlikte Türkiye'deki Suriyeli göçmenlere yönelik politikaların karşılaştırılabilmesi için Kolombiya'nın daha uygun olduğu düşünülerek, Venezuelalı göçmenlerin Kolombiya'ya göçü araştırılmıştır. Bu araştırma yapılırken temel verilere R4V başta olmak üzere, Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, OECD ve Migracion Colombia kurumlarının raporlarından ulaşılmıştır.

Çalışma sonucunda Venezuela göç krizinin nedenleri, Kolombiya'nın göçmenlere tanıdığı yasal statüler, Kolombiya'daki göçmenlerin eğitime ulaşmaları ve son olarak Kolombiya işgücü piyasasına yönelik politikalar ve göçmenlerin etkileri olmak üzere dört ana sonuca varılmıştır.

Venezuela’da meydana gelen göçün iki ana temel nedeni bulunmaktadır. Bunlardan ilki ekonomik bozulma diğeri ise siyasi istikrarsızlıktır. Fakat bu iki sorunun da arkasında ABD’nin Venezuela’ya yönelik hamleleri bulunmaktadır. Çalışmanın temel teorisinde bu nedenle ana akım karşısında duran güney bakış açısı ile değerlendirilmiştir. Bu bakış açısına göre göç sadece menşe ülkeyi ilgilendiren bir konu olmamakla birlikte tarihsel süreçte ülkenin emperyalist güçlerce sömürülmesi ve çevre ülkeleri kendi hegemonyasına almak istemesi vurgulanmaktadır. Özellikle Maduro döneminde bu durumu destekler nitelikte ABD’nin Chávez ile birlikte gelişen sosyalist yapıyı zayıflatmak için çeşitli politikalar denediği görülmüştür. Ülke genelinde ABD’li STK’ların muhaliflere verdiği destek azımsanamayacak boyuttadır. Monroe Doktrini ile birlikte kendisini Latin Amerika’nın koruyucusu olarak gören ABD’ye karşı gelişen bu sosyalist tepki cezasız bırakılmamıştır. Sonuç olarak ağır ekonomik yaptırımlara maruz bırakılan Venezuela’da, *petrostate* olması nedeniyle ülke, çoğu ihtiyacını ithalata bağlamış bu nedenle böyle bir ambargo ve yaptırım karşısında ekonomisi hızlı bir şekilde çöküşe uğramış ve dünyanın en zengin devleti olabilecekken Latin Amerika’nın birden en fakir ülkesi konumuna gelmiştir.

Yaşanan bu ekonomik ve siyasal krizin sonucu olarak 2014 yılında başlayan ve artarak devam göç Kolombiya için sorun oluşturmuştur. Böyle bir göç krizini daha önce deneyimlemeyen Kolombiya’da göçmenlerin yoğun bir şekilde sınır kapılarına gelmesiyle ülke genelinde belgesiz göçmen sayısı hızla artmıştır. 2022 raporlarına göre hali hazırda düzenli göçmen sayısı ise 333 bin civarlarında kalmıştır. Bu sayının toplam göçün 2.5 milyon olduğu göz önünde bulundurulduğunda çok düşük kaldığı açıkça görülmekteyken, Türkiye’nin Suriyelilere yönelik olarak 2012 yılında başlayan kayıt işleminin 2022 yılında 3 milyon 654 bin 886 kişiye ulaşması iki ülke arasında politika farklılığının olduğunun açık bir göstergesi olmuştur (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022; Migracion Colombia, 2022). Bunun karşısında iki ülkede göçmenlere karşı açık kapı

politikası izlenmiştir. Kolombiya tarafından açık kapı politikası doğrultusunda göçmenlerin kaydedilmeleri için 2016 yılında *Sınır Hareketliliği Kartının* ilk modeli olan *Sınır Transit Göç Kartı* göçmenlere verilmeye başlanmıştır. Bu doğrultuda sınır bölgelerinde kayıt merkezlerinin sayısı yediye yükseltilmiştir. Bu da Türkiye’de göçün ilk zamanlarında uygulamış olduğu bir politikadır. Bu sayede Türkiye sınır bölgelerinde kurduğu kayıt merkezleri ile birlikte Türkiye’ye giren Suriyeli göçmenlerin kayıtlarını ve biyometrik verilerini bu merkezlerde almıştır. Kolombiya’nın göçmenlere yönelik geliştirdiği, göçmenliği kolaylaştırıcı adımlar ile birlikte 2017 yılında Özel Oturum İzni (PEP)’in de düzenlenmesi ile birlikte göç hızlı bir şekilde artmıştır. Daha sonra PEP için başka tarihlerde birçok kayıt dönemi açılmış sonra olarak yine Türkiye’deki geçici koruma statüsüne benzer olarak geçici koruma izni (PPT) düzenlenmiştir. 10 yıl süreli olarak düzenlenen bu son izin ile birlikte 10 yıllık sürecin sonunda ise tam olarak net bir politika belirtilmemiştir.

Kolombiya’da Venezuelalı göçmenlerin yasal statülerinin olup olmadığına bakılmaksızın temel eğitim sistemine kaydedilmelerinin önü Eğitim Bakanlığı tarafından açılmıştır. Eğitime katılma oranı göçmenlerin topluma entegrasyonu için önemli olarak görülmekle birlikte RMRP 2022 raporunda hala eğitim altyapısının yeterli düzeye getirilemediği ve eğitime katılma oranının düşük kaldığı görülmüştür. Bunun yanında Kolombiya’daki Türkiye’deki İŞKUR’a benzeyen SANE kurumunun göçmenlere yönelik geliştirdiği iş başı eğitim programlarına kayıtlı göçmen sayısının 60 bin civarında olduğu belirtilmiş, bu eğitim ile 2000 göçmen iş bulmuştur. Türkiye’deki ara eleman ihtiyacı düşünüldüğünde göçmenlere yönelik bu gibi iş başı eğitimleri ile birlikte işveren ve göçmen kurumsal düzeyde buluşturmalı ve kayıt dışı sektörün önüne geçilerek hem göçmenlerin sömürülmesi engellenmeli hem de verilen eğitim ile göçmenlerin kapasitelerinin artırılması gerektiği düşünülmektedir.

İşgücü piyasasına bakıldığında ise en büyük sorunun kayıt dışılık olduğu görülmektedir. Göçmen nüfusun kayıtlı bir şekilde çalıştırılması hiç kuşkusuz ekonomik, mali, sosyal ve her şeyden önemlisi sosyal güvenlik sistemi için birçok fayda sağlayacaktır. Bu sayede istihdama katılanlar sistemde mali bir güç oluşturacak bununla birlikte mali açık azalacak, GSYİH artacaktır.

Kolombiya tarafından kayıtdışılık göz önüne alındığında en önemli ve uygulanabilir politika Çalışma Bakanlığı tarafından geliştirilen özel bir çalışma izni olan PEP-FF'dir. Bu izin düzensiz göçmene hem çalışma izni vermekte hem de düzenli göç içine göçmeni almaktadır. Türkiye'de ise durum çok farklıdır. 6458 sayılı Kanunun 54'üncü maddesi çalışma izinsiz çalışmayı sınır dışı etme nedeni olarak görmektedir (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu, 2014). Fakat düzensiz göçmenler çalışma sektörüne kaydolabilmeleri için öncelikle yasal bir statüye ihtiyaç duymaktadırlar. Bu durum Türkiye'de kayıtdışılığı artırmakta ve sosyal güvenlik üzerinde yük oluşturmakta göçmenlerin sömürülmesine sebebiyet vermektedir. Buna karşın Kolombiya'nın geliştirdiği sistem ile yasal statüsü olmayan göçmenler resmi bir iş teklifi ile başvurmaları durumunda PEP-FF izni alabilmektedir. Bu sayede hem göçmen kayıt altına alınmakta hem de kayıtdışılık azaltılmaktadır.

Tüm bu bilgiler ışığında Kolombiya'daki göç değerlendirildiğinde, uluslararası kuruluşların da desteği ile göç sürecinin yönetilebilir hale getirildiği görülmüştür. Venezuela'nın diğer komşuları gibi göçe kapılarını kapatmamış olan Kolombiya, 2.4 milyon göçmene ev sahipliği yapmış ve onları topluma entegre etmeyi amaçlamıştır. Türkiye ile karşılaştırıldığında ise Türkiye'nin sadece 4 milyona yakın Suriyeli göçmeni barındırmasının yanında Kolombiya'daki göç ve göçün yönetimi daha uygulanabilir görülmekle birlikte benzerlikler içermektedir. Özellikle Latin Amerika'daki mevcut durumu takip etmenin Türkiye'deki göçü yönetmek için geniş bir bakış açısı kazanılmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında Venezuelalı

göçmenlerin ihtiyaçlarını anlamak, politikaları şekillendirmek için kurulmuş olan Response for Venezuelans, kısa adı R4V olan kuruluş göçmenlere yönelik geniş kapsamlı anketler yapmakta ve tüm bu bilgileri yıllık rapor olarak sunarak ülkelerdeki son durumu net bir şekilde belgelemektedir. Buna benzer istatistiksel kuruluşların ülke genelinde Suriyeli göçmenlere yönelik çalışmalar yürütmesinin göç alan Türkiye'nin doğru politik kararlar almasında yardımcı olacağına inanılmaktadır.

Son olarak, göç yönetilebildiği ölçüde kriz değil fırsat olabilir, dolayısıyla devletlerin bu süreci iyi yönetebilmesi için göç yönetiminde STKlara, göç eden aktörlere, diğer ülkelerle diyaloga, işbirliğine açık olmaya ihtiyacı vardır. Görüldüğü gibi Kolombiya ABD ve diğer Batı ülkelerinin de desteği ile süreci yönetmektedir. Bu da aslında göç yönetiminin standart uygulamalar yerine kimi zaman politik kararların gölgesinde işlediğini göstermektedir. Türkiye bu açıdan göç sürecinde uluslararası kuruluşlar ve ülkeler ile geliştirdiği olumlu ilişkiler ile birlikte göçü yönetilebilir bir duruma getirmiştir. Fakat göç, göç alan ülkede çözülebilecek bir sorun da değildir. Türkiye'nin son yıllarda geliştirdiği göçü merkezinde önlemeye yönelik politikalar çok daha kıymetlidir. Venezuela ve Suriye'de mevcut durumu düzeltmeye yönelik olarak atılacak adımların göçü yönetmenin en etkili yolu olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Aguilera, R. F. T. (1994). *Venezuela and Colombia: Border Security Issues*.
Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Naval Postgraduate School, Monterey.
- Ağdemir, Z. (2012). Seçimlere Giderken Chavez'in 13 Yıllık İktidarı. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 67(3), 265-278.
- Akagündüz, Ü. (2016). Uygarlık Tarihi. İ. Güven (Der.), *Latin Amerika ve ABD içinde* (435-468). Ankara: İletişim Yayınları.
- Akgemci, E. (2011). *Chávez Döneminde Venezuela'nın ABD'ye Yönelik Dış Politikası*.
Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akgemci, E. (2020a). Venezuela'da Post-Neoliberalizm: Bolivarcı Devrim Sürecinin Kazanım ve Sınırlılıkları. E. Akgemci & K. Ateş (Der.), *Dünyanın Ters Köşesi Latin Amerika: Tarih, Toplum, Kültür içinde* (237-253). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Akgemci, E. (2020b). Yumuşak Dengeleme Kavramının Sınırlılıkları Üzerine Yeniden Düşünmek: Venezuela Dış Politikası Örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 16(29), 2230-2262.
- Aljazeera. (2017). Colombia and ELN in Talks to End 52 Years Of War. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://www.aljazeera.com/news/2017/4/6/colombia-and-eln-in-talks-to-end-52-years-of-war> adresinden erişildi.
- Aljazeera. (2022). Colombia-Venezuela Border Reopening Raises Hopes, New Questions. 9 Ekim 2022 tarihinde <https://www.aljazeera.com/news/2017/4/6/colombia-and-eln-in-talks-to-end-52-years-of-war> adresinden erişildi.
- Alpar, M. B. (2000). Göçmen İşçilere İlişkin 97 Sayılı ve 143 Sayılı ILO Sözleşmeleri ile İlgili Çalışma Mevzuatı. *Kamu-İş*, 6(1), 123-141.

- Amerika Devletleri Örgütü [OAS]. (2021). Forced Migration of Venezuelans. 1 Nisan 2022 tarihinde <https://www.oas.org/en/iachr/decisions/pdf/Resolution-2-18-en.pdf> adresinden erişildi.
- Anadolu Ajansı. (2022). Venezuela ve Kolombiya 3 Yıl Sonra Diplomatik İlişkileri Yeniden Kurdu. 9 Ekim 2022 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/venezuela-ve-kolombiya-3-yil-sonra-diplomatik-iliskileri-yeniden-kurdu/2671389> adresinden erişildi.
- Amin, S. (1993). *Avrupamerkezcilik: Bir İdeolojinin Eleştirisi*. (M. Sert, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Atik, C. (2022). *Kaynak Laneti Çerçevesinde Siyasi İstikrar: Venezuela Krizi Örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Babayiğit, Z. K. (2014). *İşgücü Göçü Yönetimi: Türkiye’de ve Avrupa Birliği’nde Göçmen İşgücü Politikaları*. Yayımlanmamış uzmanlık tezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Bahar, D., Dooley, M. ve Huang, C. (2018). Integrating Venezuelans into the Colombian Labor Market. 11 Eylül 2022 tarihinde https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2018/12/Venezuelan-Migrants_english.pdf adresinden erişildi.
- Bakewell, O., de Haas, H., Castles, S., Vezzoli, S. Ve Jónsson, G. (2009). South-South Migration and Human Development: Reflection on African Experiences. International Migration Institute.
- Baran, P. A. (1957). *The Political Economy of Growth*. New York: Pelican Books.
- Bartram, D., Poros, M. V. ve Monforte, P. (2019). *Göç Meselesinde Temel Kavramlar*. (I. A. Tuncay, Çev.) Ankara: Hece Yayınları.

- BBC. (2013). Hugo Chavez: Küba için 'Fidel gibi bir yoldaş'. 06 Mayıs 2022 tarihinde https://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/03/130308_kuba_chavez_yas adresinden erişildi.
- BBC. (2019). Routes of Venezuelan Migration. 14 Nisan 2022 tarihinde <https://www.bbc.com/news/world-latin-america-45304086> adresinden erişildi.
- Biavaschi, C., Facchini, G., Mayda, A. M. ve Mendola, M. (2018). South-South Migration and the Labor Market: Evidence from South Africa. *Journal of Economic Geography*, 18(4), 823-853.
- Bingham J.K. (2010). Priorizando Necessidades: Uma Abordagem Baseada em Direitos Para as Migrações Mistas. *Refúgio Migrações e Cidadania, Caderno de Debates*, 5(5), 41-60.
- Birinci, G. (2017). İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin Kısa Tarihi I: Milletler Cemiyeti'nden Birleşmiş Milletler'e. *Neşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 7(2), 50-81.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (2010). Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees. 31 Mart 2022 tarihinde <https://www.unhcr.org/3b66c2aa10> adresinden erişildi.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (2013). Mülteci Statüsünün Belirlenmesinde Uygulanacak Ölçütler ve Usuller Hakkında Elkitabı. 28 Mart 2022 tarihinde <https://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain/opendocpdf.pdf?reldoc=y&docid=55fa66404> adresinden erişildi.
- Birleşmiş Milletler. (1990, Aralık 18). International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. 29 Mart 2022 tarihinde <https://adsdatabase.ohchr.org/IssueLibrary/UN%20International%20Convention>

%20on%20the%20Protection%20of%20the%20Rights%20of%20All%20Migrant%20Workers%20and%20Members%20of%20Their%20Families%20(ICMW).pdf adresinden erişildi.

Bolivar, S. (1983). *The Hope Of The Universe*. J. L. Salcedo-Bastardo (Der.) Paris: United Nations Educational.

Bonilla-Mejía, L., Morales, L. F., Hermida-Giraldo, D. ve Flórez, L. A. (2020). The Labor Market of Immigrants And Non-Immigrants Evidence From The Venezuelan Refugee Crisis. *Borradores de Economía; No. 1119*.

Britannica. (2004). FARC: History and Peace Deal. 12 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.britannica.com/topic/FARC> adresinden erişildi.

Bustamante, A. M. ve Sánchez, F. J. (2020). The Venezuela–Colombia Border: Epicenter of the Hemisphere’s Largest Migratory Crisis during COVID-19. *Borders in Globalization Review*, 2(1), 33-37.

Buxton, J. (2005). Venezuela’s Contemporary Political Crisis in Historical Context. *Bulletin of Latin American Research*, 24(3), 328-347.

Campillo Carrete, B. (2013). South-South Migration. *ISS Working Paper Series / General Series*, 570, 1-98.

Carballo-Arias, Y., Madrid, J. ve Barrios, M. C. (2018). Working in Venezuela: How The Crisis Has Affected The Labor Conditions. *Annals of global health*, 84(3), 512-522.

Caruso, G., Canon, C. G. ve Mueller, V. (2021). Spillover effects of the Venezuelan crisis: migration impacts in Colombia. *Oxford Economic Papers*, 73(2), 771-795.

Carvajal, D. (2017). As Colombia Emerges from Decades of War, Migration Challenges Mount. 16 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.migrationpolicy.org/article/colombia-emerges-decades-war-migration-challenges-mount> adresinden erişildi.

- Castles, S. (2003). Towards a Sociology of Forced Migration and Social Transformation. *Sociology*, 77(1), 13-34.
- Castles, S. ve Wise, R. D. (2008). Migration and Development: Perspectives From the South. Geneva: International Organization for Migration.
- Castles, S., Haas, H. ve Miller, M. J. (2014). *The Age of Migration International Population Movements in the Modern World*. New York: Palgrave Macmillan.
- Chaves, D. G. ve Echeverria, C. E. (2020). *Venezuelan Migrants and Refugees in Latin America and The Caribbean A Regional Profile*. Washington: Migration Policy Institute and International Organization for Migration.
- Chilcote, R. H. (1999). Comparative Inquiry in Politics and Political Economy: Theories and Issues. Colorado: Westview Press.
- Chodor, T. ve McCarthy-Jones, A. (2013). Post-Liberal Regionalism in Latin America and the Influence of Hugo Chávez. *Journal of Iberian and Latin American Research*, 19(2), 211-223.
- Cizreli, B. (2015). Dünya Sistemleri Kuramı Bağlamında Batının Göç Haritası. *Sosyoloji Divanı*, 6, 31-39.
- Constitución Política de Colombia. (1991). 11 Eylül 2022 tarihinde <https://www.refworld.org/docid/3dbd4b224.html> adresinden erişildi.
- Country Economy. (2022). Colombia Rises The National Minimum Wage. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://countryeconomy.com/national-minimum-wage/colombia> adresinden erişildi.
- Crisis Group. (2007). Venezuela: Hugo Chávez's Revolution. 11 Ağustos 2022 tarihinde <https://www.crisisgroup.org/latin-america-caribbean/andes/venezuela/venezuela-hugo-chavez-s-revolution> adresinden erişildi.
- Crooker, R. (2006). *Venezuela: Modern World Nations*. Londra: Chelsea House Publishers.

- CSIS. (2019) Unraveling the Water Crisis in Venezuela. 7 Eylül 2022 tarihinde https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/publication/191210_RendonSchneiderKohanVazquez_UnravelingWaterCrisisVenezuela_WEB_FINAL.pdf adresinden erişildi.
- Çağlayan, S. (2006). Göç Kuramları ve Göçmen İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 67-91.
- Çakır, S. (2011). Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24, 129-142.
- Çakran, Ş. ve Eren, V. (2017). Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(39), 1-30.
- Çelen, A. İ. (2021). Yeni Bir Göç Krizinin Eşiğinde Batı Yarım Küre: Temel Bileşenleriyle Venezuela Mülteci Krizi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1662-1687.
- Çınar, Y. (2017). Latin Amerika'nın İstikrar Arayan Ülkesi: Kolombiya. İ. Ermağan (Der.), *Dünya Siyasetinde Latin Amerika* içinde (138-153). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çınar, Y. ve Avcı, Y. (2017). Kolombiya Sorunu: Taraflar, Sebepler, Çözüm Süreci ve Öneriler. A. Sandıklı ve E. İsmayıl (Der.), *Küresel Riskler ve Bölgesel Krizler* içinde (215-253). İstanbul: Bilgesam Yayınları.
- Çin, G. (2019). Amerikan Emperyalizminin Latin Amerika'daki Son Örneği: Bolivarcı Venezuela Cumhuriyeti'nde Yaşanan Kriz. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (8), 1-37.
- DANE. (2019). Medición de Empleo Informal Y Seguridad Social. 11 Eylül 2022 tarihinde

https://www.dane.gov.co/files/investigaciones/boletines/ech/ech_informalidad/bol_ech_informalidad_ene19_mar19.pdf adresinden erişildi.

DANE. (2021). Medición de Empleo Informal Y Seguridad Social. 11 Eylül 2022 tarihinde

https://www.dane.gov.co/files/investigaciones/boletines/ech/ech_informalidad/bol_geih_informalidad_ene21_mar21.pdf adresinden erişildi.

DANE. (2022). Medición de Empleo Informal Y Seguridad Social. 11 Eylül 2022 tarihinde

https://www.dane.gov.co/files/investigaciones/boletines/ech/ech_informalidad/bol_geih_informalidad_abr22_jun22.pdf adresinden erişildi.

Daşlı, G. (2020). Kolombiya ve Geçiş Dönemi Adaleti: Kalıcı Bir Barışa Doğru Mu? E. Akgemci ve K. Ateş (Der.), *Dünyanın Ters Köşesi Latim Amerika: Tarih, Toplum, Kültür* içinde (317-331). İstanbul: İletişim Yayınları.

Decreto Número 216. (2021, 01 Mart). Resmi Gazete (Sayı: 51603). Erişim adresi: <https://dapre.presidencia.gov.co/normativa/normativa/DECRETO%20216%20DEL%201%20DE%20MARZO%20DE%202021.pdf>

Delgado Wise, R. (2018). On the Theory and Practice of Migration and Development: A Southern Perspective. *Journal of Intercultural Studies*, 39(2), 163-181.

Demirel, E. (2020). Dış Müdahale Olgusu Kapsamında ABD-Venezuela İlişkileri. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 15(53), 36-76.

Demirel, E. (2020). Dış Müdahale Olgusu Kapsamında ABD-Venezuela İlişkileri. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 15(53), 36-76.

Deutsche Welle. (2013a, Mart 11). Venezuela yeni liderini arıyor. 4 Ocak 2022 tarihinde <https://www.dw.com/tr/venezuela-yeni-liderini-ar%C4%B1yor/a-16661925> adresinden erişildi.

Deutsche Welle. (2013b, Nisan 15) Chávez'in varisi Maduro oldu. 4 Ocak 2022 tarihinde <https://www.dw.com/tr/chavez-in-varisi-maduro-oldu/a-16743814> adresinden erişildi.

Deutsche Welle. (2014a, Şubat 2). Venezuela ayakta. 4 Ocak 2022 tarihinde <https://www.dw.com/tr/venez%C3%BCella-ayakta/a-17452262> adresinden erişildi.

Deutsche Welle. (2014b, Nisan 5). Muhalefet liderine dava açıldı. 4 Ocak 2022 tarihinde <https://www.dw.com/tr/muhalefet-liderine-dava-a%C3%A7%C4%B1ld%C4%B1/a-17546137> adresinden erişildi.

Deutsche Welle. (2015, Aralık 7). Venezuela'da genel seçimi muhalefet kazandı. 4 Ocak 2022 tarihinde <https://www.dw.com/tr/venezuelada-genel-se%C3%A7imi-muhalefet-kazand%C4%B1/a-18898617> adresinden erişildi.

Deutsche Welle. (2017a, Temmuz 11). Venezuela'da protestolar 100 günü doldurdu. 18 Ocak 2022 tarihinde <https://www.dw.com/tr/venezuelada-protestolar-100-g%C3%BCn%C3%BC-doldurdu/a-39644714> adresinden erişildi.

Deutsche Welle. (2017b, Temmuz 31). Venezuela'daki tartışmalı seçimde kan aktı. 18 Ocak 2022 tarihinde <https://www.dw.com/tr/venezueladaki-tart%C4%B1%C5%9Fmal%C4%B1-se%C3%A7imde-kan-akt%C4%B1/a-39900402> adresinden erişildi.

Deutsche Welle. (2017c, Ağustos 11). Venezuela ekonomisi iflasın eşiğinde. 18 Ocak 2022 tarihinde <https://www.dw.com/tr/venezuela-ekonomisi-iflas%C4%B1n-e%C5%9Fi%C4%9Finde/a-40049649> adresinden erişildi.

Diñer, D. P. (2017). *Devlet-İçi Çatışma Analizi: Chavez ve Maduro Dönemlerinde Venezuela'da Politik Çatışmalar*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Doğan, E. T. (2020). Orta Amerika'dan Kuzeye Gcn Arka Planı ve Güncel Gc Krizi. E. Akgemci & K. Ateş (Der.), *Dünyanın Ters Kşesi Latin Amerika: Tarih, Toplum, Kültür* içinde (349-360). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Doğangün, G. Ve Keysan, A. . (2022). Gcn Suriyeli Kadınların Toplumsal Cinsiyet Pratikleri zerindeki Etkisi: İmknlar ve Zorluklar. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 77(1), 125-150.
- Dünya Bankası. (2017). Intentional Homicides (per 100,000 people). 8 Eylül 2022 tarihinde <https://data.worldbank.org/indicator/VC.IHR.PSRC.P5?locations=VE> adresinden erişildi.
- Dünya Bankası. (2018). Migration from Venezuela to Colombia: Short and Medium Term Impact and Response Strategy. 20 Mayıs 2022 tarihinde <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/30651> adresinden erişildi.
- Dünya Bankası. (2020a). Population, total - Venezuela, RB. 22 Mart 2022 tarihinde <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=VE> adresinden erişildi.
- Dünya Bankası. (2020b). Intentional Homicides (per 100,000 people) - Turkiye, Colombia. 9 Eylül 2022 tarihinde <https://data.worldbank.org/indicator/VC.IHR.PSRC.P5?locations=TR-CO>. adresinden erişildi.
- Dünya Bankası. (2022a). Unemployment, Total (% of total labor force). 1 Eylül 2022 tarihinde <https://data.worldbank.org/indicator/SL.UEM.TOTL.ZS?end=2021&locations=VE&start=1991&view=chart> adresinden erişildi.
- Dünya Bankası. (2022b). Labor Force, Total. 1 Eylül 2022 tarihinde <https://data.worldbank.org/indicator/SL.TLF.TOTL.IN?locations=VE> adresinden erişildi.

- Elmas, F. (2012). Modern Dünya-Sistemi Analizi ve Dış Ticaret. *Ekonomik Yaklaşım*, 23(Özel Sayı), 133-160.
- Encyclopædia Britannica. (1998). Colombia. 6 Mayıs 2022 tarihinde <https://cdn.britannica.com/69/7669-050-B493B290/Colombia.jpg> adresinden erişildi.
- Encyclopædia Britannica. (2010). Venezuela. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://cdn.britannica.com/05/4905-050-DE2129A0/Venezuela.jpg> adresinden erişildi.
- Encyclopædia Britannica. (2013). The Division of Gran Colombia. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://www.britannica.com/place/Colombia/images-videos#Images> adresinden erişildi.
- Erçel, K. (2006, Ekim 6). Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na Hitaben. 24 Aralık 2021 tarihinde <https://birikimdergisi.com/guncel/133/birlesmis-milletler-genel-kurulu-na-hitaben> adresinden erişildi.
- Erdem, G. (2013). Latin Amerika'da Bağımsızlık Süreci. O. Zengin (Der.), *Latin Amerika Çalıştayı Bildiriler Kitabı* içinde (63-77). Ankara: Latin Amerika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Erdoğan, O. (2019). Venezüella'da Yerel Yönetimler. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 351-360.
- Ergüven, N. S. ve Özturanlı, B. (2013). Uluslararası Mülteci Hukuku ve Türkiye. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 62(4), 1007-1061.
- Erol, M. S. (2013). Yakın Çevrelerde Güç Mücadeleleri Bağlamında Latin Amerika. O. Zengin (Der.), *Latin Amerika Çalıştayı Bildiriler Kitabı* içinde (105-131). Ankara: Latin Amerika Çalışmaları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları.
- Frank, A. G. (1981). *Reflections on The World Economic Crisis*. New York: Monthly Review Press.

- Göç İdaresi Başkanlığı. (2022). Yıllara Göre Geçici Koruma Kapsamındaki Suriyeliler. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638> adresinden erişildi.
- Grier, K., ve Maynard, N. (2016). The Economic Consequences of Hugo Chavez: A synthetic control analysis. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 125, 1–21.
- Güllüpnar, F. (2012). Göç Olgusunun Ekonomi-Politiği ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4, 53-85.
- Hernandez, G. (2019). *Çağdaş Tarihte Tarihi Liderlerin Kültleri: Simon Bolivar ile Mustafa Kemal Atatürk'ün Örnekleri Arasında Bir Karşılaştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hidalgo, M. (2007). A Petro-State: Oil, Politics and Democracy in Venezuela. *Working Paper*, 47.
- Hudson, R. A. (2010). *Colombia a Country Study*. Washington: U.S. Government Printing Office.
- IMF. (2022a). Real GDP Growth. 11 Eylül 2022 tarihinde https://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/COL?zoom=C&highlight=COL adresinden erişildi.
- IMF. (2022b). Inflation Rate, End of Period Consumer Prices. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://www.imf.org/external/datamapper/PCPIEPCH@WEO/COL?zoom=COL&highlight=COL> adresinden erişildi.
- Independent. (2019, Nisan 26). US Sanctions On Venezuela Responsible For 'Tens Of Thousands' Of Deaths, Claims New Report. 5 Eylül 2022 tarihinde <https://www.independent.co.uk/news/world/americas/venezuela-sanctions-us->

excess-death-toll-economy-oil-trump-maduro-juan-guaido-jeffrey-sachs-a8888516.html adresinden erişildi.

International Monetary Fund. (2022). República Bolivariana De Venezuela. 22 Mart 2022 tarihinde <https://www.imf.org/en/Countries/VEN#countrydata> adresinden erişildi.

International Organization for Migration, IOM. (2020). Displacement Tracking Matrix Survey (DTM) For Refugees and Migrants Living in Colombia (General Report). Displacement Tracking Matrix web sitesinden erişildi: <https://dtm.iom.int/reports/general-report-dtm-survey-refugees-and-migrants-living-colombia-april-2020>

İnce, C. (2019). Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 2579-2615

Jacobsen, K. (2014). Livelihoods and Forced Migration. *The Oxford Handbook of Refugee and Forced Migration Studies*, 1.

Jaramillo, C. F. (2021). *A Future of Opportunities For Colombia and its Migrants*. World Bank Blogs. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://blogs.worldbank.org/latinamerica/future-opportunities-colombia-and-its-migrants#:~:text=As%20a%20result%2C%20Colombia's%20open,Latin%20America%20and%20the%20world> adresinden erişildi.

Karaağaç, Y. (2019). Terörizmle Mücadele Yöntemleri: İngiltere ve Kolombiya Örneği. *Avrasya Sosyal ve Ekonomik Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 231-242.

Karaş, G. (2017). Bağımlılık Teorisi Perspektifinden DTÖ Kapsamındaki Korumacılık Politikası Araçlarının Kullanımı. *International Journal of Public Finance*, 2(2), 245-263.

Kaya, E. (2014). Hugo Chavez'in Petrol Politikası ve ABD. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2014(31), 193-208.

- Keskin, M. (2016). ABD'nin Müdahaleci Dış Politikası: Latin Amerika Örneği. *Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, 4(1), 70-88.
- Lampo, M., Hernández-Villena, J. V., Cascante, J., Vincenti-González, M. F., Forero-Peña, D. A., Segovia, M. J., ... ve Grillet, M. E. (2021). Signatures of The Venezuelan Humanitarian Crisis in The First Wave of COVID-19: Fuel Shortages and Border Migration. *Vaccines*, 9(7), 719.
- Levy, D. ve Yang, D. (2014). Competing for Jobs or Creating Jobs? The Impact of Immigration on Native-Born Unemployment in Venezuela, 1980–2003. R. Hausmann ve F. Rodriguez (Der.), *Venezuela Before Chavez: Anatomy of an Economic Collapse* içinde (239-257). Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press.
- Lewis, C. (2012). *UNHCR and International Refugee Law: From Treaties To Innovation*. New York: Routledge.
- Library of Congress. (2021). Colombia: Registration of Venezuelan Nationals for Legal Immigration Status Begins. 18 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.loc.gov/item/global-legal-monitor/2021-05-13/colombia-registration-of-venezuelan-nationals-for-legal-immigration-status-begins/> adresinden erişildi.
- Linde, T. (2011). Mixed Migration—A Humanitarian Counterpoint. *Refugee Survey Quarterly*, 30(1), 89-99.
- Maihold, G. (2009). Foreign Policy as Provocation: Rhetoric and Reality in Venezuela's External Relations Under Hugo Chávez. Berlin: SWP.
- Médecins Sans Frontières. (2021). Venezuelan Migrants Left Without Healthcare, Shelter and Services. 7 Eylül 2022 tarihinde <https://www.msf.org/venezuelan-migrants-left-without-healthcare-shelter-and-services-brazil> adresinden erişildi.

- Migración Colombia. (2022). Distribución de Venezolanos en Colombia. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://www.migracioncolombia.gov.co/infografias/distribucion-de-venezolanos-en-colombia-corte28-de-febrero-de-2022> adresinden erişildi.
- Nacional de Estadística. (2018). Evolución del Salario Mínimo. 11 Eylül 2022 tarihinde <http://www.mpppst.gob.ve/mpppstweb/wp-content/uploads/2018/05/01-Evoluci%C3%B3n-del-Salario-M%C3%ADnimo.pdf> adresinden erişildi.
- Nurdoğan, A. K. (2018). Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (UÇÖ-ILO) Yüzüncü Yıl Dönümü ve Türkiye İlişkileri. *Bitlis Eren Üniversitesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 3(4), 78-95.
- Nweihead, K.G. (2016). Bolívar y Ataturk, Ataturk y Bolívar. Semejantes y Coincidencias. *Temas de Nuestra América Revista de Estudios Latinoamericanos*, 32, 9-30.
- OECD. (2019). OECD Economic Surveys: Colombia 2019. 17 Mayıs 2022 tarihinde https://www.oecd-ilibrary.org/sites/e4c64889-en/1/2/1/index.html?itemId=/content/publication/e4c64889-en&_csp_=6db5a1a36d7a2321a74216056aa687df&itemIGO=oecd&itemContentType=book adresinden erişildi.
- OECD. (2022). Country profile of Colombia. 10 Mayıs 2022 tarihinde <https://data.oecd.org/colombia.htm> adresinden erişildi.
- Oğuz, C. U. ve Sezek, E. N. (2021). İç Çatışma Sonrası Kolombiya'da Barış İnşası Süreci. *Akademik Bakış*, 15(29), 337-358.
- Organizacion Jurisprudencia Del Trabajo. (2022). Cronología Salario Mínimo Aplicable A Las Cotizaciones Del Sso. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://www.ojdt.com.ve/cronologias/cronologia-salario-minimo-aplicable-las-cotizaciones-del-sso> adresinde erişildi.

- Ökten, N. (2020). Dependency Theory re-visited: The Case of Latin America (Yüksek Lisans tezi). Erişim Adres: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=f10Kw4p1rmMDotyKRdYv1ORps42XK4VdVBL87_slxu2IPd-zb1n529s1_aiyV40t
- Öner, N. A. Ş. (2012). Göç Çalışmalarında Temel Kavramlar. S. G. I. Öner ve N. A. Ş. Öner (Der.), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar ve Tartışmalar* içinde (13-27). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş ve Hayat*, 2(4), 183-215.
- Özcan, M. (2005). *Avrupa Birliği ve Sığınma Hukuku: Ortak Bir Sığınma Hukukunun Ortaya Çıkışı*. Ankara: UŞAK Yayınları.
- Özdil, S. (2019). ABD İşgücü Piyasasında Ücretler ve Göç İlişkisi: Neoklasik Göç Teorisi. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 264-276.
- Özerim, G. (2014). Avrupa'da Göç Politikalarının Ulusüstüleşmesi ve Bir Güvenlik Konusuna Dönüşümü: Avrupa Göç Tarihinde Yeni Bir Dönem Mi? *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 11-48.
- Özkul, B. (2020). Gabriel Garcia Marquez ve Kolombiya Tarihi. E. Akgemci ve K. Ateş (Der.), *Dünyanın Ters Köşesi Latim Amerika: Tarih, Toplum, Kültür* içinde (363-371). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Penaloza, P. L., (2021). Living with the neighbors: The effect of Venezuelan forced migration on the labor market in Colombia.
- Pertúz, D., ve Cesar, O. (2018). Lazos transnacionales: la migración colombiana a Venezuela y el desarrollo de la vivienda popular en Cartagena, 1973-1983. *Palabra (Cartagena)*, (18), 68-82.
- Presidencia of Colombia. (2020). *Welcome Integrate and Grow: Colombia's Policies Regarding Migration From Venezuela*. Bogotá: La Imprenta Editores.

- R4V. (2021). RMRP 2021: For Refugees and Migrants From Venezuela. 5 Mart 2022 tarihinde <https://www.r4v.info/en/document/rmrp-2021> adresinden erişildi.
- R4V. (2022). RMRP 2022: For Refugees and Migrants From Venezuela. 10 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.r4v.info/en/document/rmrp-2022> adresinden erişildi.
- Ramirez, C., Zuluaga, M. ve Perilla, C. (2010). *Perfil Migratorio de Colombia*. Bogotá: Organización Internacional para las Migraciones.
- Ramirez-Blandón, K. A. (2022). *Venezuelan And Syrian Population Under Temporary Protection In Colombia And Turkey:A Comparative Study*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- RAMV. (2018). *Ruta De Atención A Migrantes Venezolanos En Colombia*. 18 Mayıs 2022 tarihinde <http://portal.gestiondelriesgo.gov.co/RAMV/SitePages/Preguntas%20Frecuentes.aspx> adresinden erişildi.
- Rehrmann, N. (2017). *Simon Bolivar Latin Amerika'yi Özgürlüğüne Kavuşturan Adamın Hayat Hikâyesi*. (H. Demirel, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Reina, M., Mesa, C. A. ve Tobón, T. R. (2018). *Elementos Para Una Política Pública Frente a La Crisis de Venezuela*. Bogota: Fedesarrollo.
- Salas, M. T. (2015). *Venezuela: What Everyone Needs to Know*. New York: Oxford University Press.
- Sayın, H. (2018). Modern Kölelik Olarak Meta-Göçmen İnsan Ticareti Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 79-102.
- Selee, A. ve Bolter, J. (2020). Colombia's Open-Door Policy: An Innovative Approach to Displacement? *International Migration*, 1-19.

- Somel, G. (2020). Latin Amerika'da Sömürgecilik ve Mirası. E. Akgemci ve K. Ateş (Der.), *Dünyanın Ters Köşesi Latin Amerika: Tarih, Toplum, Kültür* içinde (35-51). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Statista. (2022a). Average Annual OPEC Crude Oil Price From 1960 to 2022. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://www.statista.com/statistics/262858/change-in-opec-crude-oil-prices-since-1960/> adresinden erişildi.
- Statista. (2022b). Venezuela: Inflation Rate From 1985 to 2023. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://www.statista.com/statistics/371895/inflation-rate-in-venezuela/> adresinden erişildi.
- Şengül, İ. (2021) Geçici Koruma Rejimleri ve Kalıcılığa Geçiş (GAV Çalışma Raporu). Sivil Sayfalar web sitesinden erişildi: <https://www.sivilsayfalar.org/wp-content/uploads/2021/08/Gec%CC%A7ici-Koruma-Rejimleri-Kalicilig%CC%86a-Gec%CC%A7is%CC%A7.pdf>
- Tarver, H. M., Rivas, A. A. ve Frederick, J. C. (2018). *The History of Venezuela*. California: Greenwood.
- Terry, D.F. ve Wilson, S.R., (2005). Beyond Small Change: Making Migrant, Remittances Count. Washington: Inter-American Development Bank.
- Theguardian, (2000). US Furious at Venezuelan Leader's visit to Saddam. 06 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.theguardian.com/world/2000/aug/10/iraq.brianwhitaker> adresinden erişildi.
- Theguardian, (2008). Chavez sends 10 battalions to Colombian border after killing of Farc commander. 17 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.theguardian.com/world/2008/mar/03/venezuela.colombia> adresinden erişildi.
- Topal, A. (2006). Türkiye'den Latin Amerika'ya Bakmak: Tarihsel Arka Plan. D. Dowd (Der.), *Kapitalizm ve Kapitalizmin İktisadı* içinde (20-46). (C. Gerçek, Çev.). İstanbul: Yordam Kitap.

- Trading Economics. (2022). Venezuela – GSYİH. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://tr.tradingeconomics.com/venezuela/gdp> adresinden erişildi.
- Trthaber. (2022). Kolombiya Venezuela ile İlişkilerini Düzeltmek İstiyor. 9 Ekim 2022 tarihinde <https://www.trthaber.com/haber/dunya/kolombiya-venezuela-ile-iliskilerini-duzeltmek-istiyor-700414.html> adresinden erişildi.
- Uluslararası Çalışma Örgütü. (1949a). Migration for Employment Convention (Revised). 29 Mart 2022 tarihinde https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO:12100:P12100_INSTRUMENT_ID:312242:NO adresinden erişildi.
- Uluslararası Çalışma Örgütü. (1949b). Ratifications of C097- Migration for Employment Convention (Revised), 1949 (No. 97). 20 Nisan 2022 tarihinde http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:11300:0::NO::p11300_instrument_id:312242 adresinden erişildi.
- Uluslararası Çalışma Örgütü. (1975). Ratifications of C143- Migrant Workers (Supplementary Provisions) Convention, 1975 (No. 143). 20 Nisan 2022 tarihinde https://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:11300:0::NO:11300:P11300_INSTRUMENT_ID:312288:NO adresinden erişildi.
- Uluslararası Çalışma Örgütü. (1993). *Uluslararası Çalışma İlkeleri*. Ankara: ILO Yayını.
- Uluslararası Göç Örgütü. (2009). Göç Terimleri Sözlüğü. 18 Mart 2022 tarihinde https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf adresinden erişildi.
- Uluslararası Göç Örgütü. (2021). Deaths on Maritime Migration Routes to Europe Soar in First Half of 2021: IOM Brief. 31 Mart 2022 tarihinde <https://www.iom.int/news/deaths-maritime-migration-routes-europe-soar-first-half-2021-iom-brief> adresinden erişildi.

Uluslararası Göç Örgütü. (2022). World Migration Report. 28 Mart 2022 tarihinde <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022> adresinden erişildi.

UN Human Rights Council. (2021). Report of The Special Rapporteur on The Negative Impact of Unilateral Coercive Measures on The Enjoyment of Human Rights. 5 Eylül 2022 tarihinde <https://reliefweb.int/report/venezuela-bolivarian-republic/report-special-rapporteur-negative-impact-unilateral-coercive> adresinden erişildi.

UNHCR. (1984). Cartagena Declaration on Refugees. 4 Eylül 2022 tarihinde <https://www.unhcr.org/about-us/background/45dc19084/cartagena-declaration-refugees-adopted-colloquium-international-protection.html> adresinden erişildi.

UNHCR. (2021). Colombia Operational Data Portal. 21 Mayıs 2022 tarihinde <https://data2.unhcr.org/en/country/col> adresinden erişildi.

UNHCR. (2022a). Regularización Migratoria. 18 Mayıs 2022 tarihinde <https://help.unhcr.org/colombia/otros-derechos/regularizacion-migratoria/> adresinden erişildi.

UNHCR. (2022b). Syrian Regional Refugee Response. 21 Mayıs 2022 tarihinde https://data2.unhcr.org/en/situations/syria#_ga=2.252592257.944035145.1653149598-778848894.1653149598 adresinden erişildi.

UNICEF. (2020). Child Mortality. 11 Eylül 2022 tarihinde https://data.unicef.org/resources/data_explorer/unicef_f/?ag=UNICEF&df=CME&ver=1.0&dq=VEN.CME_MRY0T4..&startPeriod=1970&endPeriod=2022 adresinden erişildi.

United Nations. (1948, Aralık 10). Universal Declaration of Human Rights. 21 Mart 2022 tarihinde <https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/udhr.pdf> adresinden erişildi.

- Van Hear, N. (2011). Policy Primer: Mixed Migration: Policy Challenges. The Migration Observatory: Oxford University. 06 Nisan 2022 tarihinde <http://www.migrationobservatory.ox.ac.uk/sites/files/migobs/Mixed%20Migration%20Policy%20Primer.pdf> adresinden erişildi.
- Van Hear, N., Brubaker, R. ve Bessa, T. (2009). Managing Mobility for Human Development: The Growing Salience of Mixed Migration. *Human Development Research Paper (HDRP) Series*, 20(2009).
- Voice of America. (2021, Temmuz 31). Venezuela'da Ekonomik Toparlanma Yıllar Alabilir. 13 Mart 2022 tarihinde <https://www.amerikaninsesi.com/a/venezuela-ekonomik-toparlama-yillar-alabilir/5986176.html> adresinden erişildi.
- Voice of America. (2022, Şubat 9). Latin Amerika'da Venezuelalı Göçmen Karşıtlığı Artıyor. 20 Mayıs 2022 tarihinde <https://www.amerikaninsesi.com/a/latin-amerika-da-venezuelali-gocmen-karsitligi-artiyor-/6434590.html> adresinden erişildi.
- Wallerstein, I. (1974). *The Modern World-System: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. New York: Academic Press
- Wallerstein, I. (2003). Dünya-Sitemleri Kavramına Karşı Dünya-Sistemi Kavramı: Bir Eleştiri. A. G. Frank ve B. K. Gills (Der.), *Dünya Sistemi Beş Yüzyıllık mı, Beş Binyıllık mı? İçinde* (527-506). (E. Soğancılar, Çev.). Ankara: İmge Kitabevi
- Wallerstein, I. (2011). *Dünya-Sistemleri Analizi: Bir Giriş*. (Ender A. ve Nuri E. Çev.) İstanbul: bgst Yayınları.
- World Food Programme. (2019). Venezuela Food Security Assessment. 11 Eylül 2022 tarihinde <https://reliefweb.int/report/venezuela-bolivarian-republic/wfp-venezuela-food-security-assessment-main-findings-data> adresinden erişildi.

World Food Programme. (2020). Remote Assessment COVID-19 Venezuelan Migrants in Colombia, Ecuador and Peru. 15 Ocak 2022 tarihinde <https://data2.unhcr.org/es/documents/details/78406> adresinden erişildi.

Wu, M. (2020). *La Respuesta Regional A La Migración Venezolana*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Universidad de Salamanca Instituto de Iberoamérica, Salamanca.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013, 4 Nisan). *Resmi Gazete* (Sayı: 28615). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6458.pdf>

Yahoofinance. (2022, Mart 4). Venezuela Minimum Wage Risen 18-Fold, Pegged to Cryptocurrency Petro. 13 Mart 2022 tarihinde https://finance.yahoo.com/news/venezuela-minimum-wage-risen-18-115603945.html?guccounter=1&guce_referrer=aHR0cHM6Ly93d3cuZ29vZ2xlLmNvbS8&guce_referrer_sig=AQAAAM1QHjysVjxqnsvYYFOe8-y3pMlmAFUm6Tp7_afh9C4aHTwXApys8Blyw-4oMzTiFoSiFvmjQpGGPiMzqSw3BkcK6drP6Bz adresinden erişildi.

Yarar, A. (2013). Latin Amerika'da İspanyol Sömürgeciliği ve Simon Bolivar'ın Bağımsızlık Mücadelesi. *History Studies International Journal of History*, 5(1), 391-403.

Yarar, A. ve Erbaş, H. (2017). Latin Amerika'da Toplumsal Hareketler ve Kadınlar: Zapatista Örneği. *DTCF Dergisi*, 57(2), 1070-1102.

ÖZET

Bu çalışmada, Türkiye'den çok uzak bir coğrafyada yaşanan Venezuela göç krizi ele alınmıştır. 2014 yılından itibaren artarak devam eden Venezuelalı göçmen sayısı 2022 göç raporlarına göre 6 milyon insana yaklaşmıştır. Yaşadığımız bu son yüz yıl içerisinde Afganistan, Suriye, Venezuela, Ukrayna gibi zorunlu olarak yerinden edilen insan sayısı giderek artmakta, devletler kitlesel olarak gerçekleşen bu göç hareketlerine cevap verebilmek için çeşitli politikalar geliştirmektedirler. Bu bağlamda Venezuela göçünün Kolombiya üzerindeki etkileri ve Kolombiya'nın göçmen politikaları, güney perspektifi açısından tartışılmıştır.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmada kullanılan genel kavramlar açıklanmış olup ardından çalışmamızın temelini oluşturan güney bakış açısıyla ele alınmıştır. Birinci bölümün son kısmında ise göç ile ilgili önemli bölgesel ve uluslararası anlaşmalara değinilmiştir. İkinci bölümde, Latin Amerika'nın sömürge tarihinden bahsedilmiş sonrasında Venezuela tarihi ve güncel ekonomik durumu üzerinde durulmuştur. İkinci bölümün son kısmında Venezuela göçü tüm boyutlarıyla tartışılmış, Venezuela göçmeninin profili aktarılmıştır. Son olarak üçüncü bölümde ise Kolombiya'nın göçten nasıl etkilendiği ve göçmenlere yönelik politikalarından bahsedilmiştir. Bu amaçla, konuya ilişkin literatür taranmış, ardından ülke ve bölge raporlarından, ilgili istatistiklerden yararlanılmıştır. Venezuela göçünü anlamak ve Türkiye göç politikasına katkısı olması için yaptığımız bu çalışmanın sonuç kısmında Kolombiya'nın ulusal göç politikaları tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Venezuela göçü, güney perspektifi, Kolombiya, göç politikaları, güney-güney göçü

ABSTRACT

In this study, the Venezuelan migration crisis in geography far away from Turkey is discussed. The number of Venezuelan immigrants, which has been increasing since 2014, has approached 6 million people according to 2022 migration reports. In the last hundred years, we have lived, the number of people who have been forcibly displaced such as Afghanistan, Syria, Venezuela, and Ukraine has been increasing, and states have developed various policies to respond to these massive migration movements. In this context, the effects of Venezuelan immigration on Colombia and Colombia's immigration policies are discussed from the perspective of the south.

The study consists of three parts. In the first chapter, the general concepts used in the study are explained, and then the southern perspective, which forms the basis of our study, is discussed. In the last part of the first chapter, important regional and international agreements related to migration are mentioned. In the second part, the colonial history of Latin America is mentioned and then the history of Venezuela and its current economic situation are emphasized. In the last part of the second chapter, Venezuelan immigration is discussed in all its dimensions, and the profile of Venezuelan immigrants is presented. Finally, in the third chapter, how Colombia is affected by immigration and its policies towards immigrants are mentioned. For this purpose, the literature on the subject was searched, then country and regional reports and related statistics were used. In the conclusion part of this study, which we have done to understand the Venezuelan migration and to contribute to the Turkish migration policy, Colombia's national migration policies are discussed.

Keywords: Venezuelan immigration, southern perspective, Colombia, immigration policies, south-south migration